

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Dan. Stalii Regulae Philosophicae explicatae & Orationes aliquot

Stahl, Daniel

Jenae, 1662

Orationes aliquot

urn:nbn:de:bsz:31-102400

DANIELIS STALII.
ORATIONES
aliquot

Primùm nunc editæ, & Regu-
lis subjunctæ.

I.
ORATIO
DE
ORTU MENTIS HUMANÆ
IN NATURALI HOMINIS
GENERATIONE.

*Habitabit Jena, XXIX. Septembris,
Anno M. DC. XXIII. cùm publicam Logicæ &
Primæ Philosophiæ Professionem ad-
grederetur.*

TRes vitales Spiritus, AUDITORES, crea-
vit Omnipotens Deus: unum: qui carne
non tegitur; alium, qui carne tegitur, sed
non cum carne moritur; tertium, qui car-
ne tegitur, & cum carne moritur. Primus An-
gelorum est; secundus hominum, tertius animalium
brutorum. Verba sunt Gregorii. Angelorum
& animarum animalium brutorum origo liqui-
dæ

Ppp

dz est veritatis, neque ulla ferè inter Viros eru-
 ditos hodiè ista super re agitantur controver-
 sia. Angelos enim omnes, quantum eorum
 est, simul ac semel à Deò primitus ex nihilò fa-
 ctos, neque amplius novâ creatione multiplica-
 ri, vero simile est, neque naturali mutatione,
 unum ab aliò generari posse certum est, tum,
 quia natura eorum ab omni quantitate, divisio-
 ne & corporeâ mole abhorret, & sic neque ex
 seipsis semen projiciunt, neque aliunde mate-
 riâ, quâ sine nullius rei creatæ generatio perfici-
 tur, ipsis suppetit; tum, quia vis generandi re-
 bus indita est ad speciei conservationem. Cùm
 enim ipsæ perpetuæ ac æternæ non sint, sed quæ-
 que earum successu temporis non elanguescat,
 tantùm & debilitetur, sed & planè tandem defi-
 ciat & intereat. Creator ipsis concessit virtutem,
 quandam & facultatem, quâ aliæ, sed sibi simi-
 lia, producant, & quod per se non possunt, in-
 iisdem superstites sint & perennent. At Ange-
 li cùm incorruptibiles sint, nullisque mortis le-
 gibus obnoxii, adminiculi hujus nullatenus in-
 digent. Formas animalium ratione carentium
 è materiâ pendere, ab eademque separatas non
 posse subsistere, concors & constans Philosopho-
 rum consensus docet, conditiones operationum,
 quarum scaturigines & auctrices sunt, abundè de-
 monstrant. Cùm enim ad visionem requiratur
 ope-

Viros eru-
 ontrover-
 n eorum.
 nihilô fa-
 multiplica-
 utatione.
 t, tum,
 , divisio-
 neque ex
 nde mate-
 io perfici-
 erandi re-
 m. Cum
 , sed qua-
 guescat.
 dem defi-
 virtutem.
 sibi simi-
 ssunt, in
 At Ange-
 mortis le-
 atenus in-
 carentium
 ratas non
 ilosopho-
 rationum,
 bundè de-
 requiratur
 ope-

aperosa illa oculorum structura, ad audiendum,
 mirabilis aurium conformatio, ad percipiendas
 odorum differentias apta narium dispositio, ad
 edendas voces, d. judicandosque saporés linguæ
 concinna constitutio, non possit neque totum
 corpus, neque ullum ejus membrum moveri, nisi
 nervis, musculis, tendinibus præsentibus, repe-
 raturque ideò nulla in hujusmodi animalibus
 actio, quæ non per materiam & corporea instru-
 menta absolvatur, aliter profectò statuere non
 possumus, quàm formas eorum, quæ principia
 & causæ sunt enumeratarum actionum, ita ma-
 teria immerfas esse, ut citra eam nec esse pos-
 sint, nec fieri, sed de potestate ejus educantur,
 & sic per generationem naturalem producan-
 tur. Ex ratione enim operationum de natu-
 rà & origine formarum judicare Sapientes ju-
 bent. Spiritus sive animi humani ortus non
 tantùm Philosophos, sed & Theologos mirè &
 vehementer exercuit, eosque in varias opinio-
 nes divisit. Duæ inprimis sunt sententiæ, quæ
 invaluerunt, eruditorumque assensum merue-
 runt, & adhuc hodieque defenduntur magnò
 partium conatu. Altera animos filiorum à pa-
 rentibus derivat, & per generationem eos pro-
 duci asserit. Altera eos tunc creati, & corpe-
 ribus infundi, statuit, cum ea in uterò matris
 satis ad hoc preparata sunt atque elaborata.

Quæ quidem sententia probabilior mihi, & à ve-
rò minus remota videtur. Et cum, postquam
ab *Illustrissimis & Celsissimis SAXONIAE DUCI-*
BUS, Nurriciis & alioribus inelyta hujus Acade-
mia Munificentissimis, Dominis meis Clemen-
tissimis, humilimeq; aeternum colendis, in locum,
Clarissimi & Excellentissimi Viri, Dn. M. MI-
CHAELIS WOLFFII p. m. licet indignus, sum
suffectus, Logicaeque & Primæ Philosophiæ cle-
mentissimè mihi commissâ est Professio, prius-
quam publicum docendi munus aggrediar, verba
ex hoc locò facienda sint, constitui de hac ipsâ
quæstione, nempe de *ORTU MENTIS HU-*
MANÆ, dicere, & demonstrare, eam neque de-
potestate seminis educi, neque à mente unius vel
utriusque parentis, accendi & propagari, sed à
Deò adhuc hodieque creari, & in fœtum im-
mitti.

Duabus autem patribus mea absolvetur Ora-
tio: Primò certis & immotis rationibus, quam de-
fendendam suscepi sententiam, confirmabo. De-
inde, quibus machinis eam alii oppugnatume-
ant, & quomodo refelli illas retrorsum, que rejici
posse existimein, ostendam.

Sed & duo sunt, *AUDITORES*, de quibus vos
velim præmonitos: Unum est, argumentis à testi-
moniis aliorum petitis me non usurum. Quam-
vis enim à me faciant Scriptores numerò pluri-
mî, autoritate gravissimi, antiquitate maximè
vç.

venera
sunt de
bracis si
debo, n
is in su
Alterû,
tiam &
præcep
ma, qu
que eju
in quib
de scop
veritat
& exp
modò,
profer
dam, a
re vide
Qu
quibu
tu me
tiâ co
V o
te, &
aures
Si
dior:
gene

venerandi; quia tamen nec diversæ sententiæ desunt defensores eruditionis & famæ gloriâ celebratissimi, idcirco hoc probandi genere superferre debet, nec tempus, quod utilius collocari potest, in sumam, quæ nec mihi, nec aliis satisfaciunt. Alterû, ne à me expectetis sermonis magnificentiam & splendorem, neque orationem hanc ad præceptionis Rhetorum exigatis. Cùm enim thema, quod eligi, ad Rhetoricam non pertineat, neque ejus sit conditionis, ut argumenta *in favè* in quibus Orator acquiescit, sufficiant, ac proinde scopus mihi propositus non sit *persuadere*, sed *veritatem*, quæ simplici gaudet stylò, *proponere & explicare*, Logicò utendum est disputandi modò, & sine affectu, sine verborum lenociniis proferenda, quæ ad meam sententiâ confirmandam, ad contrariam verò refellendam conducere videbuntur.

Quod dum facere conor, Vos AUDITORES, quibus, quod sepositis gravioribus negotiis rogatu meò convenire, & actum hunc vestrâ præsentia conddecorare volueritis, gratias ago maximas, Vos, quæso, favore vestro me prosequi pergitte, & per breve temporis spatium non gravatim aures vacivas mihi præbete.

Sic ergò nunc cùm bono Deo rem ipsâ aggredior: Quicunq; statuunt, animâ non creari, sed per generationem vel ab altero tantùm, vel ab utro-

que parente, in sobolem transfundi, illi necesse est afferant, ex materiâ aliquâ eam producti. Quicquid enim aliquando incipit esse, neque tamen ullam suâ originis agnoscit materiam, id hoc ipsô creari, dicendum est; cum creatio nihil aliud sit, quàm productio rei ex nihilo, hoc est, ex nullâ subjectâ materiâ.

Verùm antequàm hujus argumenti vela amplius pandamus, & alteriùs provehamur, removendum est id, quò cultum ejus temerari quidam conatur. Id enim, quod nos fundamenti loco posuimus, & quod hæcenus omnes pro firmissimo principio habuerunt, quidam contrariorum exemplorum ariete concussum it atque convulsim. Adducit *habitus animi, quos omni materiâ carere, neque tamen creari, asseverat.* Quod si verum est, meridianâ luce jam clarius evadit, non omne id creari, quod ortum suum nulli materiæ refert acceptum.

Verùm scrupulum hunc potius esse quàm scopulum existimo, à quo discursui nostro nullum metuendum naufragium. Præterquàm enim, quod respondere quis posset, sermonem nobis esse de iis rebus, quas *substantiæ* Philosophi vocant, & non de accidentibus; nullus ego ambigo, nullos tergiversor, sed audacter, & expressè pronuncio, *ipsis etiam habitibus sub-*
sterni quandam materiam, in qua non solum
recipi-

recipiam
 servam
 subje
 losophi
 siâ care
 ria, ex
 Sapien
 sit, fo
 aliud e
 in fieri
 rari ci
 Potest
 nima
 quide
 præste
 bitibus
 crebr
 gratiâ
 A
 mon
 non e
 nem
 mat
 prop
 V
 qua
 natu
 forr

recipiantur, sed ex qua educantur quoque & qua-
servantur. Sanè animam ipsam habituum esse
subjectum sive materiam in qua, ut iterum Phi-
losophi appellant, impræsentiarum controver-
sità carere puto. Quod autem etiam sit mate-
ria, ex qua educantur, facile concedit ille, qui in
Sapientum scriptis versatus vidit & legit, quid
sit, formam educi de potentia materie. Id nihil
aliud esse dicunt, quam eam dependere à subjecto
in fieri & in esse. Jam potestae habitus compa-
rari citra animæ tanquam subjecti concursus?
Potestne esse & permanere in rerum natura ab a-
nima si separetur? Certè non potest! Qua
quidem sententia adeò vera est, ut multi, iique
præstantissimi Theologi, idem de iis quoque ha-
bitibus affirmant, qui non industria humana &
crebris actionibus acquiruntur, sed peculiari
gratiâ divinitus infunduntur.

Atque isto nunc velut obice remoto, de-
monstratoque, omnem formam, qua ex materia
non oritur, creari, inchoatam argumentatio-
nem persequar, & ostendam, nullam planè dari
materiam, ex cuius sinu animæ humanæ egredi &
propagari possint.

Via autem, quam insisto, hæc est: Materia,
quam animæ esse dicis, vel corporea aliqua-
natura est, utpote semen, aut aliquid ex semine
formatum; vel ipsa spiritalis animæ substan-
tia.

tia. Nullum hinc tertium dari potest, neque ad hunc usque diem repertus est quisquam, qui præter ista duo aliquid excogitare, nedum nominare fuerit ausus.

Non desunt, qui omnium viventium formas ortu exæquent, neque aliò modò unam, alio aliam fieri asserant. Omnes enim ex corporeo fonte derivant, & non modò eas, plantarum & brutorum quæ sunt, sed & humanas semini-potentia primùm inesse dicunt, ex quâ postmodùm educantur, & in actum erumpant.

Verùm enim verò sententia hæc præterquam quòd à plerisque eorum etiam, qui ortum animæ nostræ à generatione deducunt, pro absurdâ & rejicula habetur, firmis & evidentissimis refellitur rationum momentis. Annon enim anima spiritus est, omnis molis corporeæ experta? Annon moriente homine, ipsa morte immunis est? Annon aliquando è corpore tanquam è domicilio suo exit, ab eoque separatur, & separata in rerum natura permanet? ita sanè est! Incorporea est, immortalis est, à corpore aliquando abstrahitur, abstracta durat, nihilominus & vivit ipsis etiam adversariis ultrò id largientibus. Atqui certissimum est, omne id, quod è corpore aliquo, tanquam materia, extrahitur, ita esse ipsi adstrictum & alligatum, ut sejungi nequeat, aut, si sejungatur, hoc ipso intereat & evanescat. Nam quid, quæso, est, *aliquid de potentia materie*

extra-

extrahi
ud, quàm
esse. Ja
line eo s
Latinar
telligit.
esse pote
de persp
tia mat
teria eff
currere

Que

divulsi
ipso co
ex mat
materi
ere lav
est, sed
è cujus

Co

perpen
Ma&ta
cam,
ejus re
mater
quod
quiri
nem,
guesc

neque ad
qui præ
nomina
m formas
am, alio
corporeo
ntatum &
mini po-
st modum
eterquam
m animæ
bsurdâ &
simis re-
nim ani-
e expers?
immunis
am è do-
separata
! Incon-
quando
s & vitit
us. At
corporea
esse ipsi
neat, aut,
nescat.
materie
extra-

extrahi? Diximus id jam antea, nempe nihil aliud, quam aliquid à materia dependere in fieri & in esse. Jam si aliquid ab aliquo dependet in esse, sine eo sanè esse non potest, quod intelligit, qui Latinarum vocum naturas & significationes intelligit. Eo ipso enim, quò aliquid sine aliquo esse potest, ab eo reverà non dependet in esse. Unde perspicuum est, ista duo, aliquid educi de potentia materia, & nihilominus sine corpore vel materia esse posse, infestis contractionis signis concurrere, & mutuò sese perimere.

Quod si alicui ita tribuatur materia, ut ab ea divulsam & segregatam duret & permaneat, hoc ipso concedimus, in materia illud esse, sed non ex materia; quo quidem modo corpus animi materiam esse, etiam iis notum est, qui nondum cre lavantur. Verùm de hac materia sermo non est, sed de ea, ex qua aliquid fiat, ex qua oriatur, è cuius potestate eliciatur.

Considerate, quaeso, mecum, AUDITORES, & perpendite formas animalium ratione carentium. Mactato bove, anima ejus evanescit, & ut ita dicam, in ventos ac fumos abit, neque quicquam ejus remanet. Quoniam scilicet, cum sit forma materialis, stabulatur in determinato corpore, quod *ἰεμεὸν ἠμφορῶν* appellatur, certamque requirit qualitatum dispositionem & temperationem, quibus deperditis vel mutatis, & ipsa elanguescit & corrumpitur. Quod si perinde anima

de potentiâ materiaeeducta est, cur non & ipsa, moriente homine interit & esse desinat? Aut si hoc, quod aliqua forma est materialis, hoc est, de potentiâ materiaeeducta, non impedit, quò minus à corpore separari & semoveri, & semota subsistere possit, cur non & anima bovis ex habitatio- ne suâ exire, ipsique superstes & sospes superesse potest.

His ita stantibus quilibet perspicit, laterem, lavare, omnemque perdere operam illum, qui argumentum hoc infringere, ejusque nervum incidere tali conatur responso: *Posse quidem, ait, animam à materia & corpore separari, & absque eò esse, sed id non fieri secundum naturam animi à principio à Deo creatam, secundum quam nunquam à materia & corpore fuisse separatus: Verum hanc dissolutionem esse stipendium peccati de sentiâ Pauli, Rom. VII. non tamen planè esse contra naturam: quandoquidem animus secundum operationes, & proinde etiam secundum suam essentiam à corpore separari possit.* Ita ille.

Acceptamus nos ambabus, quod ajunt, manibus, quod dicit, *animum secundum essentiam à corpore separari posse.* Atqui demonstravimus, id, quod è corpore tanquam è materia educitur, separari ab eo non posse. Neque quicquam refert, quod divulsio animi corpore quodammodo præter intentionem Dei artificis est, & animo ex accidenti, convenit. Demonstravimus enim nos,
con.

contra
terse edu
quando
competi
ex accid

Atqu
superqu
teriam

nima a
mnes a
sunt na

est, & a
indige
sub un

screta
villum

ejus.
Menfa
defini

cificae
Seo
mate

tualiu
nihil
corpe

quân
men

dam
dan

contradictionem implicare, esse de potentia materiae eductum, & à materia divelli & sejungi. At quodcumque aliquod prædicatum verè alicui competit ejus contradictorium neque per se neque ex accidenti de illo ipso affirmari potest.

Atque istis, nisi planè me fallit iudicium, satis superque evictum est, semen, aliudve corpus, materiam animæ nostræ non præbere. Sed nec anima materiam esse potest. Nam primò omnes animæ (de humanis loquimur) ejusdem sunt naturæ & speciei. Quod, quia manifestum est, & ab omnibus concessum, probatione non indiget. At materia, & id, cujus est materia, sub unius speciei vexillò non militant, sed discretæ sunt naturæ & definitione. Corpus bovillum materia est cum ipsius bovis, tum animæ ejus. At specie hæc neutiquàm conveniunt. Mentæ materiam lignum suppeditat; at hæc unâ definitione, quod certissimum discrepantiæ specificæ est signum, non comprehendatur.

Sed reget forsitan aliquis, esse ista exemplar materiae corporeæ, & physicae, quæ rerum spiritualium materiae, quæ & ipsa res spiritualis sit, nihil possint præjudicare, cum ex ingenio rerum corporearum spirituales judicare, nihil aliud sit, quàm *μεταβαίνειν εἰς ἀλλοῦσι*, quàm argumentari à baculo & angulum.

Hoc *κρησφύγετον* & latibulum ut præcludam, omnemque dubitandi ansam præcludam, adduco ipsam animam intelligentem

tem

tem, quæ materia habituum est, ut supra demonstravi. Animam autem ab habitibus, ut & aliis suis qualitatibus, non specie solum, sed & genere secerni, etiam iis notum est, qui vix primis laboribus Philosophorum scripta degustarunt, adeo, ut nullum exemplum, nullum argumentum, nulla ratio robur nostræ propositionis infirmare ac labefactare possit.

Secundo: Forma nequit separari à materia sua, salvo manente compositò, cujus est forma. Nam materia & forma sunt duæ causæ internæ, hoc est, essentiam rei ingredientibus & constitutentibus, & quidem ita, ut nec materia seorsim à forma, nec forma seorsim à materia compositum constituat, sed necesse sit, arctissimo vinculo eas jungi ac copulari. Jam anima filii animabus parentum non est agglutinata, sed longissimè ab iis sejuncta. Fieri itaque nullâ ratione potest, ut anima filii animam parentum nanciscatur materiam.

Sed nec illud fastidium argumentum, quod multi antea dissentientibus objecerunt, strenuè urserunt, & felicissimè defenderunt. Illud ita habet: Si ex anima parentis anima filii propagatur, aut ex tota anima parentis id fit, aut ex parte. Si ex tota, sequitur, aut unam eandemque numero animam parentem & filium participare; aut ipsam parentis animam novâ quâdam *μετὰ ψυχῶν* transire & migrare de ipso in filium, & sic peractâ generatione parentem, animâ de-

De
destitui
mum.
habere,
dum.

Sed et
duplex i
hanc &
tine, qui
ducant.
insuffici
enim in
lis erad
te, ingen
omittit.
junction
na, alia
transve

Verù
vix aère
quidem
est, quia
demq;
à patre
libros t
proced
parenti
ex tota
parentu
relictis

deslitui; quorum utrumque longè est absurdissimum. Si ex parte; necesse est, animam partes habere, & ex iis coaluisse, quod perinde ablutur.

Sed est, qui sese huic argumento opponit, & duplex ipsi vulnus intentat. Primò dicit, esse hanc *ἔξ ἑσθ' ἁπλοῦς ἀπὸ ἰδού*, eosque tantum sentire, qui ex solo patre, matre exclusâ, animam deducant. Secundò propositionem nostram de insufficienti partiû enumeratione accusat. Cum enim inferimus: *Si ex anima parentis anima filii traducitur, aut ex tota traducitur, aut ex parte, ingerit ille tertium membrum, quod subdole omitti, dicit, nempe aut uterque parens in conjunctione conjugali, mediante benedictione divina, aliam numerò animam filio, beneficio spermatis transvehendo communicat.*

Verùm enim verò tam leves illi sunt ictus, ut vix aërem percutiant, ipsius argumenti nec cutem quidem stringant. Priori enim vanitas aspersa est, quia eandem discursus noster vim habet, eademq; si non plura, sequuntur absurda, sive quis à patre tantum, sive à matre etiam animum in libros transfundi contendat. Nam eodem modo procedere licet: Aut ex tota anima utriusque parentis animam habet filius, aut ex parte. Si ex tota, sequitur, vel unam eandemque esse filii & parentum animam vel ipsas animas parentum relictis prioribus sedibus in filium transferri. Si

ex

Si ex parte , ex partibus constare animam , necesse est.

Nec minus in altera sua responsione frustra est noster Disputator. Nam illud, quod tanquam tertium duobus disjuncti nostri membris addit, non est ab illis disjunctam aut distinctum, neque si ipsum ponatur, difficultates cessant. Novimus illum cum multis aliis statuere, *in congressu conubiali, divina benedictione accedente. Et semine tanquam vehiculo interveniente, utrumque parentem fetus largiri novam & distinctam numero animam.* Atque hoc ipsum *νεωγενεσις* est, contra hoc ipsum militat argumentum superius à nobis adductum. Statim enim redit quaestio, *ex qua nam materia sit illa anima, quam parentes tanquam cause efficientes sibi communicare dicunt?* Nam si non est creata, omnino aliquam materiam agnoscat oportet. Illa materia vel est semen, vel anima parentum. Si anima est, vel tota est, vel pars &c.

Parabam nunc transitum ad alteram Orationculam meam partem, sed revocatus à quodam argumento ab aliis allatrato, & idcirco, ut subsidio sibi veniam roganti, subsistere paulisper cogor. Id angustiis syllogistici cancellis inclusum vobis exhibeo: *Quod sit per generationem, id de interna vi corruptioni est obnoxium, quod quia quotidianam confirmatur experientia, aliis probationibus supersedens. At animus est immortalis, nulli*
sub

D
Subiectus
origo esse p
solvere qu
cit: Prop
generant a
nimam a
sed prope
passim.
Verum
distinctio
nem con
cum for
tinde co
per se ge
A U D I T
cut se ha
per se con
oidens ge
rupribile
quod per
cedit ill
omne id
corrupti
se, sive p
Atque
est, an
potesta
mabus
Potera
que gra

subjectus interitui. Qui igitur generatio ipsius origo esse potest? Hoc argumentum cupiens dissolvere quidam, distinctionis gladio utitur, & dicit: Propositionem majorem veram esse in iis, que generantur per se, non in iis, que per accidens. Animam autem, quia forma sit, per se non generari, sed propter compositum, docente ita Philosopho passim.

Verum incongruentem in presentia illam esse distinctionem, nec nostræ propositionis veritatem convellere, docent animæ brutorum, quæ cum formæ sint, per accidens generantur, & perinde corrumpuntur atque ipsa animalia, quibus per se generari datum est. Et perpendite, quaeso AUDITORES, mecum hanc rationem: *Sicut se habet id, quod per se generatur, ad id, quod per se corruptibile est: ita se habet id, quod per accidens generatur, ad id, quod per accidens est corruptibile: quia eadē est ratio utriusque. At omne, quod per se generatur, per se corrumpitur, ut concedit ille, cum quo jam nobis res est. Ergo & omne id, quod per accidens generatur, per accidens corrumpi potest. Cave autē dixeris, animā sive per se, sive per accidens corruptioni esse obnoxiam.*

Atque his, puto, satis ostensum atque evictum est, animas rationis participes non generari, è potestate seminis nõ educi, neque à parentū animabus accendi, sed quotidie novas à Deo creati. Poteramus quidem plures alias rationes, easque gravissimas, ex locupletissimo Philosophiæ penu

penu depromere, & in medium adducere, sed quia non numero, sed virtute & pondere res geritur, & præterea temporis ratio habenda est, idè ad alteram Orationis partem accedemus, & videbimus, quibus armis defensam à nobis hactenus sententiam ii, qui diversum sapiunt, eant oppugnatum? Daturi operam, ut ea è manibus ipsorum excutiamus.

Ante omnia objiciant nobis verba illa: *Crescite & multiplicamini, & replete terram*, quibus DEUS creator universo animantium generi primitus, postea à diluvio seorsim & peculiariter humano benedixit, ejusque mortalitati prospexit. Vi hujus benedictionis leo leonem, bos bovem, equus equum, & quodlibet aliud animal simile sibi procreat, non tantùm corpus ipsi concedendo, sed & animam largiendo. Jam si anima filiorum non à parentibus traduceretur, sed à Deo immediatè infunderetur, benedictio illa non eundè sortita esset effectum in homine animali omnium nobilissimo, quem habet in brutis; quod & à rei veritate, & à Creatoris bonitate dubio procul longè est averisissimum, qui non minùs verbis illis hominem allocutus fuit, quàm animalia cætera.

Respondeo: Ejusdem effectus benedictio divina in hominibus est, cujus est in bestiis, quatenus sicut congregantibus duobus brutis, masculo & foeminâ, successu temporis ejusdem naturæ animal

animal
vita præ
ex com
maternu
tate for
perfund
tus hor
onis eju
dere vel
cacia be
tis, si fl
calvus
rentes
iam ann
figillati
(contra
pagari
ria edu
animar
si per o
dictio
quoad
torū fo
se est, e
sapius
quod
qua pe
per ca
hæc

cere, sed
 e res ge-
 da est, i-
 emus, &
 ois hacte-
 eant op-
 bus ipso-
 la: Cre-
 , quibus
 eneri prio-
 liariter
 i prospere
 , bōs, bō-
 d animal
 ipsi con-
 m si ani-
 ar, sed à
 ctio illa
 ine ani-
 n brutis;
 itate du-
 non mi-
 , quàm
 ctio di-
 , quate-
 , masculi-
 a naturæ
 animal

animal in utero formatur, tandemque animâ &
 vita præditum editur, & in lucem suscipitur: Ita
 ex commixtione Viri & uxoris semen in agrum
 maternum projectum in mille artus mirâ varie-
 tate formatur, desinito tempore vitali spiritu
 perfunditur, tandemque perfectus & consumma-
 tus homo nascitur. Quod si modum producti-
 onis ejusque singula momenta speciatim atten-
 dere velueris & dicere, non esse ejusdem planè effi-
 caciæ benedictionem divinam in hominibus & bru-
 tis, si statuat: animam humanam creari, &
 solius corpori conjungi, quoniam hæc ratione pa-
 rentes corpus tantum procreant, bestiis ipsam et-
 iam animam foetus largientibus. Si, inquam, ista
 sigillatim tam exquisitè urgere volueris, vide,
 (contra illos disputo, qui animam ab anima pro-
 pagari, & quasi accendi, & non è corporea mate-
 ria educi contendunt) ne asserere cogaris, etiam
 animam humanâ è feminis potestate educi. Nam
 si per omnia ejusdem est effectus & virtutis bene-
 dictio divina in utroq; animalium genere, etiam
 quoad modum productionis animæ; cum bru-
 torū formæ ex mole corporea educantur, neces-
 se est, etiam animas hominum ex illa evocari. Vis
 sapius jam dictæ benedictionis in brutis hæc est:
 quod mediante corporis formatione, in utero
 quæ peragitur, animæ eorum è potentia materiæ
 per causas naturales eliciuntur. In hominibus
 hæc; quod Omnipotens Architectus per
 eam

eam se certæ alligavit legi & ordini, ita, ut, quoties corpus humanum in utero ad certam conformationem & figuram perductum fuerit, ad esse, animamque ipsi infundere decreverit. Estne hinc effectus impotentior, virtus debilior, efficacia minor, quàm ibi?

Sed, cur inquis, virtute illius benedictionis anime hominum à parentibus non descendunt, sicut descendunt anime brutorum? Respondeo unò verbò, quia naturæ eorum repugnat, sicut ex his, quæ suprâ latè disputata sunt, perspicuum est.

Secundò adducunt locum ex Cap. V. Genes. ubi dicitur, *Adamum genuisse filium ad imaginem & similitudinem suam.* Hinc colligunt: Si Adam filio non dedit animam, sed Deus eam creando immisit, non poterit dici genuisse filium; siquidem ut quis dicatur gignere aliquem, necesse est, ut ipsi essentiam suam tribuat. At essentia filii non in corpore solùm, sed & in anima consistit. Si igitur Adam filium genuit, sequitur, quod & animam ipsi concesserit. Et quomodo potest ad imaginem suam Adam genuisse filium, si animam largitus ei non fuit, cum imago illa in animo consistat?

Verùm qui sic ratiocinantur, non animas advertunt, propria se cadere vineta, & afferre arma, sibi æquè, ac nobis perniciofa. Nam, ut mihi ipsorum propositione uti liceat, nemo gignit nisi

sum, quem gignit, essentia sua participet. At si vel maxime anima per generationem oriatur & a parentibus in filium traducatur, non tamen dici potest, partem filio essentiam largiri. Nam de eorum qui generationem animæ per traducem tuentur, sententiâ, pater ad generationem filii plus non confert, quàm quod semine animatò uterum maternum conspergit. At semen animatum homo non est, neque essentia ejus animâ & semine absoluitur, sed animò & corpore organico, quod ex elaborato semine constituitur.

Ut autem totus hujus argumenti penitus infringamus, sciendum est, in duo genera causam distribuere Philosophos, quorù unam *Physicam*, appellant, alteram *Moralem*. *Physica causa* dicitur, quæ ex se immediate, & suâ vi elicit actionem, & rem producit, comprehenditque suò ambitu non naturalia tantùm agentia, sed ea etiam, quæ in operando ratione & arbitriò suò utuntur. Hujusmodi agens est ignis, cum lignum vel aliud quid comburit. *Moralis* est, quæ non ex se immediatè in rem influit, verè tamen & utilitatè ipsi tribuitur effectus, quatenus applicat, agens & patiens, vel jubet, aut consulit, aut aliud quid, quicquid tandem sit, facit, quod ad effectum requiritur, & quod ipse effectus consequi solet referturq; meritum vel culpa, quæ effectum committatur, potius in ipsam, quàm in causam physicam. Hòc modò lignum vel librum comburere

299 2

illo

ille dicitur, qui eum in ignem conjicit, quamvis ipse destituatur potentiâ comburendi.

Jam quanquam Deus ter Opt. Max. solus animam creando producit, tanquam causa physica; nihilominus tamen pater rectè dicitur generare filium, ut cœula moralis, quatenus anima neque creatur, neque cum corpore jungitur, nisi semen in uterum effusum, ex eoque & sanguine, vel etiam semine materno, corpus membratim fuerit formatum.

Neque verò mirum alicui, aut partim sufficiens hoc nostrum videatur responsum, quando quidem si vel maximè animam aut ex semine educi, aut à parentum animâ accendi dicamus, nunquam, re etiam diligentissimè pensatâ & discussâ, aliter reperiemus, quam moralem tantum patrem filii esse causam; licet in modo quadam se offerat diversitas.

Accedo nunc ad *Cap. II. Genes.* cujus hoc est initium: *Igitur perfecti sunt Cœli & terra, & omnis ornat us eorum, complevit q. Deus die septimò opus suum, quod fecerat, & requievit die septimò ab universo opere, quod patrârat, benedixit q. diei septimo, & sanctificavit illum, quia in ipso cessaverat ab omni opere suo, quod creavit, ut faceret. Hinc si Deus, inquit, adhuc hodieq. creando animas ad productionē hominis concurrat, sequitur eum non quievisse die septimo à creatione.*

Sed respondeo: Allegata Scriptura non dicit.

dicit, D
quod pat
absolute
quiescere
igitur qu
dici abso
At Deus
adhuc t
nis: Pat
quo opero
averat.
cessavisse
ipse textu
& peritu
tia retrah
gocia av
perfecto
ra, & op
vacavit
de cessat
modo ig
pore Cre
non, qu
cui nihil
mero co
quæ suc
addita
taneum
citur, n

dicit, Deum requiesisse à creatione, sed ab opere, quod paraverat, vel creaverat. Quæ quidem absolute intelligi nec debent nec possunt. Nam quiescere est cessare à motu vel operatione. Qui igitur quæcumque modo operatur, is non potest dici absolute & sine omni restrictione quiescere. At Deus non solum die septimo fuit operatus, sed adhuc usque diem operatur, juxta illud Johannis: *Pater meus ad hoc usque temporis operatur, & ego operor*; & quidem circa ea ipsa opera, quæ creaverat. Concedo quidem, & à creatione Deum cessavisse, sed nec hoc absolute. Limitationem ipse textus nobis suggerit. Nempè, artifex bonus & peritus, & quem ab incepto opere nec indigentia retrahit, nec difficultas deterret, nec alia negotia avocant, non desistit, non feriat, nisi eò perfectò. Quia igitur perfecti erant Cæli & terræ, & opus, quod fecerat Deus, completum, idè vacavit ab eo. Potestque ex ratione perfectionis de cessatione divinæ potentie judicari. Quomodo igitur mundus erat perfectus? Quò tempore Creator egit ferias? *Quoad species rerum*, non, *quantum ad individua*. Nam perfectum est, non nihil deficit. At mundo plurima tum & numero comprehendi nescia deerant individua, quæ successu temporis continuâ serie ipsi fuerunt addita, & adhuc adduntur. Vero igitur consentaneum est, quod quiescisse Deus die septimo dicitur, non aliter etiam, quàm quod à creandi-

novis speciebus abstinuerit, esse accipiendum: quem in sensum etiam Augustinus praesentem explicat locum.

Nec alienum à textu est, si dicamus, à *creandis rebus completis Deum deservisse*. Nam qualia erant opera, à quibus dicitur quiescisse? Erant entia completa, ut Philosophi loquuntur. At anima incompletum quid est, & ad rei completa constitutionem ordinatum.

Sed & in *Capite XLVI Genes*, fiduciam habent, neque leve indelententiae suae conciliari robore xltimant. Id enim loci anima, quae ingressa fuerunt cum Jacobo in Aegyptum, dicitur egressa de femore illius. Quò dictò quid clarius? quid dilucidius esse possit? Si enim de femore Jacobi animae filiorum Israël sunt egressae, ab eo certè sunt propagatae, & non à Deo creatae & infusa.

Verùm quò pacto hic ictus repelli debeat, tam in proclivi est, quam iubar quando pluit. Cujus enim oculis tantum pulveris offusum esse, potest, qui non videat, partem in adducto textu pro toto, animas nimirum pro ipsis hominibus per Synecdochen poni? Quod, ut alla omitram, vel exinde satis perspicitur, quod ibidem dicitur: *Filii autem Joseph; qui creati sunt ei in Aegyptos, erant anima dua*. At homo certè proprie non potest dici anima, neque fieri potest, ut forma de ipso composito sive formato proprie affirmetur. Necesse ergò est, vocem animae in propria signifi-

ca-

catione
est Spiritus
XIV, 21.

Allor. X
manifest

Sed h
animas,
gressos,
nostrae j
Jacobi l
cum ani
ad mone

Verù
produn
ca de ho
neque in
enuncia
esse trib
aut latr
cum nil
get, ani
etiam e
textit, a
ficare, p

Tan
cant in
ginis vo
creatio
rit, & a
Nam a

atione ibidem non sumi. Neque infrequens est Spiritus Sanctus hujus locutionis, sicut ex *Gen. XIV, 21. I Reg. XXII, 22. & 23. Levit. IV, 27. Actor. XXVII, 22.* & aliis Sacræ Scripturæ locis manifestum est.

Sed hanc ipsam confessionem, quâ asseritur, *animas*, id est, *homines*, de femore Jacobi esse egressos, gladium esse existimant, quo sententiæ nostræ jugulum confodiatur. Si enim è *lumbis Jacobi homines fuerunt egressi*, ergò & *animarum anima hominis præcipua sit pars, sine qua ne admonentum quidem esse & subsistere potest.*

Verùm qui nos hæc aggrediuntur viâ, suam produnt imperitiam, non advertentes, non pauca de homine affirmari, quæ animæ repugnent, neque intelligentes, ex eo, quod de toto aliquid enunciatur, ineptè colligi, partibus illud quoque esse tribuendum: sicut homines sæpè à tyrannis, aut latronibus, aliâve violentia occidi constat, cum nihilominus Christus apud Matthæum neget, animam occidi posse. Discere hoc ipsum etiam ex Philosopho licet. Nam homo quidem textit, ædificat. At dicere *animam texere, ædificare*, pro absurdo habet ille *I. de anima cap. IV.*

Tandem omne causæ suæ momentum collocant in noxa primigenia, quam *Peccatum Originis* vocant, quod quomodo, stante animarum creatione, ab Adamo in posteros translatum fuerit, & adhuc hodieque transferatur, non apparet. Nam aut puram Deus creat animam, & culpâ

vacantem, aut impuram, & peccati labe contaminatam. Utrumcunque afferas, in extricabilibus involveris absurdorum laqueis. Si hoc affirmas: Deum constituis authorem peccati; quod dictu impium, auditu horrendum. Sin illud: à quonam animam peccatò infici dices? Profectò non aliunde, quàm à corpore, in quod immittitur, cum quo copulatur. Atqui Spiritus à re corporea pati nescit, neque malis ejus conquinatur. Et si maxime inquinaretur, nondum tamè omninò deo esse infamis peccati culpà, sed iniquitatis perageretur reus, qui animà innocentè & purà damnaret, & in corpore impurè detrunderet, ex quo pollueretur. Hæc sunt brevìa illa, hæc syrtes, quas timent & exhorrescunt, quicumque mare hoc navigant. Hoc unicum est, quod multos sententiæ nostræ fecit infensiores, & ipsi quoque Augustinum *ἐπέχεν* & dubitare cœgit.

Sed quid si dicam, Deum creare animam impuram *materialiter*, ut cum Philosophis loquar? Hoc est, creare animam, quæ impura sit, sed non creare ipsam impuritatem sive peccatum, per quod impura redditur?

Sed unde ergò, inquis, peccatum contrahitur? Respondeo: Peccatū illud mera privatio est imaginis divinæ & justitiæ, quâ primus homo condecoratus fuit, neque requirit causam physicam,

D
i qua pr
unt, neq
nebrofa,
si impur
tor imag
tam orig
Quod
impur an
riusculu
expedire
um crea
impur an
pars bo
corpore
cūm sat
nament
Sec
contrah
Deo cr
anima
qui ex
ctum f
eaque
tur.
nam te
gener
& pri
runt,
cessè.

qua producatum. Sicut ergo tenebræ neque fiunt, neque efficiuntur, sed inde res dicuntur tenebræ, quod non illuminantur: Sic animam creatam impuram, est, eam creatam ita, ut non concreatur imago divina, & si quid aliud est, cujus peccatum originis privatio est.

Quod si id, quod dixi, *Deum animam creare impuram*, teneras forsitan offendat aures, & duriusculum alicui videatur, agite, videamus, an non expedire nos etiam valeamus, si asseveremus, *Deum creare animam puram, eam verò maculari & impuram effici, quatenus jungitur corpori, & fit pars hominis?* Neque sequitur inde, *animam à corpore physice infici, & sic spiritum à corpore pati, cum satis sit, dari causam moralem hujus inquinamenti, quod est peccatum Adami.*

Sed *quomodo, inquis, anima labem ab Adamo contrahere potest, cum ab eo non descendat, sed à Deo creetur?* Respondeo: Licet ab Adamo anima non trahatur, quia tamen illa hominis, qui ex Adamo oritur, eò modò, quò supra dictum fuit hominem ab homine generari pars est, eaque peccati capax, ideò labe ejus coinquinatur. Quia enim primus homo sustinuit personam totius generis humani ab ipso per naturalem generationem propagandi, ejusque caput fuit & princeps, ideò in ipso etiam omnes peccaverunt, & culpæ participes sunt facti, indeque necesse fuit, ipsas etiam animas posterorum reddi

impuras, quia sedes peccati, si non solum, præcipue tamen anima est,

Neque verò Deus, quia animam puram corpori jungit impuro, iniquitatis reus peragitur, tum quia ille, cum nondum peccatum in mundum intrasset, decretum fecit de creando homine, & multiplicando genere humano, quod quia fieri per nullam potentiam potest, nisi animæ corporibus jungantur, ideò decreto illò statuit etiam animas in corpora immittere; tum quia anima res incompleta est, & de natura sua ordinata ad hoc, ut in corpore habitet, non, ut extra illud subsistat.

Atque hinc etiam patet, animam hoc ipso, quod à Deo in corpus immittitur, non damnari, cum per naturam suam ad corpus propendeat, cum illo jungi desideret, neque ex hac conjunctione quicquam damni faciat, nisi ex accidente. Hinc etiam religio mihi est dicere, animam in corpus *derudi*; quandoquidem hoc verbum violentiam quandam importat, cum tamen anima nullam patiatur vim per hoc, quod in corpus immittitur, sed hic status ei sit secundum naturam. Deus igitur animam corpori jungit, quia humanum genus vult conservare. Quod autem per conjunctionem illam anima peccato inficiatur, ipse in causa non est, sed inobedientia primi hominis.

Inquis: si anima maculatur, & sit impura, quate-

quate
jungit,
quitur ad
causam e

Respo
tionis i
est, & m
ma per i
sic à De
quam a
quod pe
cam no

Atq
famosis
si non e
meus n
vere hu
quante
ta diffi

Quod
mani
me

quatenus corpori jungitur, & verò, qui eam conjungit, Deus est, sicuti modò fuit assertum; sequitur adhuc, Deum facere animam impuram, & causam esse contractæ noxæ.

Respondeo: Non sequitur, quia cum conjunctionis istius duæ sint causæ, physica, quæ Deus est, & moralis, quæ homo, impura redditur anima per illam conjunctionem, non quatenus physice à Deo est, sed quatenus ad hominem, tantquam ad causam moralem, refertur. Quò facit, quod peccatum, cum sit privatio, causam physicam non requirit.

Atque hæc etiam sunt, AUDITORES, quæ circa famosissimum hoc argumentum afferre volui, cui si non omni ex parte satisfeci, conatus tamen meus non erit reprehendendus, & si penitus solvere huic nodum non potui, confido tamen, altquantum eum esse laxatum. Est aliquid in tanta difficultate,

prodire tenuis, si non datur ultra.

Quod si hic etiam vel alibi lapsus forsitan, & humani quid passus sum, velim in iis me esse existimetis, qui patiuntur se reduci in viam, & meliora momentibus obtinere.

D I X I.

PRO.

PROGRAMMA.

L. S.

IN mentis humanæ originem nunquam non anxie fuit inquisitum ab iis, qui Sapientie studio incubuerunt, discessumque hoc super nagatio est in variis opinionibus. Et qui fieri aliter potuit? Cum enim res corporeæ & visui obvia cogitationes nostras frequentissimè eludant & suspensas teneant, quid mirum, si in contemplatione rei spiritualis, & à sensuum commercio remotissimè, hallucinemur & in diversa abripiamur? *Que ex Veteribus nonnulli formularunt, jamdudum exoleverunt, communique eruditorum suffragio è scholis sunt explosa. Duetique sunt sententiæ, quæ irroboraunt in veteraverunt, & argumentorum, quibus nituntur, vel firmitate vel specie assensum extorserunt non Philosophis modo, sed & iis, qui cœlestem & in Sacris literis patetiam profitentur doctrinam. Earum altera aubuc hodieque animas creari, & divinitus in corpora infundi statuit; altera per generationem eas uniri asserit; quamvis hanc ipsam qui amplectuntur, in contraria abeant. Nonnulli enim de potentia materia eas educi arbitrantur, alii ab alterius vel utriusque etiam parentis anima accendis & in corpora traduci censent.*

Hinc atque hinc altæ rupes geminique minantur

In cœlum scopuli!

Et

Et ut
perdifficili
hendes.

infinito
tendi mu
visa rat
nis d. e. j.
hac ipsa
stigmat, d
bilior m
riam, so
ea adan
mitur.
omnia s
part: un
Illustrer
RICUA
Domir
hujus p
ordinen
sepositu
dei hor
desse, m
tuitur
nentur
DEL
publico
quam
rudim

Et utramvis amplectaris sententiam, diversam, perdifficilem, & tantum non àxàdsciprorum deprehendes. Ego cum de laudabili Academia hujus institutio & consuetudine prius, quam publicum docendi munus aggrediar, de materia aliqua, vel vitæ rationem concernente, vel ad contemplationis àxèsciarum pertinente, verba facere teneat, de hac ipsa controversia, quæ ortum animi nostri investigat, dicam, utra ex duabus illis sententiis probabilior mihi & à vero minus adversa videatur, apertam, solidam & inconcussa rationum momenta pro ea adducam, & quomodo difficultates, quibus premitur, amoveri posse existimem, ostendam; & hæc omnia solius veritatis amore, procul habito omni partium studio. Magnificum Dn. RECTOREM, Illustræ & generosissimum Dominum, Dn. HENRICUM PETRUM, Comitem à Guttenstein Domini nostri clementem, omnesque Academiæ hujus proceres, ut & florentissimum Studiosorum, ordinem, devotè, officiosè, amanter oro rogoq; ut sepositis aliquantisper suis negotiis proximi Veneris diei horâ nonâ in Auditorio majori recitationi adesse, meaque Oratiuncula, quibus ipsa per se destituitur, splendorem & gratiam aspergere ne dedignentur. Ad Calend. Decembr. horâ tertiâ, quod DEUS felix & auspiciatum esse jubeat, lectiones publicas exordiar, proposituræ primæ Philosophiæ, quam Metaphysicam appellant, Institutiones sive rudimenta. Quas voces cum usurpo, brevitati & evidenti.

A.
anxi
incu-
in va-
enim
as fre-
à mi-
sensu-
in di-
alli so-
nigre
Due
tera-
r, vel
Phi-
sacris
arum
mitus
onem
mple.
m de
b al.
endi,
mi.
Et

evidentia me alligo, & significo, ea que diffusè & prolixè ab aliis dicta sunt, in pauca me collatarum, que obscura & tenebris obvoluta, luce & perspicuitate donaturum. *Quin nec ista tantum vis, quibus auscultationes has obire placuerit, offero & promitto, sed*

quicquid in arte meâ possum promittere curâ.

P. P. 7 E N Æ

XXIII. Novemb. Anno M. DC. XXIII.

II.

ORATIO
DE
MENDACIO,

An possit esse licitum?

Habita Anno M. DC. XXXI. cum Rectoratum Academicum publicè accederet.

SI fata meo mihi fingere arbitrio, vitæq; momento ex sententiâ conformare licuisset, non jam in tam, augusto consistere loco, sceptrâ Academica manibus hisce non accepissem, nec epomide hâc indutus in tot Magnorum & Amplissimorum Virorum, in tam Nobilibus & Splendidæ Juentutis conspectu verba facerem. Ut enim omnem per ætatem honestam quietem ambitioni & strepitui publicorum negotiorum

num præ
vivendi
ribus con
aurem si
Vive tibi
Sevum
Effugit h
Læta
Crede mi
Ita nec ja
quâ: ut
telicere
tis meis
Sanè
multaru
blicæ ad
ominati
gitratu
tis vias
bui ad d
reclâ ad
sthenes
re conf
metus,
sit ei,
duobus
turum
Qu
mifera

num prætuli, beatius esse arbitratus, mediocres
vivendi rationes sectari, quàm extolli, & alio-
ribus conditionibus, implicari insulurante in-
aurem sic Poëta:

*Vive tibi, & longè nomina magna fuge,
Vive tibi, quantumque potes, prælestis a vita:*

*Sevum prælustri fulmen ab arce venit.
Effugit hybernas demissa antenna procellas
Lætæque plus parvis vela timoris habent.*

Crede mihi, benè qui latuit, benè vixit.
Ita nec jam quidquam in votis magis haberem,
quàm ut imposterùm quoque privato mihi vive-
re liceret, nec tantum & tam grave munus hume-
nis meis esset impositum.

Sanè nullò non tempore Viri sapientissimi, &
multarum rerum experienciâ clarissimi, Reipu-
blicæ administrationem summoperè fuerunt ab-
ominati. Themistocles audiens, quosdam Ma-
gistratum ambire, *Si mihi, inquit, duas ostenderi-
tis vias, quarum ad sepulchrum una, altera ad tri-
bunal duceret, multò libentius eam ingrederer, que
rectè ad mortem ferretur.* Cui astipulatus Demo-
sthenes ad Juvenes, quos habebat familiares, dice-
re consuevit, *sibi experto jam, quantum invidia,
metus, calumnia atque discriminis expectandum
sit ei, ad Rempublicam accedere qui cogitet, si ex
duobus alterum sit eligendum, cuius in exilium i-
turum, quàm ad fug gestum aut tribunal.*

Quod si aliis in Rebuspublicis tam dura, tam
miseræ & calamitosa Magistratûs est conditio,
quid

quid de illo sentiendum, in Academiis qui geritur? Alibi enim non pauca occurrunt, quæ in officio cives continere possunt: ejusmodi sunt domicilium, omnis generis possessiones, uxor, liberi, quorum intuitu homo iram sapè cohibet, vindictæ cupiditatem omittit, à commessationibus, omnibusque voluptatibus, quibus pecunia & bona alia dilapidantur, & ad egestatē homines rediguntur, abstinent. Accedit, quod ipsa ætas istiusmodi subditos ab efferatis adolescentiæ moribus & intemperie abstrahit. At regimini Scholastico subiecti nullo horum vinculorum constringuntur, nullum vitæ suæ modum habere norunt: feruntur temerè & effrenatè, quocumque eos rapiunt indomiti affectus: Nullis se putant teneri legibus: rectè monentibus Præceptoribus aures dare contumeliosum sibi existimant: Magistrati medium digitum ostendant, & unò verbo ut dicam, omnia sibi impunè licere arbitrantur.

Quæ omnia vehementius me afficiunt, majoremque sollicitudinem terroremque incutiunt, quò ab iis artibus & naturæ dotibus, quibus ista mala, si non sanari & tolli penitus, leniri tamen & tolerabilia effici posse videntur, minus instructum me esse sentio.

Ad gubernandam Rempublicam ingenium requiritur promptum, expeditum & multiplex, magnâ rerum opus est experientia, singularis præ-

præstò
tibus. ex
tunis pul
reprimen
diam co
subire so
tantæ im
mne cat
vita umi
nec disc
arias art
neque q
opificii
fuerit in
mitti, q

O si
adesser
jus nun
quand
gricult
mal ar
cum in
gubern
bonâ v
ci, re

Nu
summ
hi mar
certè

præsto esse debet constantiâ, ut, rebus ita ferentibus, ex tempore consilium capere, salutis & fortunis publicis succurrere, improborum audaciâ reprimere, bonos & innocentes defendere, invidiam contemnere, injurias & tempestates, quas subire sæpè oportet, ferre & sustinere possit. Hæ tantæ imperandi artes quæ sitæ esse possint in *hominis cathretraria*, ut Seneca appellat, cujus tota vita umbratilis fuit, qui forum nunquam attingit, nec disceptationibus causarum interfuit? Manuarias artes nemo exercet, qui eas non didicerit: neque quisquam aliquid faciendum locat ei, qui officii illius planè est ignarus. Quàm igitur fuerit inconveniens, publicos Magistratûs ei committi, qui omni rerum usu destituitur,

O si Anaximenes, Socraticus ille Philosophus adesset! quam metuendum foret, ne censuram ejus nunc audire cogeremur: Is Athenienses aliquando monuit, *ut asinos aquæ atque equos ad agriculturam deligerent*, cumque illi dicerent, animal arationi ineptum esse, *quid refert?* inquit, *cum in vestra Republica Duces sint, qui nunquam gubernandi rationem didicerunt?* Quod tamen bonâ vestrâ cum pace, PATRES ACADEMICI, retulerim.

Nunquam sanè persuadere mihi potui, fore, ut summus Reipublicæ Scholastici Magistratus mihi mandaretur. Si nullum aliud argumentum, certè corporis mei incommoditates tutari me-

R R R

P P P

posse, earumque intuitu parcituros mihi vos esse, PATRES ACADEMICI, speraveram. Sed nulla erat elabendi via, neque ullâ ratione à proposito averti potuistis.

Scribit alicubi Philosophus: *nonnullos, si longè à malis abfuerint, fiduciâ esse plenissimos, qui, si fuerint proximi, metu moriantur.* Cùm primùm summa suffragiorum vestrorum hõc in negotiõ mihi referretur, videremque mox, nullis exceptionibus ea mutari posse, tantoperè fui consternatus, ut quid dicerem, aut cogitarem, nescirem. Quando jam illa mala, quæ functio hæc æquè secum affert atque umbra corpus, invidia, odium, injuriæ, calumniæ, pericula, & mille molestiæ jam oppetunt, imò penè me circumstant atque comprehendunt, quid animi mihi esse arbitramini?

Sed quid ego hæc nec quicquam ingrata revolve? quid querelis tempus consumo? & commemoratione tantarum difficultatum me ipsum differo & excrutio? Jacta jam est alea: eò deducta res est, ut pedem retrahere amplius non sit integrum. Quin igitur in honorifico vestro de me judicio acquiesco, voluntatem meam ad arbitrium vestrum compono, & jugum, cui collum jam subdidi, non invitus sustineo.

Erigit me & consolatur auxilii divini fiducia, quod nunquam destituit eos, qui legitimis ad potestatem publicam perveniunt mediis, moderate,

ratè, &
adiones
git me f
abundè l
presenti
prudenci
tionem l
Vos iis p
OPTIMA
vabitis:
am hum
gerere st
torum vo
pectatio
& quant

Quor
bus mor
miæ huj
rum cor
mandos
constitu
ximi in
& intric
utramq
Quod d
dinum s
ut per q
bere, &
meam f

ratè, & cum metu Numinis eâ utuntur, omnesq; actiones ad salutem Republicæ referunt. Erigit me favor vester, PATRES ACADEMICI, quem abundè hæcenus testatum erga me fecistis, bono præsentique animo esse jubet, quod quanto ergò prudentiæ earumque rerum, quibus ad gubernationem Republicæ opus est, sum expertior, tantò Vos iis præstatis & antecellitis. Vos PATRES OPTIMI, vestris consiliis me dirigetis: auxilio juvabitis; subium confirmabitis; errantem in viam humaniter reducetis. Ego ita vicissim me gerere studebo, ut ne beneficiorum in me collatorum vos pœniteat. In id incumbam, aut expectationi vestræ, si non ex assè, ex parte tamen & quantum tenuitas mea patitur, satisfaciam.

Quoniam autem præclarum hunc à majoribus morem accepimus, ut insolentibus Academia hujus actibus, de materia aliqua, vel ad rerum contemplationem pertinente, vel ad formandos mores idoneâ, verba fiant, ideò & ego constitui quæstionem quandam, ut utilem, & maximi in vitâ humanâ usûs, sic arduam admodum & intricatam, proponere, deque eâ productis in utramque partem argumentis breviter disputare. Quod dum facio, à vobis *Auditores omnium Ordinum splendidissimi*, maximò contendo opere, ut per quartam horæ partem vacuas aures præbere, & æquanimitate vestrâ & favore balbutientem meam sublevare velitis.

R. F. 2

Que:

Quæstio ita consuevit proponi: *An mendacium possit esse licitum?* Ubi nemo existimet, quæquam unquam tam perfrecta frontis, tamq; profligata fuisse improbitatis, ut quodvis mendacium sine discrimine probârit, & in licitis esse statuerit. Non enim sacra litera tantùm mendacia severissimè prohibent & detestantur, mendacibusque pœnas denunciant gravissimas: quemadmodum octavò præceptò interdicatur, *ne falsum perhibeamus testimonium contra proximum.* Et *non mentiendum*, scriptum est, *Levit. XIX.* Atque *perdes omnes, qui loquuntur mendacium,* *Psal. V.* Nec non *Proverb. XII.* *abominatio sunt Domino labia mendacia.* Et cui non nota sunt plurima alia Scripturæ dicta, quæ in eandem loquuntur sententiam? Verùm etiam gentiles qui à vero DEI cultu fuerunt alienissimi, omnesque adeò nationes & populi mendacium pro summo habuerunt flagitio. Hinc Menander mendacium *rem intolerabilem esse* dixit. Et Euripides, *Infelix est, qui mendacia, et si bona ei videantur, potius usurpat, quàm quæ mala esse iudicat, vera.* Persæ ter in mendaciò deprehensò perpetuum imponebant silentium. Artaxerxes linguam mentientiù clavo trifido affigi curabat. Unde querere: *An promiscuè quodlibet mendacium sit licitum,* in iis numerandum est problematibus, quæ in controversiam aut disceptationem vocari, Aristoteles *I. Top. c. XI.* vetat, eosque.

que, qui
se, aut se

Id igitur
me men
quocunq;
quæ voc
ferè non
verso m
quo mi
se affic
simuletu
quæ mo
esse vide
formari
aut cont
hoc ipso
sine pec

Qua
passim i
si insciu
& ψευδ
tatione
en q̄ d
cap. VI
esse, ψ
non est
vocabu
mus u
hoc sig
De

que, qui de iis dubitent, vel pœna coërcendos esse, aut sensu indigere asserit.

Id igitur, de quò hîc quærimus, est: *An omnine mendacium sit peccatum, ita ut nullum plane, quocumque vocetur nomine, excipi queat?* Imò quia vocabula mendacium & mentiri in meliorem ferè non solent usurpari partem, sed potiùs universo mundo exosa sunt, nemoque reperitur, in quo mica insit honestatis, qui non summâ se affici injuriâ queratur, mendacii si insimuletur: ideò loco ipsorum utemur voce falsi, quæ mollior non nihil & rē adiacentem capacior esse videtur. Quæstio igitur nostra hoc modò formari poterit: *Utrum omnis, qui falsum dicit aut contra loquitur, quam rem sese habere novit, hoc ipso peccet? An verò aliquis detur casus, ubi sine peccato id facere possit?*

Quamquam certè apud Philosophum nostrum passim is est vocum ψεύδος & ψεύδεσθαι usus, ut si inscius, nulla tua culpâ falsum dixeris, ψεύδῃ & ψεύδεσθαι vocetur. Libro I. enim de interpretatione. Enunciationem orationem esse ait, ἐν ᾧ ἀληθεύειν ἢ ψεύδεσθαι ὑπάρχειν. Et IIX. Met. cap. VII. dicere quod non est, esse, aut quod est, non esse, ψεύδῃ. Id autem, quod est, esse, aut; quod non est, non esse, ἀληθές. Unde cum & nos istia vocabulis in progressu presentis Oratiuncule sumus usuri, sæpè non aliter, quàm in generali hoc significatu, quo cum falso retrocurrunt, accipimus, volumus.

R. 113

Sed

Sed ut omnibus ambagibus veniamus ad rem ipsam. Autores sunt número plurimi, antiquitate venerabile, eruditione & auctoritate celebratissimi, qui per se & suam naturam malum esse asserunt, si quid sciens & volens proferas, quod à re ipsa discrepet. Quod autem sua natura malum est, id perpetuò malum est, nullòque casu, nulla externa circumstantia bonum & licitum fieri potest. Quam in sententia est Divus Augustinus qui in *1. libro de mendacio* id multis ostendere conatur. Idem defendit Jus Canonicum 22. q. 2. & Scholastici in *libro tertium sententiarum*, & secundum secundam Thomam; & non pauci quoque ex nostratibus.

Alii autem contrarium asserunt, & sunt quoque ex nostris Theologis nonnulli magnæ auctoritatis viri, qui vulgarissima illa distinctione ex glossa ordinata ad Psalm. V. inter mendacium, officiosum, jocosum, & perniciosum quæstionem, facile decidi posse censent. Dicunt autem, nomine mendacii officiosi illud sibi venire, quando quis falsum dicit, non temerè & ex levitate aliqua, sed quia vel DEI honor id requirit, vel salus publica, vel salus proximi, vel salus propria. Hisce ex causis mendacium dicere, non esse per se vitiosum, & à rectâ ratione alienum, sed cum ea potius convenire asserunt. Idem de jocosum affirmant, idque pro vitio habendum esse negant, quod virtuti homileticæ, urbanitati nimirum, inserviat. Solum igitur perni-

isum
& per se
Ab ha
dorus T
logi scrip
aliud illi
minimo pr
tum est.
lum. C
convicii
Tractatu
& sine g
Doctores
viro per
non lita
Adduc
pturis n
mò men
ham, ne
adiret. F
suâ esse
Genes. X
tita. Ex
sine ope
conseru
câ de c
Dei cu
& exen
XXVI
tam eti

isum mendacium esse ajunt, quod simpliciter & per se malitiam & perversitatem includat.

Ab hac sententia non alienus fuit Dn. D. Theodorus Thummius, quando in explicatione Decalogi scripsit: *Est autem mendacium aliud licitum, aliud illicitum, illud quandoque concessum, hoc omnino prohibitum. Mendacium honestum & licitum est, quod cum commodò proximi est conjunctum.* Quæ verba quanta acerbitate, quibusque conviciis insequetur Jesuita Fœrerus in quodam Tractatu, publicè notum est. Et certè si ita nudè & sine grano salis intellecta verba sua dictus Dn. Doctor voluisset, (quod de tantò & tam erudito viro persuadere mihi nondum possum) veritatè non litasset, sed multis absurdis januà aperuisset.

Adducere pro ista sententiâ consueverunt ex Scripturis nonnullos Sanctorum, qui fuerint mentiti. imò mendaciùm alicubi commendari asserunt. Abraham, ne propter Sarâ uxorè suâ mortis periculum adiret, Pharaoni & Abimelecho Regibus, *sororem suâ esse* respondit Gen. XII. & XX. Idem fecit Isaac Genes. XXVI. & Exod. I. leguntur obstetrices mentitæ. Excusabant autem se, quòd *Hebrææ mulieres sine ope suâ parerent*, cum tamen dicantur *vivos conservasse*. Nec minus tamen dicitur ibi, *Deum eâ de causa iis benedixisse*. Affirmandumne est, Deum cuiquâ propter peccata benedicere? Afferunt & exemplum Jacobi, què mentitum esse constat Gen. XXVII. cum se *Esavum esse* Patri affirmaret; mentitam etiâ esse Judithâ. & alios.

Sed quia hæc fortassis non tanti sunt roboris, & ad ea ab aliis jam olim est responsum; ideo iis nunc missis, primum argumentum sumo à parte illa calliditatis egregia, & ab omni reprehensione procul semota, cujus opera, quia latinâ appellatione vix aptè exprimi possunt, Græcâ *στρατηγικά* dicuntur, quemadmodum ea describit Valerius Maximus. In tanta exemplorum copia, unum adducam, quod præ aliis rem mihi expedire, & nulla ratione eludi posse videtur. Josua. Hæc eversums propè eam in insidiis locavit aliquot virorum millia. Cùm verò ipse cum toto exercitu accessisset, & Rex Hæc eam civibus egressu esset, acie conflicturus, Josua simulatâ fugâ longe eos ab arbe avulsi, effuderuntque se se ex eâ omnes, qui ad custodiam ejus remanserant, persecuturi hostes. Quò factò, signòque à Duce acceptò, insidiæ urbem apertam & defensoribus destitutam capiunt, subjectòque igne comburunt. Dubium hîc nullum est, quin Israëlitarum opere ipsò præ se tulerint, & consultò significaverint, id esse, quod non fuit. Fugâ enim suâ hostibus & persuadere voluerunt, & persuaserunt, quasi territi eruptione & viribus eorum, desperata urbis occupatione, sua de salute cogitarent, eamque pedibus consequi intenderent. At si opere aliquò & gestibus significare licet, id esse, quod non est, aut non esse, quod est: cur non idem verbis facere concessum fuerit? cùm eadem

utroque

utrobiq;
falsa sign
mendaciu
jus operis
Quin Ph
το αληθε
nibus, &
que quæ
factum h
psi asper
bente De
mè testa

Quer
bus aut
lent in fi
alicujus
locus su
lo labor
depelli
ad com
est, tan
pterea M
riata re
silentic
plo doc
fidium
borant
magin
Ean

verobique sit ratio. Et si, definiente Augustino, falsa significatio vocis cum animo fallendi est mendacium: cur non & falsa significatio alicujus operis & gestuum mendacium appelletur? Quin Philosophus & II. & IV. *Ethicor: cap. VII.* το εἰληθεῖεν καὶ τὸ ψεῦδος αἰσιν similiter in sermonibus, & actionibus, & fictione collocavit. Neque quemquam eò audaciæ progressurum puto, ut factum hoc Josuæ carpere, aut quicquam labis ipsi aspergere, velit. Fecit enim id auctore & jubente Deo, quod textus Josuæ *Cap. IIX.* clarissime testatur.

Quemadmodum autem in expugnandis urbibus aut devincendis hostibus non raro plus valent insidia & stratagemata, quam vis & magni alicujus exercitus robur: Ita & in arte Medicâ locus suus est ingeniosis commentis, & cum nullo labore, nullis medicamentis morbus frangi & depelli potest, ad accommodata mendaciuncula, ad commentitia quædam figmenta decurrendum est, tantumque abest, ut in reprehensionem propterea Medicus incurrat, ut laudem potius & gloriam reportet. Ut temporis redimendi gratiâ silentio alia præteream, uno atque altero exemplo docebo, quàm necessarium id Medico sit subsidium, ad liberandos eos, qui Melancholicis laborant deliriis, à gravissimis & periculosissimis imaginationum absurdis.

Eam quidam animo comprehenderat opinio-

Rrr 5

nem,

nem, ut caput sibi amputatum existimaret: cumque tam nec tempus deleret, neque ulla remedia aut persuasiones evellerent, Medicus eum curavit, imposito repente capiti ipsius pileo. Sentiens enim gravitatem, caput amissum recepisse, sese credidit, plurimumque gavissus, vanâ imaginatione exemptus est. Sic & alius, qui cornua se gestare putabat, cervinis cornibus capiti alligatis, ferrâque resectis & ostensis, insaniam exsolutus est: ut & ille, qui in capite suo passeris habitare dicebat, Medico per nares ejus extrahere se, simulante sanatus fuit. Senensis quidam, nullô modo persuaderi poterat, ut urinam redderet. Causabatur enim, si eum emitteret, totam urbem diluvio perituram. Eum ad excernendam urinam eleganti perduxerunt commento. Campanis enim in sonum datis ad insanientem accurrunt, magnô incendiô urbem flagrare nunciantes, obnixèque rogantes, ut reddita urinâ civitati ob incendium periclitanti opem ferret. Intellegere nimirum hinc est, quibus de causis Plato *III, de Rep.* scripserit, *mendacium concedendum esse Medico, reliquis minimè.*

Porro suppetunt & alia, quæ in præsentem rem esse videntur. Confugientem ad te amicum ad effugiendum præsentissimum mortis periculum recepisti. Præsto est confestim sicarius cum gladio stricto, *hominem reperire furens*, ut Poëta loquitur, cumq; ad cædem sibi deposcens,
 si

si ad sit.
 deris, aut
 fueris, cer
 negaveris
 xeris, sal
 vare. Q
 ferendo u
 cio, alter
 reris ver
 Sed est
 rō in dēx
 firmatio
 nim, & e
 quorum
 fuerunt
 mendaci
 daciōru
 quod fit
 tale est,
 tium, qu
 tum, qu
 fit. Qui
 tum, qu
 dum sci
 nulli ob
 rerum
 ab imm
 solum a
 genera

si adfit. Ponemus, te, si aut directè non respon-
deris, aut nimio veritatis studio adesse confessus
fueris, certissima miserum obijcere cædi; si verò
negaveris, & pedem in ades tuas non tulisse di-
xeris, saluum præstare, & à tanto periculo conser-
vare. Quis peccare te dixerit, si falsi quid pro-
ferendo utrumque inæstimabili effeceris benefi-
cio, alteriq; corpore mortis periculo exsoluto; al-
teri, verò animâ ab homicidii scelere conservatâ?

Sed est fortassis, qui aurem mihi vellicet,
in dextera me petere, & id, quod in lite est, ad con-
firmationem usurpare, regerens. Augustinus e-
nim, & ex eo Gratianus l. *suprà cit.* & omnes alii,
quorum sententiæ hæcenus adducta argumenta,
fuerunt opposita, in nullo dictorum casuum
mendacium admittunt. Octo enim genera men-
daciorum beatus Pater constituit: Primum est,
quod fit in doctrina religionis. Secundum, quod
tale est, ut nulli profit, obfit autem alicui. Ter-
tium, quod ita prodest uni, ut obfit alteri. Quar-
tum, quod solâ mentiendi fallendique libidine
fit. Quintum, quod fit placendi cupiditate. Sex-
tum, quod nulli obest, at prodest alicui, ad evitan-
dum scilicet damnum personæ. Septimum, quod
nulli obest, at prodest alicui ad cavendum damnû
rerum. Octavum, quod nulli obest, at prodest, ut
ab immunditia corporis aliquem tueatur. Non
solum autem quinque priora, sed & posteriora tria
genera damnat, & peccati arguit: *Non est, in-
quit,*

quit, *mentiendum sextò genere: neque enim rectè etiam testimonii veritas pro cuiusquam temporali commodò ac salute corrumpitur; ad sempiternam verò salutem nullus ducendus est opitulante mendacio.* Et paulò post: *Neque septimò genere mentiendum est: non enim cuiusquam commoditas aut salus temporalis perficiende fidei preferenda est. Nec octavò genere mentiendum est, quia castitas animi pudicitia corporis presertur.*

Verùm ipse Augustinus, & qui sententiam ipsius sequuntur, quòd salvà tanti Patris, aliorumque magnorum Virorum autoritate dixerim, tanquàm certum & concessum hìc sumunt id, de quo non immeritò non parùm dubitatur. Existimant enim, mendacium, vel, ut invidiam vocis declinem, verbis aliquid proferre, quòd aliter comparatum esse scias, per se & naturà suà esse malum. Quòd certè si ita est, nullus casus, nulla causa dari poterit, ubi sine peccato falsum dicatur. Sed id forsàn per se & sua natura non ita clarum & evidens est, quin probatione aliqua indigeat. Videamus igitur argumentorum momenta.

Primò, ajunt, Scriptura simpliciter & in genere, & sine ulla exceptione prohibet & damnat mendacium: cuius aliquot textus superius adduximus, quos ut jam repetamus, nec tempus permittit, nec res ipsa postulat.

Negari sanè non potest, nunquàm honorificam

cam Scrip
quin ubiq
risimis a
vocant; t
de menda
crarum li
Scriptor
Non tam
stringi, q
bidine pr
nocumen
Sed ne
no cereb
videatur
tuum of
tùs Sanè
cipiet un
Levitici
cate in p
tra am
Zachar.
veritate
am sum
re men
cum tur
tur hico
micum
mus, q
evertu

cam Scripturas mendacii facere mentionem, quin ubique id execrantur, & à studio ejus severissimis additis cominationibus homines advocant; sed non desunt Viri magni nominis, qui de mendacio pernicioso omnia non tantum Sacrarum literarum loca, sed & ea, quibus Ethnici Scriptoris mendacia insectati sunt, exponunt. Non tamen negaverim, etiam ad id alicubi restringi, quod à studio vanitatis solà mentiendi libidine proficiscitur, quãvis nemo quisquam inde nocuementi sentiat.

Sed ne expositio ista in Scripturam ab humano cerebro importata, non verò ex eàeducta esse videatur, ex consideratione nonnullorum textuum ostendemus, quisnam & in aliis locis Spiritus Sancti sit sensus? *Non mentiemini, neque decipiet unusquisque proximum suum, scriptum est Levitici XIX. Veritatem & judicium pacis iudicate in portis vestris, & unusquisque malum contra amicum suum ne cogitetis in cordibus vestris, Zachar. II. Deponentes mendacium loquimini veritatem unusquisque cum proximo suo, quoniam am sumus invicem membra, Ephes. IV. Noli amare mendacium adversus fratrem tuum, nec in amicum tuum similiter facies, Eccles. VII. Prohibentur hęc mendacia, quibus contra fratrem & amicum aliquid moliris, quibus decipitur proximus, quibus pervertitur judicium in portis, quę evertunt coagmentationem illam, quã membra sumus*

sumus unius corporis. At qui de eo mendacio, (si modò tam invisò nomine hîc uti licet) quo innocentem è manibus sanguinarii crispis, aut à melancholico delirio agrum liberas, nihil horù dici potest. Et quò argumento persuadebitur unquam, Spiritum Sanctum, ubi mendacium detestatur, ad hæc aut similia oculum intendisse exempla? eaque tum, si ita humanò more loqui fas est, ipsi in mentem venisse? Quin ea sub voce mendacii in Scripturis comprehendì, omninò inficiamus. Iterum autem iterumque inculatum volo, id solum hîc agi, ut ostendatur, fieri posse, ut detur aliquis casus, ubi sine peccato falsum quid pronuncietur ab eo, qui novit falsum esse.

Sed si *illum*, pergunt, *mendacium putandum est non esse peccatum, quia possumus alicubi prodesse mentiendo, dabitur & furtum quoddam, quod peccatum non sit. Possumus enim & furando, si pauper, cui palam datur, sentit commodum, & dives, cui clam auferitur, non sentit incommodum.* Quæ verba & ipsa sunt Augustini.

Sed respondeo, mendacia quæ Scriptura agnoscit, & de quibus ipsa loquitur, sunt: *falsum in iudicio dare testimonium; iniquam ferre sententiam; pacta & fœdera violare; fidem in contractibus non servare; calumniari; famam proximi inquinare; & si quæ sunt id genus alia.* Hæc omnia à Deo prohibita, & per se & suâ naturâ mala sunt propterea; perinde est, & non minus peccatum, boni

boni alicui
mitti.
cere, quo
paulò an
cabulum

Sed ex
ii, qui om
Quod inc
in dati, u
prohibit u
to, qui no
sermonis

ulus est, e
mi: que
Aristote
tem secus
conceptu
est, expr
sola indu
tuas incl
eo nerve

zare tam

Quid
quod à r
qui confi
cum esse
primo p
ceptum
anime t

boni alicujus respectu ea fieri, atq; furtum committi. At in casibus supra adductis, aliquid dicere, quod rei ipsi non sit conforme, cum illis, ut paulò ante ostendimus, contendi nequit, neq; vocabulum mendacii in Scripturis ad id porrigitur.

Sed excutiamus id, quod habent pro palmario, qui omne mendacium in universum damnant. *Quod includit intrinsecè abusum sermonis à naturâ dati, id, inquit, ex suâ naturâ malum est, & prohibitum. Sed omne falsum, pronunciatum ab eo, qui novit esse falsum, includit intrinsecè abusum sermonis à naturâ dati.* Naturalis enim sermonis usus est, exprimere & notos facere conceptus animi: quemadmodum vel ex solo principio Libri Aristotelis de Interpretatione constat. Qui autem secus dicit, quàm rem se habere scit, ille non conceptus animi, sed id, quod ipsis contrarium est, exprimit. Ratio profectò difficilis, & qua sola inducaris, ut de quolibet falso sermone statuas inclementius. Sed tentabimus aliquid, & in eo nervos intendemus, ut si non solvere planè, latere tamen nodum istum queamus.

Quid si respondeatur: Cum profaris aliquid, quod à rei veritate alienum, (ut cum hominem, qui conservandæ vitæ causâ tecum delitescit, tecum esse negas) bifariam id considerari posse: primo *per se*, & ut referatur ad solum istum conceptum, quo cognoscis contrarium, & quo in anime tuo tibi constat, hominem illum reverà
prastò

præsto esse; deinde ut ad conceptus de toto negotio formas attendas, idque cum vis compares. Et quia tecum apud animum statuisti, te, contra quam res est dicendo, innocentis hominis saluti consulturum, ideo hoc modo contra animi tui conceptus non loqueris.

Vel dic aliud esse *conceptum animi*; aliud, *assentiri conceptui animi*. Vel, quod eodem recidit, aliud esse *conceptum animi quemcumque*, aliud *conceptum animi, cui assentiaris*, Quod paucioribus ita reddi potest: differre hæc duo: *concipere aliquid, & sentire aliquid*. Quando falsi quid, de industria etiam, loqueris, falsum quoque concipis, sive falsum formas conceptum: ut cum docendi causa, & ad inculcandam discipulis doctrinam contradictionis contrarias proferas propositiones, non solius ejus, quæ vera est, sed & illius, quam à veritate abcludere nosti, conceptum in mente formas, licet nullum huic præbeas assensum.

Dicat quis: Si non est abusus sermonis, *aliter loqui atque sentias*, propterea, quod aliter, non loqueris, quam concipis, ut quid tam exosi sunt homines bilingues? ut quid tam execrabiles quorum

os nectar promit, mens aconita vomit?

Ut quid Homero æquæ atque inferni portæ detestabiles sunt, qui aliud occultum habent in corde, aliud verò ore proferunt?

Re-

Re-
& per
id perdu
melle ti
orum p
abusus e
sensu di
cendum
cum qu
quo ma
loces pe
abusus p
fus ille
vandun
abusus
indequ
as, quò
stantiis
filio in
tenti, e
turum i
suo pro
gravior
lum fin
dine av
fectu p
extrem
de res
operan

Respondeo: animo esse in aliquem maligno, & perniciem ipsi machinari, ut facilius ad exitum id perducere possit, spe ipsum inani lactare, & verbis melle tinctis, omnemque benevolentiam & officiorum promptitudinem promittentibus prosequi abusus est sermonis, non, quod verba à mente & sensu discrepent, sed quia ad decipiendum & nocendum proximo discrepant. Quemadmodum cum quis ingreditur ad proximum infortunio aliquo maculandum, (sicut Psalm. LIX. dicitur: *Reloces pedes illorum ad effundendum sanguinem.*) abusus pedum est, & facultatis motricis: sed abusus ille in nullo vertitur, quàm quod non ad juvandum, sed ad nocendum iis uteris. Quod si abusus sermonis, finique ejus naturali adversum, indeque peccatum est, contra loqui quàm sentias, quòcunq; casu, quibuscunque id fiat circumstantiis, graviter non minus delinquet parens, si filio inobedienti, & nullas admonitiones admittenti, extremam ostendet severitatem, non habiturum imposterum pro filio dicens, è conspectu suo protinus abire, nequaquam reverti jubens, aut graviores aliquam poenam denuncians, hanc solum finem, ut terrorem ipsi incutiat, à vitæ turpitudine avocet, & ad meliorem frugem reducat, affectu planè paternò, & ad nihil minus quàm ad extrema ista remedia inclinató. Illicita deinde res etiam fuerit disputationibus Academicis operam dare, & ex anima instituere, cum ad e-

rudiendam juventutem, ad explorandum alterius ingenium & profectus, plerumque in exercitiis hujusmodi aliud Doctores sentiant, verbis aliud probant, & tanquam verum id veritati opponant, quod longè aliter se habere nörunt.

Sed quorsum feror? Quousque Vestrà, Auditores eminentissimi & præstantissimi, in audiendo patientiã abutor? Animusne est, omnia afferre, quæ de nobili hac & utilissima materia eis *ex cõtemporari* dici possunt? At sic dies citiùs me, quam oratio & argumenta deficerent.

Contraham igitur vela, & ad id veniam, quod restat, quodque in primariis hujus Panegyris est partibus. Nimirùm cum, ut Cicero ait, legem vitiorum emendatricem, commendatricemque virtutum esse oporteat, omniumque ab eã vivendi ratio ducatur, turpissimum fuerit, Studiosum in Academia commorari, & jura statutaque ejus ignorare. Ne igitur hæc quoque in parte quidquam possit desiderari, & ne inobedientes habeant, quod culpæ & transgressionibus suis prætendant, age *Notarie Academicæ*, Leges & statuta lege, quæ ab *Illustrissimis SAXONIÆ Ducibus, Fundatoribus & Nutritis hujus Academia munificentissimis*, lata nobis sunt & præscripta.

Nihil præstantius est, nihil augustius, nullaque re magis decoratur ac conservatur Respubli-

ca, quæ
structa
tas habe
tueri, ab
re. Sine i
nec hom
narura c
modum
quentiã
gibus co
tunc ad
vantur,
imperan
tur; vel d
Ipsis qu
verbasu
la coerc
quidqu
sunt, &
Quæ pu
cum in
ritas qu
riã affe
sentia su
tre enst
Quenan
metis, e
rum ope
Q
Si non

ca, quàm si honestis ea & convenientibus sit instructa legibus. Iis enim docentur homines dominas habere cupiditates, coercere libidines, suum tueri, ab alienis mentes, oculos, manus abstinere. Sine illis nec domus ulla, nec civitas, nec gens, nec hominum universum genus stare, nec rerum natura omnis, nec ipse mundus potest: quemadmodum diversis in locis in loquitur Romanae eloquentiae Parens. Hæc autem & alia plurima Legibus competunt encomia, tam insignes ex iis tunc ad morales accedunt utilitates, quando servantur, & vel ad earum præscriptum vivitur, quæ imperant, implentur, quæ prohibent, omittuntur, vel delinquentes meritas persolverint pœnas. Ipsis quidem legibus per se nihil imbecillius est: verba sunt, characteres sunt, quibus nulla vis, nulla coercendi facultas est. Omne tuum robur, & quicquid possunt ab iis habent, cum imperiò qui sunt, & quorum in custodiam ipsæ sunt traditæ. Quæ pulcerrimè olim expressit Demosthenes, cum in oratione quadam: *Legum vis & auctoritas quanam est, ait, utrum si quis vestrum injuriæ affectus exclamaverit, ipse accurrant, & presentia sua opem ferant? Minimè gentium. Littere enim depictæ sunt, neque præstare illud possunt. Quanam igitur earum vis est? Si vos eas confirmetis, & semper latas firmasque exhibeas is eorum opem imploranti.*

Quid tristes querimonie,

Si non supplicio culpa reciditur

S 11 2

Quid

*Quid leges sine moribus
Vanaproficiunt?*

Cum otrâ aliquando inter Romanos ac Græcos contentione, Græci præter alias res hæc etiam se illis præstare dicerent, quod *non possint leges nisi in Græciâ condi*, responderunt Romani: *Leges quidem in Græciâ condi, sed non nisi Româ servari.* Cum ab Alexandrô Magnô Garamanthum Sapientiores evocati essent, inque congressum & colloquium ejus venissent, paucas quidem inter alia sibi leges esse dicebant, magni tamen æstimandas, propterea, quod ad amissim observentur & impleantur ab omnibus.

Utinam verò, utinam & illis legibus, quas tam sapientes, tam Patriæ amantes, tam laudati & toto Orbe celebrati PRINCIPES nobis reliquerunt, ista obtigisset felicitas! Utinam & nostris laudem servatorum statutorum deberemus! Verum quam malus hæcenus honor habitus fuerit optimis legibus, quam contemptæ & proculcatae jacuerint, res ipsa, nobis tacentibus, loquitur, & quotidiana. Omnium bonorû testantur querelæ. Quam multi enim in hac nostra paucitate reperiuntur, qui ventri & gulæ dediti nihil nisi comessari, helleuari, & pergræcari dedecerunt? qui Solem orientem vel occidentem sobrii nunquam aspiciunt?

quis nihil est aliud vivere quam bibere.?

Hi, cum caput vinô incaluit, & corpus ita reple-

sum

tum est
intra pa
medentur
runt: it c
comple
cationes
tempore
diis cast
virtutis,
officina
nerâsse v
tatis aur
tatem &
Qui se b
salus sua
orum nu
Nos

Si vel af
repti &
eupidita
ationib
lis & im
conflic
calidè h
commi
gistrail
lafa sãp
Cog

tum est, ut plura capere nequeat, non quieti sese intra parietes continent, nec somno ebrietati medentur, sed per omnes civitatis vicos discurrunt: ite clamor cœlô, & belluinis boatibus omnia complentur. Hinc injuriæ, jurgia, lites, provocationes, conflictus & digladiationes, quæ hõc tempore ita increbuerunt, ut nesciam, an in mediis castris major eorum possit esse licentia? Quæ virtutis, quæ justitiæ & honestatis laudatissima officina esse debebat, in omnẽ injustitiam degenerasse videtur & lasciviam. Aurea illius libertatis aura & gratia in deterrimam morum pravitatem & turpissimam vitiorum servitutem abiit, Qui se brutis animantibus præstare volunt, quib9 salus sua curæ cordique est, illi si huc usque in eorum numero fuerunt, de quibus Poëta:

Nos numerus sumus, & fruges consumere nati;

Si vel affectibus suis, vel pravorum consortio abrepti & transversi acti sunt; si frena laxarunt suis cupiditatibus, in viam maturè redibunt, ab helutionibus, & commestationibus, ab horrendis illis & immanibus clamoribus, à monomachiis & conflictibus imposterùm abstinebunt: studia sua calidè habebunt: legibus obtemperabunt, neque committent, ut de bonis & lenioribus etiam Magistratibus usurpari possit illud Mymi: *Furor sit laesa sapiùs patientia.*

Cogitate Lactissimi Juvenes, fore, ut & ex vo-

bis non pauci aliquando aut ad Rempublicam,
 aut ad functiones Ecclesiasticas admoveantur.
 Quem successum vobis tum promitteris? quam
 obedientiam à vestris subditis & auditoribus ex-
 pectabitis, si ipsi nunc contemptim Magistratum
 habueritis? Qui benè imperat, paruerit aliquando
 necesse est, & qui modeste paret, videtur, qui al-
 quando imperet, digno esse. Cogitate, quæso, quot
 annos jam communis nostra Patria summis affli-
 gatur calamitatibus, quot nobilissimæ & felicissi-
 mæ olim provinciæ desolatæ nunc jaceant, qui-
 bus adhuc hodieque illa ipsa terræ, unde oriundi
 vos estis, infestentur malis. Perpendite, quot
 vestrum sint, quorum parentes iniquissima qua-
 que ab impio patiuntur milite, quam ejulent illi,
 quam lamententur. Perpendite, quantum in pericu-
 lō constituta sit pura religio. Perpendite hæc
 & vitæ emendatione iratum Deum placate.

Illi gratias agimus, quas mens nostra potest
 concipere maximas, quod miserrimis hisce & per-
 ditissimis temporibus ab hac Academia oculos
 suos non omnimodò avertere; sed plurima in eam
 & nos omnes beneficia conferre voluit. Quan-
 quam enim nec nos sumus ignari malorum, mi-
 sericordia tamen DEI est, quod extrema atque i-
 psam *πανολθηριαν* non sumus experti.

Illum totò pectore veneramus & oramus, in-
 posterum quoque nobis adsit: illustrissimos
SAXONIA DUCES Dominos nostros, & Altiores
 hujus

hujus
 tertia
 diis pro
 car: R
 neti co
 omaes
 lis me
 studia
 casion

AE

Esse
 pt

VI
 ta
 abusu

hujus Academiae clementissimos, tueatur, salutaria suggerat consilia: rapinis, caedibus & incendiis procul esse jusis, pacem optatissimam reducat: Religionem & puram sui Verbi praedicationem conservet: Conservet hanc Academiam, omnesque ejus cives & alumnos, eamque singulis mentem largitur, ut amplectantur potius studia concordiae & quietis, quam turbarum occasiones persequantur.

D I X I.

III.

ORATIO

eaeque P R I O R.

De

ABUSIBUS DISPUTATIONUM.

In qua potissimum demonstratur:

Esse omnino aliquam artem, cujus praescriptis subicere se tenantur, quicumque disputant: eamque esse Dialecticam.

Vix ullam reperire rem est, quae utilitati mortalium deserviat, cujus non suus etiam sit abusus.

Sss 4.

N^o

*Nil prodest, quod non ladere possit idem,
 Igne quid utilius? si quis tamen urere tella
 comparet, audaces instruit ille manus.
 Eripit interdum, modo dat Medicina salutem,
 quaque juvet, monstrat, quaque sit herba
 nocens.*

*Et latro & cautus præcingitur ense viator,
 ille sed insidias, hic sibi portat opem,
 Discitur, innocuas ut agat facundia causas:
 protegit hæc, fontes, immeritosque premit.
 Accidit autem ferè ut abusus rei ipsi quoque, si
 cet per se optimæ, & maximè expetendæ, fraudi
 sit: dum homines malè feriat malam rei usurpa-
 tionem abominantes, non eam tantùm subla-
 tam, sed ipsam quoque rem ad Indos usque & Ga-
 ramantes relegatam volunt. Atqui non conve-
 nit, si qui obvios verberant, robor accusare; neq;
 propter homicidas fortitudinè conitari; neque
 denique hominum improbitatem in res transfer-
 re; sed illi ipsi accusandi sunt, qui bonis rebus malè
 utuntur, ait Oratorum Græcorum sapientissimus
 Isocrates,*

Quanti faciendæ sint disputandi exercitatio-
 nes, quanta eorum sit necessitas, quantum com-
 modent profectibus discentium, non est, quod
 hoc locò deducere & demonstrare laborem, cum
 vix quenquam in universa hac Panegyri credam
 inveniri, qui non fateatur mecum, acuendo in-
 genii vigoriis nihil esse convenientius; nihil ad
 com-

compara
 cibilius
 defenden
 pariter c
 vitiis ten
 dem exp
 stantur a
 festæ. N
 non ultri
 sed aliis
 saltim ve
 fensissim
 Republi
 reddere
 nullus d
 in discep
 enim à t
 que, qu
 quanti su
 lis plac
 antur, p
 tione re
 que ign
 tenacib
 sit, infe
 dalibus
 esse; m
 bus sua
 sunt, p

comparandam solidæ eruditionis laudem conducibilis, nihil ad veritatem aut eruendam aut defendendam efficacius. Quas tamen plurimis pariter obnoxias abusibus esse, nec mediocribus vitiis teneri, docet experientia. Hinc fit, ut eandem experiri cogantur fortunam, qua consistantur aliæ res optimæ quæque, & utilitatis confessæ. Nimirum non desunt inter eos etiam, qui non ultimum locum inter eruditos sibi sumunt, sed aliis doctrinam se præstare putant, aut videri saltem volunt, qui disputationum conflictibus infensissimi sunt, eosque aliis, & quidem viris in Republica magnæ autoritatis & potentia, exosos reddere omnibus modis allaborant. Quamvis nullus dubitem, quin apud nonnullos alia tantum in disceptationes literarias odii sit causa. Cum enim à trita doctorum semita discedere, spretisque, quorum intelligentiam nunquam satis assequuti sunt, Veterum, & receptis passim in Scholis placitis, nova & meliora sese scire profiteantur, pertinacia tamen potius & animi obstinatione rem gerant, quam rationum momentis, neque ignorent, si cum eruditis & doctrinæ antiquæ tenacibus de iis congregiendum & disceptandum sit, inferiores se abituros, neque ea, quæ sesquipedalibus verbis magnificè jactaverunt, tutaturos, esse; manibus pedibusque nituntur, ut his, quibus suas locarunt operas, & in quorum potestate sunt, persuadeant, disputationes instrumenta esse

opprimendæ potiùs veritatis & involvèdæ, quàm evolvendæ & illustrandæ: ut hâc ratione suam ignorantiam, cujus probè consciï sibi sunt, velò tegere, & congressus hujusmodi refugere possint.

Sed quicquid de hisce sit, constitutum nobis est, de abusibus, qui passim disputationes foedant, verba facere. Cumquè in plurimas hâc in parte peccetur formas, easque omnes simul & semel exponere, tempus non permittat, in diversas eas dispartiemur Oratiunculas: hâc vice id tantùm tractaturi, quod hodie disputationum commercia à non paucis frequententur, qui artem disputandi non didicerunt. Hoc enim peccatum in isto argumento inter potissima est, & primùm omnium notandum. Ut enim, qui medendis morbis animum applicare constituit, antè omnia arte medendi instruat necesse est: Ita, qui disputaturus est, nihil prius aut antiquius habere debet, quàm ne id aggrediatur, nisi arte disputandi, quam Dialecticam esse ostendemus, probè subactus. Utar autem oratione simplici, hoc est, eâ, quam amat quâque contenta est veritas. Quem enim evidentia ipsius rei, de qua agimus, non permovet, ejus animum verborum lenociniis ne quicquàm pertentaveris. A vobis, Auditores omnium ordinum lectissimi, maximò contendo opere, ut ad horæ quadrantem, ultraquam sermonem non producam, benignas meæ balbutiei aures præbere ne gravemini.

Sunt

Sunt ubique terrarum de Studioſa Juventute, qui cùm intelligant, diſputationes ad conſequendam eruditionem vim afferre maximam, proptereaque non parùm operæ iſtis impendant, artem tamen diſputandi, vel tanquàm diſciplinam abjectam, & puerilem, neque eò, qui ſtudia ſua altioribus rebus confecravit, dignam, velut è ſublimi contemnunt; vel quaſi non ſine magno diſpendio temporis illi ſcientiæ ſive facultati, cui de profeſſo ſeſe addixerunt, & cui in ſeneſcere decreverunt, impertiendi, vacare ei poſſint, negligunt, vel nullam penitus eſſe cenſent. Atque utinam intra paucos ſe pernicioſa hæc præſumptio contineret, neque cum plerisque eorum, qui vitam Academicam recens ingreſſi ſunt, cœdâ contagione communicaretur?

Verùm hiſce omnibus hæc obviam eundû eſſe viâ judicamus: Aut certè aliqua in diſputando ſequenda & obſervanda ſunt præcepta, aut nulla. Si ſunt: dabitur quædam ars diſputandi. Certò enim ordine illorum præceptorum in unum corpus facta collectio, artem tibi quandam conſtituit. Quod ſi jam ſunt aliquæ diſputandi præceptiones, daturque ad eòs, quæ illis nos inſtruit, fieri nequit, quin malè diſputationes obeat, quicunque ad eas ſe non conformat, ſed neglectui, aut etiam deſpicatui habet: quemadmodum qui ſidibus canere inſtituit, exploditur & exhibitur, ſi nulla arte id faciat. Si autè nulla ſunt huiusmodi præ-

præcepta; ergò cuilibet pro lubitu ratiocinari, ex quibuslibet quodlibet concludere, & Cœlum terra miscere licet. Quod si semel admissum fuerit, *fidem justos homines coram Deo sine operum auxilio reddere demonstraturus, rectissimè ita colliget: Bona opera à Deo sunt mandata. Atqui fides est ex auditu. E. fides sine operibus justificat.* Ex iisdem principiis, & ut Logici appellant, præmissis, adversarius eodem jure inferet, non solum fidem justitiam nobis conferre, sed aliquas hoc in negotio partes esse operum.

Sed videor mihi videre non unum musticantem, & isthac tanquam nimis puerilia secum deridentem, propterà, quod proposita argumentatio multitudine terminorum, eorumque planè *αἰτιολογίας*, cuius etiam puero suum prodat morbum, neque ad eum deprehendendum ullo opus sit artificio.

At verò, unde tu nôsti, terminorum multitudinem vanitatem argumentis aspergere? Uade suggestum tibi est, Syllogismum pluribus quam tribus terminis constantem infamix notam subire? Certè non aliundè, nisi ex arte disputandi. Ejus enim isthac præcepta sunt. Nec imus inficias contingere, ut homo de plebe etiam, & omnium literarum rudis, ratiocinationi alicui genua labare, naturali prospicientia conjiciat aut intelligat; quanquàm sanè rarius id fiat. At quidnam sit illud, quod ipsi adhæret, vitii, quæque ejus causa, id

id ille
sputand
Quema
non vid
At quis
attuleri
dendi a

Neq
bravi te
losofph
feris, Pr

Sum
daque d
suorum
jugula
nebulis
que ip
aut, qu
pessim
perver
tem ca
tionem
tam p
neris c
statur
est mo
um pu
bro, a
Galen

id ille tantum novit, & ostendere potest, qui disputandi artificibus informandum sese dedit. Quemadmodum accidit, ut, si decumbas, nemo non videat tentari te aliquo valetudinis genere. At quis morbus sit, ubi hæreat, & quid ei causam attulerit, cognoscere, non nisi illius est, qui medendi artem didicit.

Neque verò ex mei cerebri pharetra, quod vibravi telum, depromsi, sed à Medicorum & Philosophorum, ab Hippocrate & Aristotele si recesseris, Principe Galeno suppeditatum mihi habeo.

Summus ille in Dialectica fuit artifex, absurdaque & ab omni ratione aliena adversariorum suorum dogmata adminiculo ejus nunquam non jugulavit, dissipatisque arctissimorum errorum nebulis in luce meridiana veritatem posuit. Cumque ipsi aut nullam disputandi artem agnoscerent, aut, quia eam magno suo malo non didicerant, pessimis convitiis, tanquam omnia subruentem, pervertentem, confundentem, merisque utentem cavillis, & ad nihil aliud, quam ad ostentationem, aucupandamque vanam gloriolam, natam profcinderent, & in universi hominum generis odium adducere conarentur, sicut ipse testatur *Lib. I. de Elementis*: simili, quo jam factum est modo, audaciam eorum retudit, & ad silentium pudoremque eos redegit. Locus est in Libro, *an sanguis in arteriis contineatur*? quem ipsis Galeni verbis producam, si, ut mens ejus percipia;

piatur, verbô priùs notavero, quid ibi inter-
 ipsum, & Erasistrati sectatores intercesserit con-
 troversie. Statuebant isti, *solum Spiritum, nihil
 autem sanguinis in arteriis naturâ suâ contineri.*
 At ille *aque sanguinis receptacula eas esse asser-
 bat.* Cùmque multis, iisque radiis Solaribus cla-
 rioribus rationibus eos confutâset, *Caput VII.*
 ita exorditur: *Ad hæc itaque, inquit, cum non
 haberent, quod opponant, ad Pyrrhonicam rusti-
 citatem, tanquam asylum quoddam, confugunt,
 non æquum esse, clamentes, Medicas conside-
 rationes Dialecticis curiositatibus subicere;
 moxque à nobis denuò percontati, numquid ex as-
 sumtionibus concessis quodvis inferre liceat, & an
 facultas & ars aliqua extet, que doceat, ex quibus-
 dam concessis quadam inferre, nihil respondent. Sed
 si certamen procederet, quidnam respondere possent
 (modo sibi constare velint) nisi artem planè nullam
 extare colligendi, sed ex datis assumtionibus quid-
 vis, sine ullò discrimine inferri posse? Vel extare
 quidem, non tamen eâ opus esse ad demonstrationes
 consiciendas? Sed ambo vehementer absurda sunt.
 Nam primùm si dixerint, sicut quidam olim per-
 fricata frontis ausus est dicere, tales deinceps à no-
 bis interrogatones audient, quales ille audiret: Ar-
 teriæ duas tunicas habent. Sanguis fulvus est.
 Ergò non solum Spiritum, sed & sanguinem ar-
 teriæ continent. Ridetibus illis, aliud statim
 subjuxi argumentum: Corvi nigri sunt. Olores
 albi*

ibi sunt
 continetur
 feci: Igni
 stupidus e
 continetur
 cessis infer
 ducendæ
 sic argume
 excogitata
 docet, &
 quis eam
 tur, num
 sed non ut
 Hæc mag
 Potera
 plurimas
 demonst
 scriptis s
 tando à P
 vituperin
 re malint
 commen
 amplius
 mus, que
 re necessa
 tandi ex
 Non
 fungi pr
 quam vu

ubi sunt. Igitur non solus Spiritus ab arteriis continetur. *Hic denuò cum riderent, tertium sub-* *jecti: Ignis calidus est. Nix frigida est. Tu-* *stupidus es. Ergò non solus Spiritus in arteriis* *continetur. Nam si quodcumque ex assumtis con-* *cessis inferre per vos licet, nullaque conclusionis de-* *ducenda reperta ars est, quid me prohibet vobiscum* *sic argumentari? Sin ars & disciplina quedam* *excogitata fuit, quae singulis in rebus discernere nos* *docet, & quidè quibusdam concessis inferatur,* *quis eam vobis, ó Erasistraticè, sapere plus vide-* *tur, num, qui eam non novit, aut nescit quidem,* *sed non utitur? an potius, qui & nescit, & utitur.* *Hæc magnus Galenus.*

Poteramus quidem rationes alias, & numero plurimas, & pondere gravissimas, adducere ad demonstrandum, esse aliquam artem, cujus præscriptis subicere se teneantur, quicumque disputando à Præceptoribus aliis, eruditæ laudè quàm vituperium, honorem quàm ignominiam reportare malint. Verùm quia brevitatem ante omnia commendatam nobis habere decrevimus, in eo amplius non laborabimus, sed potiùs exponemus, quænam sit illa ars disputandi, quam tantopere necessariam esse ei, qui laudabiliter munus disputandi exequi velit, hætenus diximus?

Non autem dubitamus, omnes, quibus non-fungi pro cerebro sunt, intelligere, eam esse, quam vulgò **DIALECTICAM** aut **LOGICAM**

vocare consuevimus; idque nominatim à Galeno dictum jam audivimus. *Quid est aliud Dialectica, quàm peruisa disputandi?* ait Augustinus *Lib. I. contra Cresconium Grammaticum*. Et paulo post: *Nomen græcum est Dialectica, quæ, si usum admitteret Latine disputatoria vocaretur; sicut Grammaticam Græcè, Latine Literaturam Viri doctissimi appellaverunt. Et mox: Puto jam, quod Apostolum Disputatorem non neges, etiamsi Dialecticam neges. Improbare ergò vocabulò Græcò, quod approbare cogeris in Latino, quid aliud est, quam in doctis præterire fallaciam, doctis facere injuriam?* In eandem rem amplissima Hieronymi nobis suppetunt testimonia. *Apostolum*, ait de Paulo in Epistola ad Paulum Urticam, sepe proponit, assumit, confirmat atque concludit, (quod quid aliud est, quàm disputare?) *quæ propriè artis Dialecticæ sunt. Hanc porro artem alibi hisce commendat verbis: Verè quicquid in seculo dogmatum perversorum, quidquid ad terrenam sententiam pertinet, & putatur esse robustum, hoc Dialecticæ arte subvertitur & instar incendi in cineres favillasque dissolvitur, ut probetur, nihili, quod putabatur fortissimum esse. Quò pertinet, quod idem Sanctus Pater aliquem, qui pro magno se venditabat Disputatorem, eum tamen nec Categorias Aristotelis, nec Libros *Ἐπιπέρινας*, nec Topica ejus legisset, irriserit.*

Ve

D
Veru
si ipsis u
hoc me r
Disputat
nere re
ri nihil
quacunc
fastigiu
peculiar
quam lil
rendam
facultat
logia ac
ne, nec i
ore pen
storum
rationi
contro
dilogos
ti oppo
summu
ullâ ali
rem ra
& alior
aut alt
viliu
versa se
milito
insigne
nisi Pa

Verùm enim verò non desunt fortassis hinc, qui si ipsis usus suæ vocis & facultas concederetur, hinc me responsò essent adgressuri: Fateri sese, Disputantis sive Respondentis & opponentis munere rectè & debitò modò fungi, ita ut desiderari nihil queat, non parvi esse artificii, & qui in quacunque disciplina præstare id possit, eum ad fastigium illius pernevisse. Sed enim hanc non esse peculiarem, & à reliquis distinctam artem, sed quamlibet disciplinam per se sufficere ad conferendam in scéulos & studiosos sui cultores hanc facultatem. Ut, si quis studio Sacro Sanctæ Theologiæ addictus est, instructus ligvarum cognitione, nec ingenio destitutus, nec industriò, à cujus ore pendeat, Præceptore, Sacras literas cum sanctorum Patrum scriptis aliorumque in eas enarrationibus, diligenter evolvat, accedente tum controversiarum, inter diversarum partium Theologos agitantur, studiosâ lectione, tum frequenti opponendi & respondendi exercitatione, eum summum evadere in hisce Disputatorem, neque ullâ aliâ ad hoc opus esse sibi arte. Non disparem rationem studii Jurisprudentiæ, Medicinæ, & aliorum esse dicent. Affixus tade, non unum aut alterum, sed multos annos lectioni legum civilium auscultata, Doctores enarrantes attende, versa scripta Interpretû, institue sæpè cum commilitonibus conflictus. Hæc, dicent, sunt, quæ insignem de Jure disputandi artificem te efficiant, nisi Praxillâ Adonide stupidicæ fueris.

T r r

V e

Verùm quantò illi, qui ex Studiosâ Juventute hâc persuasione imbuti sunt, in errore versentur, quàm malè suis consulant rebus, verbis exprimi satis nequit. Neque enim attendunt isti, aliud esse *materiam vel questiones, de quibus disceptatur*, & *principia, quibus ad stabilendum aut destruendum aliquid utimur*; aliud *modum & regulas sive preceptiones, præscribentes, quæ observari oporteat eum, qui questionem ex certis principiis aut firmare, aut evertere cupit*. Esto! præstiterit quis omnia, quæ ad accuratam Sacro-Sanctæ Theologiæ aut Juris cognitionem requiri rectè dicebantur, & sufficere quoque putabantur; nesciat autem, quot ratiocinationum *figurae* sint, ignoret, prohibitum esse in univèrsum, ex duabus propositionibus aut negantibus aut particularibus, in secunda autem figura ex utraque affirmante, in prima ex minore negante conclusionem inferre, aut etiam si sciat, negligat tamen & floccipendat, is confirmaturus aliquid, ex arena necet consequentias, responsurus autem, iis nonnumquam, constringetur difficultatibus, ex quibus extricare se non poterit. Atqui nullus libet Scripturæ est, nulla in univèrso Corpore Lex, qui tibi regulas istas in omni disputatione sanctè custodiendas inculcet. Sola Dialectica est, quæ id præstat.

Puerilia quidem ea sunt, quæ tanquam sedulò in disputationibus spectanda jam attulimus. Non discitemur. At eò turpius est, si ea ignoret, impi-

imprimis
adfit optu
si Logica
deris.

Noli e
rationem
sexcenta
ita nota,
per habe
tò à verit

Abfit o
tandi esse
tu eam a

Nulla ar
bi, nulla
aut, quid
di, nec al
ri potest,
gitur usu
extendit
perculca
dium aff
ptoris I.
mus & de
Quæ pgi

Coele
à nobis
jubemu
dendis d

imprimis, cum & aetas tua ferat, & occasio tibi
adfit optima, ut ea discas. Non disces autem,
si Logicae Magistris te informandum non tradi-
deris.

Noli etiam credere, isthæc sola esse, quorum
rationem te habere Dialectica velit. Plusquam
sexcenta alia sunt, eaque abstrusa, nec in vulgus
ita nota, quæ tibi servanda monstrat; quæ si insu-
per habeas. Andabatarum more pugnabis, nec ra-
tio à veritatis tramite devius ibis.

Abfit quoque, ut, quod diximus, *artem dispu-
tandi esse Logicam*, eam hõc solo absolvi; neque
tu eam ad alia non conducere tibi persuadeas.
Nulla ars aut scientia proponi, aut literis conscri-
bi, nulla ullõ studio tractari, nihil rectè definiri,
aut, quid sit, exponi, nihil in suas partes aptè divi-
di, nec aliàs de quoquam horum exquisitè judica-
ri potest, sine ista arte. Imò eo usque ejus porri-
gitur usus, quousque vis intellectus humani sese
extendit. Quod autem pervulgata illa & quasi
perculcata potiùs, quàm magis recondita, in me-
dium afferre placuerit, in eo summi nostri Præce-
ptoris *I. Magn. Moral.* præscriptum sequuti su-
mus. *ὁ δὲ θεὸς, inquit ille, ἐπὶ λόγον δεικνύει τοῖς μὴ
φανερῶς ἀποδείγμασι χρῆσθαι.*

Cæterum cum omnia, quæ proposita hæcenus
à nobis fuerunt, dictõ modõ se habeant, valere,
jubemus eos, qui scribere non erubescunt, in tra-
dendis divisionibus ac definitionibus *ICOS non esse*

adstrictos Regulis Philosophorum. Abeant hinc, qui quandam vel à se confectam, vel ab aliis propositam definitionem defendendam susceperunt, quam adversa pars rejiculam esse contendat, propterea, quod ad præcepta definitionum non quadret; nomine forsan eò, quod definitum pertineat ad Theologiam, aut Politicam, aut disciplinam quandam aliam; aut confugiendo ad miseram distinctiunculam illam, quâ dicunt aliqui, definitionem esse Theologicam, vel Politicam, sive Theologicè aut Politicè probari, quamvis Logicè bona non sit: quemadmodum non nemo in Theatro suo Politico scribit, definitionem Reipublica Bodinianam, quâ dicitur Respublica familiarum seu civium summâ potestate & rectâ ratione moderata multitudo, non esse Logicè bonam propter genus, quod ex Categoria Qualitatis desumptum sit, Republica ad seriem Relatorum pertinente; nihilo tamen minùs Politicè probari. Nec magis audiendi sunt, qui ut se à Logicorum præscriptis eximant, protestantur, se non Logicè disputare, sed Theologicè. Juridicè, aut Politicè quod materia, de qua contentionsis funem trahunt, non Logicorù pomæriis comprehendatur, sed Theologica sit, Juridica, aut Politica.

Quærerem sanè ego ex hisce omnibus, num. Theologos, Juriconsultos, Medicos, Politicos, & quoscunque alios, immunes quoque à Grammaticerû legibus esse existiment? Sanè qui asseverare id au-

D
ausus fu
fisse nec
existim
dicere:
Pompo
imperat
Capitor
futurum
Tu enim
verbis n
Gramm
Cæsari
Crispin
ratorib
imping
cidere.
Logicè
matica
plina r
tandi c
non su
tatio, L
peccab
cunqu
non su
Qu
rum P
rum V
semus
faciem

ausus fuerit, eum & frontem & os penitus amiffisse necesse est. Quis enim tantæ autoritatis & existimationis unquam fuit, cui concessum esset dicere: *Vir doctum, mulier optimus?* Marcus Pomponius Marcellus ex oratione Tiberium imperatorem reprehendisset, affirmante Atejo Capitone, & esse illud Latinum, & si non esset, futurum: *Certè jam inde mentitur Capito*, inquit, *Tu enim Cæsar civitatem hominibus dare potes, verbis non potes*; auctor est Suetonius de *Illustr. Grammaticis* c. XXII. Simile quid Sigismundo Cæsari objectum fuit à Cardinale Placentino apud Crispinū. Quod si nemini, dum loquitur, ne Imperatoribus quidem & Regibus, in Regulas Grammaticorum impingere licet, quid nō & omnes, qui definire, decidere, aut argumentari volunt præscriptionibus Logicorum sint allegati? Quum, sicut sola Grammatica ars bene loquendi est, ita nulla alia disciplina rationem definiendi, dividendi & argumentandi doceat, præter Dialecticam? Et si, quod non super materiâ Logicâ tua sit instituta disputatio, Logicè propterea disputare non teneris, nec peccabis, si Grammaticè non loquaris, quotiescunque de iis, quæ Grammaticorum Professioni non subjiciuntur, loquaris.

Quæ omnia multis pulcerrimis tum Sanctorum Patrum, tum Galeni, aliorumque summorum Virorum Commentationibus illustrare possemus. Sed ne de usibus Disputationum verba facientes, Splendissimi hujus conventus, in audi-

endo patientiâ abutar, pluribus aliis, quæ ad hæc pertinent, in aliud tempus reservatis, nunc solum sermonis abrupto.

D I X I.

IV.

ORATIO
eaque POSTERIOR

De

ABUSIBUS DISPUTA-
TIONUM.

In quâ ostenditur,

Multos disputantes ejus disciplina, ex quâ materia disputationis sumitur, ut & principiorum, quibus innituntur omnia, nullam, aut admodum exiguam habere cognitionem.

QUindecim elapsi sunt dies, cum ex hac ipsa Cathedra triginta adolescentibus decretô venerandi Collegii Philosophici primitias honorum Philosophicorum quibus a baccis lauri appellatio indita, collaturus, verba feci de *abusibus & peccatis, quæ consuetudinibus literariis, qui disputationes vocantur, non raro herere solent.* Fui autem tunc tantum occupatus in notando illorum errore, qui, cum pluri-

mi faci-
rum in
spuano
persuas
vacuam

Qua
eam ips
omitter
modios
præcep
familia
imperio
conseq
ab eru
portâr
gustias
in rube
dam,
potuiss

Qua
versab
Servat
ptatio
adhuc
præcep
rumqu
evdlo
Domi
forma

mi faciant disputandi exercitationes, neque parum ipsis impertiant temporis, artem tamen disputandi non didicerunt, vel quod ullam esse persuasum sibi habeant, vel quod tanquam superuacua aut vilem & abjectam contemnant.

Quanquam sanè nonnisi perfunctoria operam ipsam rem tractare licuit. Non videbantur omittenda exempla, (afferri autem poterant, non modio, sed plenis horreis) eorum, qui ex eo, quod præceptiones Logicorum sibi non reddidissent, familiares, licet apud sui similes, hoc est, ejusdem imperitiæ socios, non parùm æstimmii fortassis consequuti, & præclarè rem gessisse visi fuerint; ab eruditis tamen, non nisi reprehensionem reportârunt, & non rarò in eas fuerunt conjecti angustias, ut se expedire nullò modò potuerint, sed in ruborem dati ægrè tulerint, argumenta quædam, non magnæ aliàs difficultatis, sibi & dici potuisse, & non potuisse refelli.

Quantum verò dignitatis accessisset, ei, in quo versabamur, argumento, si ostendissemus, ipsius Servatoris nostri cum hostibus suis initas disputationes à modo disputandi Peripaterico, eoque adhuc hodieque usitato, non fuisse alienas, sed præcepta Aristotelica clarè in illis elucere, ad eorumque præscriptum illarum esse instituendam, *ἐνάλυσιν*: non, quasi ab ullo homine Christus Dominus noster aliquid didicerit, aut ullius in formatione vel doctrinâ opus habuerit; sed quod

omnibus inde innotuisset, rationem disputandi nostram non esse pactum impietatis gentilium hominum à vera Dei cognitione & cultu semotorum, aut figmentum cerebri humani, vel somnum febricitantium, sed ex ipsa natura esse deductam, ad reliquias imaginis divinæ pertinere, & qui eam contemnat, id despiciatui habere, quod ipse Deus suâ usurpatione fuerit dignatus. Sed horum ut & multorum aliorum quidquam ne attingere quidem tempus tunc permittebat.

Nunc aliud quoddam, neque id levius peccatum, quod disputationum conflictus foveat, in medium producendum, & paucis exponendum, est. Illud autem in eo consistit, quod disputandi provinciam non raro suscipiunt, imò inter disputatores longissime eminere, eorumque familiam ducere sibi videntur, qui illius disciplinæ, quæ vindicat materiam, de qua funis contentionis trahitur, principia, quibus omnia nituntur, ex quibus omnia sunt deducenda, sine quibus quidquid asseritur, in caducum inclinatur parietem, inque fumum & cineres facillè redigitur, nullam, aut exiguam tantùm, minimeque sufficientem habent cognitionem.

Cùm autem per omnes disciplinas ire, & quid in unaquaque dictò modò peccetur, aut peccatum fuerit olim, exponere, temporis huic Panegyri destinati non patiantur angustia, nonnulla tantùm proponam, quæ ad Theologiæ & Juris-
pru-

prudenti
istæ facu
priorum
liis anim
tis. D
so. Aud
ribus an
ex inco
tate præ

Mem

Jurisperi
Jurispru
ones cre
iis dies n
bita lect
bus vera
riri pote
fluvius,
magni r
rum nu
dam Ge
nem pro
cloratus
rum &
piendum
ex Bron
deprom
Quid fit
nus ma

prudentiæ studium pertinent. Quoniam enim istæ facultates aliis antestant, ideò earum etiam priorem rationem habere visum est, iis, quæ in aliis animadverti possunt, in alium locum reservatis. Dum autem eâ de re verba facio, Vos, quæso, *Auditores omnium ordinum splendidissimi*, auribus animisq; favete. Faciam, ut tædium, quod ex incondito dicendi genere oriri poterat, brevitate præcidatur.

Memini, non semel querelas habitas ab ipsis Jurisperitis super eo, quod non pauci in curriculo Jurisprudentiæ ita versentur, ut nihil nisi quæstiones crepent, in iis cardinem eruditionis ponant, iis dies noctesque invigilent, parùm solliciti de debita lectione & genuino sensu legum, sine quibus vera & solida juris scientia non magis reperiri potest, quàm homo sine anima, sine aqua, fluvius, sine motu ventus. Narratum mihi est à magni nominis harum rerum Doctore, de horum numero quendam, cum in celeberrima quadam Germaniæ Academia Disputationem solennem pro consequendis privilegiis & honore Doctoratus habiturus esset, non neminem sibi notorum & familiarium ad munus opponendi suscipiendum invitasse, sed eâ conditione, ut non nisi ex Bronchorstio, quem ipse Ducem sequebatur, depromtas objectiones in medium proferret. Quid sit? cum ad conflictum perventum, & manus manui conferenda esset, gratificatur hic ami-

co; sed ita, ut, quod Bronchorstius in ultimum, locum rejecerat argumentum, is aliis præmitteret; quod apud eum penultimum erat, statim, secundò locò proponeret. Tum bonus ille Candidatus, cum series objectionum ab opponente, sibi inversa esset, ordinem responsionum quò in libello Bronchorstii occurrebant, retinet, solutionem primi argumenti ultimo, secundi penultimo applicans, non sine risu totius auditorii & insigni suo dedecore. Sed hæc Jurisconsultis uberius pertractanda relinquo. Ego, quæ ex Viris fide dignis accepi, referre volui.

Id autem ipse compertum habeo, acque ejus rei judicium prorsus à mea professione alienum est, non paucos ante hac fuisse, qui non parum olei & operæ in studio Juris publici consumserint & tùm in familiaribus eruditorum congressibus tùm publicè quoque de arduis ejus quæstionibus disputârint, doctrinâ tamen Politicâ generali modicè, aut saltem non satis fuerint instructi.

Quamvis autem hodiernum Jus publicum, ex aurea bulla Caroli IV. Constitutionibus Imperii, Capitulationibus Imperatorû, & aliis hujusmodi tanquàm principiis *divisés* sive propriis sit petendum; quis tamen negaverit, etiam communibus Politicorum præceptis, qualia Aristoteles præcipuè & Plato nobis reliquerunt, plurimum hîc esse deferendum, & illis ignoratis, aut non nisi leviter cognitis, in præcipuis etiam & utilitatem pu-

De
publice
rum pla
Sit tibi d
emplo e
quanti
gunt, he
aliis infi
di men
successe
perspè
tura? q
prehen
quæ fac
popula
mæ sim
tio? &
cum m
quæ so
neque
Ad a
Oratio
quand
nam er
sariaru
riis uni
modu
cies ap
rum er

publicam attingentibus controversiis præpostere
 rum planè & infelicem esse laborem? Quid enim
 Sit tibi definiendus Imperii Romani status, (ut ex-
 emplo etiam rem declarem) quod quidem
 quanti momenti sit, fatebuntur illi, qui intelli-
 gunt, hoc esse fundamentum, de quo in pluribus
 aliis insignibus quaestionibus, nunquam de jecen-
 di mentis sint oculi. In hac controversia quo
 successu versaberis, si non exquisitissimè notum
 perspectumque habueris, quæ Reipublicæ sit na-
 tura? quid summâ potestate, quæ anima est, com-
 prehendatur? quid requiratur ad Monarchiam?
 quæ faciant statum, qui Optimatum dicitur? quæ
 popularem? sintne omnes Rerumpublicarum for-
 mæ simplices, an verò earum aliqua detur mix-
 tio? & in quo illa consistat? Hæc autem omnia
 cum multis aliis, quæ præterire jam oportet, ubi,
 quæso docentur, nisi in Scholis Politicorum? Sed
 neque hisce diutiùs immorari hoc loco licet.

Ad antiquorum Scholasticorum disputationes
 Orationem convertemus, quales fuerunt, tum,
 quando barbaries, & linguarum ad omnem bo-
 nam eruditionem, imprimis Theologiam, neces-
 sariarum ignorantia tenebris plusquam eim-
 mersis universum obrutum tenebat orbem, cum post-
 modum, cum humanioris literaturæ nitidior fa-
 cies apparere jam apud nonnullos inciperet. Eo-
 rum enim peccata in negotio, de quo jam nobis
 cura

cura est, nimis fuerunt enormia, neque uni atq; alteri illorum hæserunt, sed totum ordinem infecerunt, & detestabilem reddiderunt.

Nomen quidem Scholasticorum in ore omnium est, qui autem illi, & cujus professionis homines fuerint, non omnibus fortassis constat. Non pauci non nisi Philosophos fuisse sibi persuasum habent. At cerè & Theologica, imò hæc de professo tractârunt, neque ab eo, quod rerum Philosophicarum cognitionē professi sunt, sed quatenus Theologiam docuerunt, id nominis fuerunt adepti: quâ quidem de re plura alibi.

Cùm autem plurima sint, eaque non exigui momenti, partim etiam ad salutem animarum, pertinentiâ, quæ in eorum doctrina & disputationibus desiderantur: id, quod ad nos jam attinet, est, quod cum Græcarum & Ebræarum literarum fuerint ignari, neque majorem earum habuerint notitiam, quàm quot, ut proverbio dicitur, *in mari sunt aqua congi*, Codicē sacrarum Scripturarum in suis fontibus, qui soli sunt *autōmōsi* & principium universæ fidei continent, ex quibus, quicquid de Religione asseritur, demonstrandū & omnes controversiæ decidenda sunt, nec legere, quidem, nedum intelligere, aut uti eò potuerint, imò nominatarum linguarum, indeque ipsius textus Bibliorum originalis, hostes fuerint infensissimi. Cùm enim paulò antè, quàm renascentis Evangelii lumen, emicetet, nonnulli lin-
gua-

gyarum
ret, dic
erint, qu
desudâri
bant, ex
riculum
ad fontes
thoritat
hæreseos
justi hæ
dignus.

Qua
ipsis am
tur infel
nulla ip
mum t
stabile o
res fuer
velci no
que inv
versione
in anxie
persticio
Theolo
viam T
ti, ab
determi
ptatem
sed om
Tanta a

gvarum studiū quasi ex mortuis revocari inciperet, dici non potest, quanto perē ille sese opposuerint, quantum, ut in visū id omnibus redderent, defudārint, quantis rem convitiis egerint. Clamabant, *ex sermone Græco non mediocri imminere periculum historiæ Evangelicæ, quæ statim, atque ad fontem Græcorum revocari cæperit, pondus auctoritatemq; perditura sit.* Græcè qui sciebat hæreseos erat suspectus, qui Ebraicè, mensuram justæ hæretici jam impleverat, flammis ulticibus dignus.

Quamvis autem culpam istius ignorantia ab ipsis amovere, aut eam saltē diminuere videatur infelicitas temporum, in quæ inciderunt, & nulla ipsis hæc in parte discendi oblata occasio; omnem tamen eis excusationem aufert tūm detestabile odium, quo Linguas earumque Professores fuerunt prosequuti, & quod, cum ipsi scœno vesci non potuerint, tanquā canes, bob; id quoque inviderint, tūm, quod ne in Latina quidem versione Sacri Codicis lectioni incubuerint, sed in anxietatibus quæstionum, magnam partem suæ peritiosarum, aut curiosarum, aut à pulpitis Theologorum saltim alienarum, ab his secundū viam Thomæ, ad illis secundum passus Scoti, ab aliis ad mentem Gvillelmi Occami determinandarum, omnem suam voluntatem quæsierint; imò non Theologia solū, sed omnis eruditionis arcem in iis collocaverint. Tanta autem & tot nobis ad isthæc demonstranda

da in promptu sunt documenta, ut si omnia illa afferre institueremus, dies nos deficeret. Unum atque alterum tantum seligemus.

Ex Heinrico Stephano in *prefat. ad censuram Theologorum Parisiensium* hoc habemus: *Ante paucos annos, inquit, ex Sorbona quidam sic loquebatur: Miror, quod isti Juvenes nobis semper allegant novum testamentum. Per diem ego plus habebam, quam quinquaginta annos, quod nesciebam, quod esse novum Testamentum? Addit autem Stephanus, si quando rogarentur, quò loco Novi Testamenti aliquid scriptum esset? respondere solitus, se illud quidem in Decretis, aut apud Hieronymum legisse, quid verò Novum Testamentum esset, ignorare. Fuerunt hi Doctores Angelici, Seraphici, Cherubici, aut Theologi saltem illuminati, (ita enim & vocabuntur, & vocari se volebant) illorum discipuli.*

Sed nec id, quod de Alberto Archi-Episcopo Moguntino narratur, præteribimus: Is cum anno supra millesimum quingentesimum trigesimo, in Comitibus Augustanis Codicè Biblicum, quem in mensa collocatum reperiebat, tanquam aliud agens, aperuisset, tandem dixit: *Equidem nescio, quid hoc libri sit. Subjunxit autem: illud video omnia, que eo continentur, nobis adversari. At fuit hic non vulgaris aliàs doctrinæ Princeps, & Doctorum fautor atque Patronus summus.* Ac

D
Atque
Scriptura
vel saltem
aut quicquid
ne confes
mirum t
ri Biblia
ta jacuer
manibus
tur, aliis
næ erudi
non dispe
litteras pe
adduci a
proclivi
it; quò
Lombar
didicerin
& cujus
illud tan
nerati, &
runt. C
exemplu
ad Marti
sem, epist
bis attul
Cen
torem, ne
autem di

Atque hætenus quidem de iis sermo fuit, qui Scripturas apertè & citra pudorem contempsere, vel saltem se non legisse, imò nunquàm vidisse, aut quicquam de iis audivisse, sine tergiversatione confessi sunt. At fuerunt, posterioribus nimirum temporibus, cum jam ministerio Lutheri Biblia ex squalore & tenebris, quibus diu obruta jacuerunt, in lucè protracta essent, & multorù manibus versarentur, qui magnificè gloriarentur, aliisque persuasum esse cuperent, omnigenæ eruditionis laude se excellere, nihil esse, quod non disputando obtinere vellent, adeoque Sacras literas penitus imbibisse, nullumq; ex iis textum adduci adversus se posse, ad quem non tam inproclivi esset responsio, quàm imber quando pluit; quòd tamen nihil unquàm nisi *sententias Lombardicas & Sophisticationum fumos* vendere didicerint, Scripturarum penitus fuerint ignarè & cuius nullus unquàm apex in iis fuit repertus, illud tanquàm ex iis prolatum acceptarint, venerati, & pro suis deliriis exponere conati fuerint. Cujus rei illustre & prorsus memorabile exemplum proponit Thomas Morus in quâdam ad Martinium Dorpium, Theologum Lovaniensem, epistolâ, quod ubi elegantissimis ipsius verbis attulero, receptui canam:

Cœnavi olim apud Italum quendam Mercatorem, non minus doctum, quam divitem (erat autem ditissimus) fortè aderat in cœna religiosus

quidam Theologus, disputator egregius; qui recens
 e continente venerat, ut quaestiones aliquot, quas
 premeditatas advexerat, Londini disputaret; ex-
 perturus videlicet, in ea disceptandi palestra quid
 Angli prestare possent; simul nomen suum jam apud
 suos celebre, apud nostros quoque propagaturum.
 Ceterum, in caena nihil à quoquam dici tam bene-
 munitum, aut libratum tam circumspicere potuit,
 quod non ille vix prolatum, aliquò statim syllogismo
 convelleret; quantumvis res, de qua sermo erat,
 nihil ad Theologiam pertinens, ad Philosophiam
 tantundem, quantumvis denique ab universa ejus
 professione esset alienum; nisi, quod initio caena fe-
 cerat, ne alienum esse quidquam ab ejus professione
 posset. Professus est enim, se in utramque partem
 de re quacunque disputaturum. Paulatim cepit
 Mercator ad quaestiones magis Theologicas descen-
 dere. De usura proponebat; de decimis; quadam
 de confessionibus. In omnibus nihil erat Theolo-
 go pensis, utram sustineret partem; sed utramcumque,
 abiquis asseruisset, illam oppugnabat, ac vicissim,
 quaecumque alius negaverat, hanc ille protinus as-
 traebat. Tandem per jocum Mercator sermo-
 nem de concubitis iniecit, cepitque defendere, mi-
 num mali esse, unamquampiam domi habere, quam
 foris per multas discurrere. Ibi rursus Theologus
 insurre, oppugnare ferociter; nec quod usque adeò
 concubinam videretur odisse; sed ne cum quoquam
 ea quidquam conveniret, sive quod hominem for-
 tasse

tasse v
 conclus
 storis,
 intitu
 idque c
 sepius
 Mercat
 recit an
 non per
 exerciti
 que int
 enim e
 parti q
 pse om
 commu
 vi Par
 bat E
 pitulu
 si quis
 data o
 Theol
 tanqu
 person
 illuc
 tum v
 quum
 nones
 retr
 ritati

tasse varietas oblectabat. Caterum assererat, esse conclusionem famosam cujusdam limpidissimi Doctoris, qui fecit illum singularissimum librum, qui intitulatur, DIRECTORIUM CONCUBINARIORUM, idque cum ob malum exemplum, tum ob occasionem sepius peccandi cum ea, que domi sit. Respondit Mercator, doctè me hercè, & acutè, qui longum recitare fuerit. At quum olfecisset, Theologum non perinde in scripturis atque in quasi iunculis illis exercitatum, cepit hominem ludere, argumentari que interdum per locos ab auctoritate. Effingebat enim ex tempore sententias quasdam breves, sue parti que viderentur ad stipulari. Quumque ipse omnes nusquam ante auditas pro libito fuisset commentus, hanc tamen ex Epistolâ quâpiam Divi Pauli, illâ ex Petri, aliâ rursus ex medio citabat Evangelio; idque tam diligenter, ut neque capitulû unquam, dum citabat, omitteret; nisi quod si quis liber in sedecim capitula distinguebatur, ille data opera citabat ex vicesimo. Quid ille bonus Theologus interim? Ad cetera certè strenuus, & tanquam herinacius, spinis sese suis obvolvit. At personatas illas auctoritates vix: hercè huc atque illuc vitabundus evasit. Sed evasit tamen. Tantum valet ars & exercitatio differendi. Nam, quum ille, quid in sacris contineretur literis, omni non esciret, neque dubitaret, quin quod inde citaretur ibi esset; non deferre vero, cedereq; auctoritati scripturæ, nefas duceret; at loco depecti, vincit

U n n

que

que, turpissimum: tantis circumseptis angustiis vide, obsecro, quâ astutiâ tamen Proteus ille è mediis retibus elapsus est. Statim, ut aliqua sententia, qua nusquam erat, tanquam è Sacris literis adversus eum citabatur: Benè citas (inquit) Domine; sed illum textum ego sic intelligo. Et jam interpretabatur, non sine aliqua distinctione bimembri; quorum alterum pro adversario stare disceret, altero ipse effugeret. Quod si quando Mercator instabat molestius, contenditque, ejus textus non illum verum esse sensum, quem Theologus afferebat; jurabat homo tam sanctè, ut quisvis posset credere, Nicolaum de Lyrâ eundem textum sic interpretari.

Hæc Thomas Morus, Angliæ Cancellarius, Vir seculò suò major. Ex quo, ut & aliis maximæ existimationis Scriptoribus, demonstrare quoque poteramus, & fortassis etiam, poscente ita argumenti ratione, debueramus, ne Scripta Sacrorum Patrum quidem, quos tamen nunquam non in ore gesserunt, quosque pro columnis veritatis fidei habuerunt, legisse Scholasticos Doctores, sed quæcunque, tanquam sententias & testimonia eorum, allegarunt, ex Decretis, aut Petró Lombardo desumisse. Verùm

memor promissi, finem Orati-
unculæ impo-

no.

D I X I.

V. ORA-

DU

C

aliâ qu
deniqu
nobis p
monita
depron
legii P
nis hõc
beat O
commu
crarur
Philos
Politi
tis ang
medic
Ma
ptores
tam,
corpu
cum v

ORATIO,

eaque PRIOR

DE

DUPLICI MAJESTATE,

Cum mihi, AUDITORES, in solenni hoc cœtu verba facienda sint de re, vel ad mores civilesq; disceptationes pertinentes, vel in Naturæ obscuritate positâ, vel aliâ quavis parte Philosophiæ comprehensâ, vel denique ex illâ disciplina, quæ voluntatem Dei nobis patefaciendo, & viam ad aternam salutem monstrando reliquas omnes dignitate antecellit, depromtâ, (ita enim habent verba Statutis Collegii Philosophici inserta: *Ceremonia Promotionis hœc ordine observentur: Primum Decanus habeat Orationem, ad finem aliquem vite utilem accommodatam, sumtâ materiâ vel ex doctrina Sacrarum literarum, vel ex aliqua parte sincere Philosophiæ*) visum est, quæstionem quandam ex Politicis proponere, eamque, quantum temporis angustia patitur, dictione non exquisitâ, sed de medio sumtâ, & quotidianâ, exequi.

Majestatem non pauci rerum Politicarû Scriptores faciunt duplicem: Alteram populo insitam, ideoque Reipublicæ coævam, & quandiu corpus ejus durat, permanentem, neque unâ sum vita Regis aut Principis expirantem; alte-

ram in Personam collatam esse, & cum ea coincidere scribunt; unde etiam personalem & imperantis seu regnantis, sicut priorē realē, & Regni sive imperii, appellant. Quin illā hāc, tanquā fundamentum, niti, eique, tanquā superiori, obnoxiam & obstrictam esse, apertē profitentur.

Quæ quidem distinctio Veteribus, quantum mihi constat, penitus incognita fuit, neq; ullius ex antiquitate autoris testimonio comunitur. Ex Recentioribus autē Patronos habet sanē non proletarios, sed celebres, & multi nominis. Verūm, & nullis eam idoneis fundamentum fulciri, & cum magnis difficultatibus confictari, adeòque tū seipsam, tū naturam Majestatis evertere, semper existimavi.

Eā de re cū nonnulla (nam omnia aut pleraque, quæ super eā dici possunt, jam proponere, intemptiva foret diligentia) in medium proferre constituerim, Vos, quæso, AUDITORES omnium Ordinum splendidissimi parvam exigui temporis usuram, benevolasque aures mihi concedite.

Ut igitur inde telam nostræ Oratiunculæ exordiamur, illis ipsis, quorum sententiam modò adduximus, *Majestas est summa potestas*. Summam autem potestatem dicunt esse, *quæ præter DEI immortalis potestatem superiorem inter homines, nullam agnoscit, nullique, præterquam Deo, sub-*

je-

secta su
esse om
tatibus
perius, q
beri aut
runt. R
riorem;
gantur.
net illuc
de priva
tem DE
re. Et, qu
Re
Re
Cum hil
cietate c
Majesta
jestati in
que Leg
Quid
gere, si h
mi subse
realem M
priè & A
merè & i
addit ar
loquendo
autem A
nimata,
narchia,

se *Ma* *est* *at* *que* *pareat*. Vel ut aliis loqui libet, esse omnibus imperiis aliis & potestatibus, dignitatibus & honoribus, *ius* & fastigium quoddam superius, quo post Deum nihil in statu Reipublice haberi aut excogitari majus aut excelsius possit. Afferunt, Reges solum DEUM & enssem habere superiorem, eosque, si alterius dicto morem genere cogantur, *Majestatis* nomine privari. Quò pertinet illud M. Aurelii: *Magistratus* quidem ipsos de *privatis*, *Principes* de *Magistratibus*, solum autem DEUM de *Principibus* judicare & discernere. Et, quod Lyricorum Latinorum Princeps canit

Regum timendorum in proprios greges,

Reges in ipsos imperium est Jovis.

Cum hinc quomodo quæso conciliari, quæve societate conjungi potest, quod iidem tradunt: *Majestatem*, quam *personalem* vocant, esse *Majestati imperii*, tanquam *superiori*, *obligatam*, eoque *Legibus* teneri?

Quid est, contradictionis pugnum sibi impingere, si hoc non est? Scriptor quidam non infimi subellii, in Theatro suo Politico *Majestatem* *realem* *Majestatis* appellationem non nisi *impropiè* & *Metonymicè* suscipere, opinatur, & ne temerè & inconsideratè id protulisse putari queat, addit argumentum: *Quod propriè* & *accurratè* loquendo, *Majestas* sit in re animata; *realem* *Majestatem* arbitratur non insidere in re animata, quod non ipsi *Monarchæ* inhereat, sed *Monarchiæ*, seu *imperio* aut *Regno*.

UNA 3

Sec

Sed ò inscitam, & rationi repugnàntem ratio-
nem! Cujus vanitatem deprehendat, qui primas
Philosophiæ rudimenta vel à limine saltim salu-
tavit.

Sunt certè, inter quos Hænonius, qui *ἡγεμονία*
ἡγεμονία, quod vulgò *subjectum* vocatur *Majestatis*,
constituunt *rem animà destitutam*. Dicunt e-
nim, *id esse territorium*. Quàm benè & cogitatè,
non est, ut jam perpendamus. Paulò circum-
spectiùs Besoldus: *Dam tribuant*, inquit, *impe-
rio Majestatem*, non ideò *inanimata rei eam ad-
scribunt*, sed *illa personarum intuitu competit rei*.
Quamvis fanè ne hoc quidem veritati conveni-
enter & exquisitè. Potiùs enim adserendum, eam
còntemplatione rei competere personis. Notum
est, *subjectum non uno dici significatu*, sed bipar-
titiò à Philosophis, & ipso Philosophorum Cho-
ryphæo distribui. Aliud enim *subjectum quod
vocat*, aliud *subjectum quo*. Illi ratione hujus,
nò huic ratione illius, accidentia tribuenda sunt:
quemadmodum parùm aptè diceres, *albedinem
superficiè inesse per corpus cum potius corpori in-
terveniente superficiè adscribenda sit*. Christum
seu Filium Dei, si ex Scripturis ad hanc rem illu-
strandam aliquid adducere fas est, *ex Patribus,
ex semine David esse genitum secundum carnem*.
Apostolus docet. At quis ita loqui ausit, ut dicat,
*carnem genitam fuisse ex semine David, secundum
Filius Dei, vel secundum Christum?* Quærere

libet

libet e
si sumu
animat
na Mo
nam ip
esse, st
mines,
sive pra
in rebu
in regr
in rebu

Sed
lidam
cedat r
tur, tri
tamen
vulus f
enim M
priè, n
sic app
unt, a
bulo in
Deum
admo
Poëtæ

Ad
Majest
Majest

libet ex eo, cum quò modò Disputationem ingres-
si sumus, quiq; negat, Majestatem Regni in re
animata domicilium habere, quod non in perso-
na Monarchæ hæreat, sed in Monarchia: *in quo-*
nam ipsam Monarchiam commorari, aut desixam
esse, statuat? Dubio procul nominabit ipsos ho-
mines, ex quibus Regnum constat, sive universos,
sive præcipuos. At si Monarchia vel Regnum est
in rebus animâ instructis, & verò Majestas realis
in regna residet, fieri non potest, quin & ipsa sibi
in rebus animatis sedem fixerit.

Sed propiùs ad rem accedamus. Demus, va-
lidam esse propositam argumentationem. In-
cedat nomen Majestatis, cum illi quæ realis dici-
tur, tribuitur, significatè translatiò! Non sic
tamen effugient, quò minus ex hoc ipso fonte ri-
vulus fluat, alicujus absurditatis labe infectus. Si
enim Majestas realis non est Majestas nisi impro-
priè, nulla dabitur in Republica Majestas propriè
sic appellata. Nam Majestas personæ, uti statu-
unt, agnoscit superiorem. At Majestas, voca-
bulo in nativâ & genuinâ notione sumptò, præter
Deum immortalem nihil habet superius: quem-
admodum ex suprâ dictis constat, & testatur
Poëtæ Versiculi:

— — *Nullum caput ista super se*
Adspicit, excepto cælorum Rege, potestas!
Majestas ergò personæ indigna est appellatione
Majestatis, nisi voci proprietatis significationis de-
tracta, ali-

aliquam partem eminentiæ ejus abstulerit. Quod si verò nec Imperii Majestas hoc nomine propriè gaudet, cum præter hanc, & personalem, nullam aliam (sermo in præsentì non nisi de Majestate humanâ est) admittant: consequens est, nullam aliam propriè vocatam reperiri in mundo, neque repertam esse unquam Majestatem. Quod si ita est, prorsus nulla reperitur: quod enim propriè non est, id prorsus non est: sicut cadaver humanum, quia non est propriè homo, homo non est; & si non esset in rerum natura homo propriè divinus, nullus esset homo.

Sed hæc in gratiam ejus, qui Majestati populo peculiari, & ab altera, quæ Regi adscribitur, distincta, ex impropria significatione præsidium quarit, abundè disputata sunt.

Quoniam verò cujuslibet inquisitionis & expositionis veri duæ præcipuæ partes sunt: una, ut id, quod defendendum nobis sumus, vel plurimum aut unius saltem evidentis & validioris argumenti robore muniamus, idque contrariæ assertioni opponamus; altera, ut arma adversariis è manibus extorqueamus, aut aciem eorum retundamus: res ipsa postulat, ut, quibus telis pungent illi, qui Regiam Majestatem populi pedibus subjiciunt, videamus.

Constituens, inquit, est superis constituto. Cum ergo populus Principes & Reges constituat, nullum dubium esse potest, quin populus Regibus & Prin-

*Principum
eorum
rias Po
ci abdi
populo
potenti
cipit, e
plebs c
Avent*

*Ver
fulget
plumb
constit
consti
non et
non o
teri in
rum si
Tum
mino
ce spl
Studi
tus, &
felici
merc
sanæ
eum
Q
scipu*

Principibus, atque adeo potestas populi potestate eorum sit superior. Quod argumentum Zacharias Pontifex Francis suggessit, cum de Chitterici abdicatione consultaretur. Princeps, inquit, populo obnoxius est, quandoquidem quam habet potentiam, honorem, divitias, gloriam, à populo accipit, eique acceptam referat, necesse est. Regem plebs constituit, eundem & destituere potest, apud Aventinum Lib. III. annal.

Verum telum hoc non auratum est, nec cuspidè fulget acutâ, sed obtusum, & habet sub arundine plumbum. Quis concedat, omne constituens esse constituto superius? cum fieri possit, ut aliquid constituat aliud supra se? Si supra se, ergo ipsum non est eò superius, sed potius inferius. Annon olim contingebat, ut quis se daret ultrò alteri in sevitutem, ea subire paratus, quæ servorum sunt? Constituebat igitur sibi Dominum. Tum autem futurum est, ut servus præstet Domino, quando nigrum albo candidius, tenebræ luce splendidiore evadent. Ufu quoque venit, ut Studiosus bonarum artium, & parentibus orbat, & suæ tutelæ jam per ætatem effectus, quod feliciores faciat progressus, Viro erudito pactâ mercede se informandum tradat. Quis tam vesanae mentis est, ut discipulum Præceptori, quod eum constituerit, præferre audeat?

Quamvis enim nihil impediat, quò minus discipulus Præceptori antecellat: id tamen non-

habet, ut discipulus est, sive, ut honestis disciplinis imbuitur (hâc enim ratione Præceptoris est præscribere, discipuli autem dicto audientem esse) sed ut princeps fortassis, aut Principis filius. Non est discipulus supra Præceptorem, nec servus supra Dominum suum, divina Servatoris nostri apud Evangelistam vox est.

Romulus, ut Autor est Dionysius Halicarnasæus plebejis dedit optionem, ut quem quis vellet, ex Patriciis sibi Patronum eligeret. Fuitne ergo Patrono cliens propterea superior? Valentinianus Imperator, licet se ad culmen imperii à Prætorianis evedtû esse fateretur, negavit tamen, propterea iis quidquam in se juris convenire, sed eorum non minus esse in omnibus parere, quàm aliorum quorumvis. *Ut enim me, inquit, ad Imperium eligeretis, in vestra erat potestate: sed postquam electus sum, quod petitis, meo in arbitrio est, non alieno. Pareatis ergo. Ego que faciendæ supersunt, curabo.*

Ex quibus satis superque, puto, demonstratum dedimus, quantum vanitatis primæ propositæ argumentationis parti sit adpersum.

Alteri quoque, quâ credunt, omnes Reges à populo aut subditis constitui, genua labare, multis ostendere possemus; sed in aliud id tempus rejectum volumus. Consideremus & alia, quibus Sententiam suam stabilire conantur.

Negari non potest, inquit Althusius, illam Ma-
je-

jestat
subje
in uniu
Majes
ut ille
inmu

Ver
præsta
re im
mini.
Tunc
quoq
ma ne
nullo
men u
ms to
stent a

Su
conf
alesc
tenti
D
re, qu
rium
quid
scate
N
ager
m

jestatem majorem esse, quæ immortalis est in suo subiecto, populo scilicet, & alteram minorem, quæ in unius persona consistit, & cum eadem moritur. Majestatem autem Imperii penes populum esse, & ut ille de vita non migrat, ita enim ab interitu esse immunem, apud omnes extra dubium est.

Verùm ô miserabilia argumenta, quibus de præstantia rei, aut ex longinquitate ætatis, aut de immortalitatis judicatur. Tunc quæcum homini, quod ea hõc longè durabilior sit, præferes? Tunc gloriam & celebritatem, quæ post mortem quoque viget, virtuti antepones? Materia prima necessitate corruptionis ita exempta est, ut nullo eventu queat ad nihilum reduci. *Ejus tamen ut faceret cum Scaligero dicamus, penè à devotissimis toties est à Philosopho dicta, picta, predicata, ostentata, decantata, ut loca recensere pigeat.*

Sumit quoque Althusius tanquàm certum & confessum, ex duplici Majestate Rempublicam coalescere; quod ipsum tamen est, super quò contentionis funis trahitur.

Deniq; non verentur probationis loco adferre, quod major potestas majores vires desideret plurimum autem tales sint, & magis quàm unius. Quod quidem tot evidenter falsis & inconvenientibus scætet, quod verba complectitur.

Non producam illa opera, quæ sine socio peragere Samsoni nihil operæ fuit, quibus patrandis multi conjunctim, imò nõ contemnenda homi-

NUM

num multitudo non fuisset par. De Maximino Thrace, qui tanta corporis vastitate & robore fuit, ut non raro per jocum Conjugis armillas loco annulorum pollice suo gestaret, quid Cuspinianus narret, referam. Cùm Maximinus, Imperatore Severo, sub quo stipendia faciebat, ludos militares in natali Filii celebrante, rure rediisset, videns certantibus proposita præmia, Principem rogavit, ut sibi quoque liceret manum cum militibus conferere. Severus proceritatem corporis miratus, ne quid indignum militibus homo barbarus inferret, concessit cum lictis certamen inire: Quorum sedecim sine ulla temporis intercapedine stravit mirâ prosperitate. Cumque tertio post die vires ejus penitus noscere Princeps cuperet, Maximino, pedibus comitari se jussu, equum diu nunc effusissimis agebat habenis, nunc in gyros variè torquebat: ut hominem defatigaret. Cumque postea percontatus, *an jam quoque pugnam expeteret*, promptissimumprehendisset; septem valentissimos milites ex omni numero delegit, cum quibus luctaretur. Sed & illos omnes illico digitum tollere coëgit.

Cœterùm cùm vires non in robore corporis tantùm, sed in pecuniis quoque aliisque rerum gerendarum instrumentis consistant, sumamus etiam M. Crassum, qui opibus & rerum abundantia ad eò inter Romanos excelluit, ut negaret, quinquam habendum divitem, qui exercitum

ANNUO

annuo
plurim
in unum
plus vir
multos,
moria e
neque r
permitt
in virib
um, nih
tem, ut
quàm v

Qua
mè sunt
lant. C
estatis d
netorun
est infe
dendi s
tus, opp
dum la

Turp
quando
majorè
Dicitat
pud ve
tam eff
cat Ha
superio

annuò reditu non posset alere. Cum hóc omnes plurimorum aliorum Civium Romanorum vires in unum congestæ comparari non poterant. Quin plus virium unum aliquem obtinere posse, quàm multos, infinitis exemplis omnis temporum memoria comprobatur. Quorum plura adducere, neque rei ipsius postulat evidentia, neque tempus permittit, præcipuè, cum & hoc accedat, quod in viribus unius, aut plurium, vel etiam omnium, nihil sit momenti ad perficiendam Majestatem, ut cujus natura *juribus* potiùs & *potestate* quàm *viribus* absolvitur?

Quæ ipsa certè vocabula confundenda minime sunt, quippe quæ paribus passibus non ambulant. Genevensium Respublica non minus potestatis & juris habet, quàm Genuensium & Venetorum; potestate tamen & viribus longè illis est inferior. Qui in latrones incidit, illi defendendi se potestas est, at plerumque viribus destitutus, opprimitur. Sed hæc illis quoque, qui *ere non dum lavantur*, non incognita sunt.

Turpiter autem hallucinari Althusium etiam quando scribere non erubuit, *plurium potestatem* majorè esse poteste *unius*, vel solius apud Romanos Dictatoris eminentia testatur. Dictatoribus apud veteres summam potestatem ad tempus creditam esse, leges civiles affirmant. *Dictaturam* vocat Halicarnassæus *potestatem legibus omnibus supersorem, à quâ consiliorum factorumque ra-*

tionem reposcere non liceat. Livius dicit, *Dictatorem imponi moderatorem & Magistrum consulis*. Unde ob duplicatam potestatem dictus fuit *dicuntur*. Imò, quod neque senatui, neque plebi obnoxius, sed ipse ambobus superior, fuerit, iisque pro arbitrio imperare potuerit, testatur Polybius.

Bodinus quidem Dictatoris potestatem Tribunorum & plebis libidini subijcere conatur inde, quod Luc. Papyrius Dictator Fabium Max. equitum Magistrum, quod contra ejus mandatum cum hoste dimicasset, capitis damnarit, qui tamen ex provocatione populi iudicio liberatus fuerit. Quod quidem adductis Livii verbis planum esse censet. Illa sic habent: *Tum Pater Fabii Tribunos, inquit, appello, & provoco ad populum, qui plus quam tua Dictatura potest, cui Rex Tullius Hostilius cessit,*

Verum ex iis, quæ in contextu Historici sequuntur, tam perspicuum est, atque si radiis solariis scriptum sit, illam provocatione nihil fuisse effectum, licet pro Fabio, præter favorem populi & Tribunicium auxilium, staret Senatus auctoritas, memoria exercitus, & res præclare ab ipso gesta. Cùm enim Dictator summam constantiam & rigorem suum tueretur, neque quidquam de eo diminutum vellet, & Tribuni, & populus, ad preces versi, orare eum institerunt, ut veniam errorem humano, veniam adolescentiæ Fabii daret. *Quin jam*

jam ipsi
summu
turæ, co
& iram
bò com
Fabius
ficeret,
Quo
lii Regi
provoc
jorem s
spexit a
tribus, c
quo vic
rerat, so
res long
Fabio p
tus dea
pulm, se
erat, cog
vulgus j
esset, su
spontè,
tulit: q
storicus
evidens
mente v
non vid
Ne

jam ipse adolescens, jam Pater M. Fabius, Vir summus, utpote ipse olim functus munere Dictaturæ, contentiones oblitus procubere ad genua, & iram Dictatoris fuerunt deprecati. Quæ verbum complexus est Florus in Epitome, quando ait: *Fabius Romam profugit, & cum causa parum proficeret, populi precibus donatus est.*

Quod autem Pater Fabius exemplo T. Hostilii Regis adversus Dictatorem pugnavit, quasi is provocationi ad populum cesserit, atque ita majorem sua populi potestatem agnoverit, in eo respexit ad causam Horatii, unig ex tergeminis fratribus, qui post conflictum cum tribus curialibus, quo victor imperium Romanis in Albanos pepererat, sororem interfecerat. Verum enim verò res longè aliter comparata fuit, quàm à Parente Fabio prodita est. *Non coactus, aut ullo jure obstrictus dedit locum provocationi Tullio Hostilio ad populum, sed cause, cujus Judex sine omni provocatione erat, cognitionem, ne ipse tam tristis ingratis, ad vulgus judicii, & secundum judicium supplicii autor esset, sunt verba Livii, post longam hesitationem, spontè, judicio ac voluntate suâ, ad populum retulit: quod quidem tum apud jam laudatum Historicum, tum Dionys. Halycarnassæum tam evidens est, ut nemo tam sine oculis, tam sine mente vivat, ut id, etiamsi non ita curiosè, legat, non videat, non intelligat.*

Neque difficile esset pluribus demonstrare & antè

ante oculos ponere, ex Legibus quoque, partim à Romulo, partim à Valerio Publicola latis, nisi finis huic Oratiunculae esset imponendus. Quod faciemus, si unum adhuc, quod vel palmarium in hac causa est, Althufio & *ὁμοψύχοις* opposuerimus.

Illud huiusmodi est. *Si plurimum potestatem in Republica esse majorem unius potestatis, semper terne veritatis est; non inuenietur, neque inventus est unquam status Monarchicum. Imò si ubiq; maximè penes populum jus est, nullamquog; reperire licebit Rempublicam optimatam.* Quod non illis solum, cum quibus modò controversia nobis est, sed toti Politicorum & Historicorum choro aduersatur. Illi autem excogitent, quidquid possint, vetant se, in quascunque velint formas, nunquam laqueò istò caput expedient.

Atque hæc quidem sunt, *Auditores honoratissimi*, quæ de gemina quorundam Majestate commentari volui. Fuerunt ea, fateor, generaliora, & non exiguam partem *μεταφυσικῶς* *εἰρηγ.* Dabitur forrasis brevè de eadem quaestione

specialiora proferendi
locus.

D I X I.

VI.
ORATIO
eaque POSTERIOR
De

DUPLICI MAJESTATE.

Nondum mensuram exactum est spacium, cum ex hac ipsa Cathedra de duplici Majestate, reali & personali, uti vocant, à non infima cavea Politicis introductâ, usurpatâ & decantatâ, verba feci: Controversâ profectò non de lana caprina, aut asini umbra, sed de re maximi momenti. In qua si hallucinatus fueris, neque rectam tenueris viam, in negotiis gravissimis, & ad statum quietemq; publicam pertinentibus, transversum te agi, perniciosissimisque implicari erroribus, necesse est; fierique potest, ut subditis in Principem aut Optimates armentur, & seditionibus Respublicæ replentur.

Notum est, quid moliatur ille, qui comentitio nomine Stephani Junii Bruti superbit, in librò, cui inscriptionem *vindictarum contra Tyrannos* fecit: id nimirum, ut iisdem auspiciis viam adfectet ad legitimæ potestatis Principes calamo, quibus excusit olim Brutus Superbi Tyranni jugum gladiò. Notum est, quid disputet Buchananus,

Xxx

Vir.

Vir cœterâ doctissimus: & qui velut agmine facto brutum sequuntur, Danaus, Casmannus, Althufius, Hœnonius. Hi omnes id agunt, ut toti mundo persuadeant, si Princeps officium deferat, aut potestate suâ abutatur, hoc est, verâ Religionis abolitioni incumbat, aut luxui, scortationi, avaritiæ, ignaviæ deditus, aut inutilis, & parùm habilis ad imperandum sit, & quæ sint hujus farinae alia, tunc subditis jus & fas esse, obedientiam abjicere, armatâque manu de solio cum depellere.

Execrabile hoc, rationique & Sacris literis adversum dogma, si ex adfersione geminæ Majestatis per necessariam consequentiam non conficitur: ad id tamen inde via munitur, facilisq; est prolapsio: quod iis, recentiorum Politicorû scripta qui evolverunt, non potest non esse planum.

De eadem Quæstione iterùm nunc agere, & quæ ad expositionem ejus necessaria sunt, nuper autem propter temporis angustiam in medium proferri non potuerunt, proponere constitui. Quanquàm jam quoque temporis ratio habenda, rantumque patiùs dicendum est, quantum illud permittit, quàm quantum res ipsa flagitat. Vos, quæso, *Auditores eminentissimi atque lectissimi*, eadem voluntate, quam nuper ad excipiendam Oratiunculam meam vos attulisse persuasum habeo, nunc quoq; per horæ quadrantem me complecti ne desistite.

Ut

gmine fa-
smannus,
gunt, ut
ncium de,
est, verè
xui, scor-
nutilis, &
e sint hu-
esse, obe-
solio cum

literis ad-
Majesta-
o confici-
lmaq; est
corū scri-
planum.
agere, &
t, nuper
medium.
onstitui.
habenda,
um illud
t. Vos,
est is fini,
piendam
asum ha-
ne com-

Ut

Ut autem major lux decursui nostræ disceptationis affulgeat, paucissimis quædam ex superiori dissertatione repetenda duximus. Qui duplicem Majestatem inducunt, illam, quam *realem*, appellant, populo sive subditis adscribunt, *personalem* autem, sive regnantis Majestatem, in persona Regis defixam, eamque alteri illi, tanquam superiori, obnoxiam & obstrictam esse contendunt. Nos hæc adversis frontibus cum natura, Majestatis pugnare, neque cum illa conciliari, ullæ societate jungi posse, supra ostendimus, cum Majestas *summa sit in qualibet civitate potestas*. Summam autem potestatem describunt, quod *superiorem inter homines non agnoscat, nullique, præterquam DEO immortalis, subiecta sit*.

Verùm enim verò non sine causa quis censeat, non deesse, quod reponi possit, neque tantâ firmitate rationem hanc esse confictam, ut dissolvi nequeat. Alia enim illi cum quibus jam disputatio nobis est, adferunt in describenda Majestate *reali*, alia in *personali*. Illam enim *constituenda*, hanc *gubernanda* Reipublicæ præficiunt. Quæ de causa etiam illam leges, uti vocant, fundametales, comprehendere scribunt, quales sunt de Rege vel per electionem, vel ex stirpe per successionem accersendò, de feminis earumq; liberis à successione excludendis, de peregrino ad fastigium regni non evehendò, de jure primogenitura, de regno non alienando, neque inter plu-

res dividendo, & si quæ sunt hujus generis alia, Hanc autem, personæ Majestatem, statuunt consistere in juribus Majestatis, in potestate nimirum figendarum & refigendarum legum, (earum intellige, quæ non spectant ad statum aut constitutionem Reipublicæ, has enim Majestatis realis esse jam audivimus) in jure belli & pacis, sive movendorum & ponendorum armorum, jurisdictione supremâ, creatione Magistratum, & aliis, quæ à Politicis enumerari solent. Hæc enim necessaria sunt ad gubernandam Rempublicam; priora non item. Non sine probabilitate igitur cui videatur, duo hæc: *Majestatem esse summam in Republica potestatem.* & nihilominus *duas esse ejus species, quarum altera personalis nempe, reali obligetur, eaque inferior sit,* inter se non pugnare, sed amicam fovere concordiam, propterea, quod sic Regis Majestas, nihil obstante, quod alteri devincta sit, maneat summa, non ἀπλῶς & omnibus modis, sed in certo genere, eorum scilicet, quæ ad regendam Rempublicam pertinent, cum, quantum ad hæc, nihil prorsus in eam populo sit juris.

Hæc quamvis apud multos plausum fortassis & approbationem mereantur, tamen si in ea paulò acrius considerationem intendamus, deprehendemus, rem iis minimè reddi expeditam, Si enim potestas Regis summa est, quantum ad rationem regiminis & gubernationis necesse est, quoniã
hoc

hoc n
sive M
constit
V. g. f
confili
di, aut
ejus h
cludar
nunc i
lus, au
nisi ab
um in
possun
tis Reg
am eff
est, ad
iis, qu
statem
se Maj
mus, v
aut pl
foedus
etiã
Princ
enim
mus e
tis, ea
titur,
Quo

hoc non impediēte, obstrictus dicitur populo,
 sive Majestati populi, id non fieri nisi in iis, quæ in
 constitutione Reipublicæ attendenda esse dicunt.
 V. g. si Princeps fulgens gubernandi Majestate,
 consilia agitet, Regni aut inter Filios distribuendi,
 aut ad Filiam transmittendi, ubi fœminæ ab
 ejus hæreditate legum sanctionibus penitus ex-
 cludantur: tunc ex sententia eorum, cum quibus
 nunc in arenam disputandi descendimus, popu-
 lus, aut Ephori, populi nomine, id prohibere, &
 nisi ab instituto desistere Rex velit, vi armata e-
 um in ordinem redigere, imò & septrô exuere
 possunt. Et hoc est, quod Majestatem regnan-
 tis Regni Majestati, tanquàm superiori, obnoxia-
 am esse docent. Quæ si ita sunt, negari non pot-
 est, ad reverendum quoque esse, in aliis, nimirum
 iis, quæ in Juribus Majestatis continentur. Maje-
 statem regni vicissim obstrictam & obligatam es-
 se Majestati Regis, tanquàm superioris. Pona-
 mus, videri Regi, legem aliquam esse ferendam,
 aut placere bellum alteri Reipublicæ facere, aut
 fœdus cum ea pangere: quid juris hîc populo,
 etiã universo? Nihil certè, nisi ad voluntatem
 Principis se cõformare & imperata facere. Omnia
 enim hæc in arbitrio Principis posita sunt. Habe-
 mus enim confessum, quantum ad jura Majesta-
 tis, eaque, in quibus gubernatio Reipublicæ ver-
 titur, summam potestatem esse penes Regem.
 Quod si populi cõsensus in eo requireretur, aut is

reniti suo Regi Imperiumque detrectare posset: hoc ipso sane summam potestatem non solus Rex obtineret, atq; sic ne Majestate quidem personali splenderet, sed in ejus partem populus veniret.

Ex quibus Sole meridiano clarius evadit, salva sententia de duplici Majestate, stantibusque iis, quibus paulò ante nobis obstrepitum est, non minus adserendum esse, Majestatem realem subiectam esse personali, quàm hanc illi, licet in diversis juribus, aliisque atque aliis materiis. Imò multò magis illud asseverandum censemus, quoniam in omnibus civitatibus, in quibus unus ad gubernacula sedet, populus Majestati personæ ejus ad obtemperandum devinctus est, idque in omnibus negotiis, quæ in ratione regendæ Reipublicæ sive juribus Majestatis continentur, quorum quidem negotiorum pondere gravissimorum, genera numero plurima sunt. Contrà & multæ Reipublicæ esse possunt, & sunt nonnullæ, & olim fuerunt, in quibus eorum, quæ Majestati realiter adjudicantur, aut nihil in manu populi est, aut pars perquam exigua, quemadmodum mox ostendemus. Si enim vel maximè non prorsus explodenda esset Majestatis geminatio, præterque eam, quæ Regis est, alia insuper esset recipienda: illud tamen, quod ad omnes Rerumpublicarum formas, imò ad omnes Respublicas, Dominatum etiam, atq; ad ipsam Democratiam vel statum popularem, id extendant, prorsus intolerabile mihi vide-

videt
antur,
concu
cum i
cumbu
conco
non ex
rum ap
leat vi
omniu

Ven
murm
videri
vanita
latini
illato
confu
rio, R
endo,
rata ex
rentur
curiat
do ve
data g
esse, &
quæ a
us est,
ut neg
nequ

videtur. In Democratia sanè quamvis ipsi fateantur, videri realem & personalem Majestatem concurrere; eas tamen ita distinguunt, quòd, cum in iis, quæ Majestati personali tractanda incumbunt, suffragiorum majoris populi partis concordia sufficiat; ea, quæ Majestatis realis sunt, non expediuntur plurimum ex populo, sed singulorum approbatione; quod lex fundamentalis valeat vi pacti & contractus, ad cujus abrogationem omnium consensus necessariò requiratur.

Verùm ut speciosa isthæc sint, & secundis ad murmurationibus non indigna multis fortassis videri possint; res ipsa tamen, & historica veritas vanitatis ea arguit. Cùm stuprò Lucretiæ Collatini gentilis uxorià Sexto Tarquinio per vim illato, Patritii Duce Lucio Junio Bruto Senatus consulta fecissent, de adimendo Tarquiniis imperio, Regeque cum tota progenie in exilium ejciendo, de instituenda item alia Reipublicæ forma; rata ea non erant, nisi calculis plebis confirmarentur. Et confirmatum est utrumque comitiis curiatis. Hoc negotium quùm fuerit de mutando veteri, & formando novo Reipublicæ statu: data gemina Majestate, ad realem referendum esse, & ad leges fundamentales spectare, ex iis, quæ antea prodita fuerunt, luce meridiana clarus est, neque quisquam tantâ vecordiâ esse potest, ut negare id ausit. At hæc voluerunt non vi pacti, neque singulorum confessione opus habuerunt.

sed per suffragia populi in Comitibus fuerunt perfecta. Et positò, omnium ad unum calculis approbata fuisse: nihil tamen firmitati & robori eorum detraxisset, si nonnulli ad sensum præbere renuissent. Quorum omnium testem loculentissimum, omnique exceptione majorem habemus Dionysium Halicarnassum *Libr. IV. antiquitat. Rom.*

Ex quibus elucet, quanti momenti sit, quod statuitur, leges, quas fundamentales vocant, non valere nisi vi pacti, omniumque & singulorum, postulare approbationem, ideoque in populi quoque imperio duplicis Majestatis vigere discrimen.

Sed provehamur ulterius, quandoquidem, vento tam secundo navicula hætenus nostra fuit usa, ut ubi scopuli videri poterant, scrupuli tantum fuerint; & ostendamus, nec quod illi, cum quibus jam nobis disceptatio intercedit, præcipue urgent, in ea quidem forma, cui (quod penes unum summa imperii sit) Monarchiæ nomen est inditum, distinctionem duplicis Majestatis locum habere.

Quid enim? Annon Regem nominare, sive, in certam personam Regni successionem aut gubernandi jura transferre, & quidem ita, ut vel cui visum fuerit filiorum, quamvis privilegio primogenituræ non gaudeat, aut loco dotis genero, immò etiam cuilibet peregrino, si id è re publica esse

esse vi
de sent
in pop
aut qu
nari po
ex iis,
ribus a
& Imp

manu
Da
major
ex ple
pulo,
haben

Qu
maxi
volui
perm

In
succe
quide
Justin

Di
divis
solat
Max
Aug
tate
rii an

esse videatur, ea tradas: Majestatis realis est, & de sententia eorum, qui Majestatem duplicant, in populo residet? Annon, si quocunque modo, aut quacunque de causa regnum dividi, aut alienari potest, id ejusdem Majestatis est? Ita sanè ex iis, quæ paulò ante ex adversa partis Scriptoribus attulimus, patet. Atqui in multis regnis & Imperiis hæc Regi & Imperatori fuerunt in manu.

David Salomonem omnibus filiis, etiam natu majoribus, in successione regni prætulit, eumque ex plenitudine potestatis Regem fecit, neque populo, neque ullo alio homine jus contradicendi habente.

Quid ejus filius Rehabeam? Præterito natu maximo filio, Abdiam successorem sibi & habere voluit, & habuit, idque nimio matris ejus amore permotus.

In Alexandri quoque Magni potestate fuit, successorem dare, isque de eo rogatus, ne filium quidem nominavit, sed dignissimum, ut tradunt Justinus & Curcius.

Diocletianus Augustus Imperium Romanum divisit, reservatoque sibi Oriente, potestatem absolutam in provincias ad Occidentem vergentes Maximiano, veteri sibi militiæ socio, tradidit, Augustumque illum pari secum honore & dignitate appellavit. Cumque exactis viginti Imperii annis illud ultro, & in audito exemplo, depo-

Xxx 5 suis,

fuisse, autorque Maximiano fuisse, ut idem ipse eadem animi æquitate faceret; is Gulerium, cui prius filiam nuptum dederat, sicut Maximianus Constantium, cui privignam despondit, viros nulla sibi sanguinis propinquitate conjunctos, successores fecerunt, Augustique titulo decorarunt.

Antonius Pius confitebatur, ab uxore Faustina Imperium se recepisse, cum suadenti amico, ut improbam mulierem missam faceret, respondit: *quin si Uxorem dimittimus, etiam dotem, nimirum imperium, reddimus.* Quod totidem ferè verbis olim Burrus Neroni objecerat, cum Octaviam Augustam primum repudiaret: *dotem igitur, inquit, id est principatum, ei redde.*

Ludovicum Pium imperatorem provincias, quas hereditate à Patre acceperat, filiis divisisse, nemini non constat.

Ponamus autem omnes Principes, qui vel hereditario jure regnant, vel electione ad imperii fastigium sunt evecti, legibus fundamentalibus esse adstrictos, neque posse in iis, quæ ad constitutionem Regni, aut statum Reipublicæ referuntur, disponere, sed à nutu populi pendere: quid censendum de illo, qui armis regnum aliquod sub imperium suum ditionemque subjugat, idque justis belli juri obtinet? Omnem certè potestatem, quæ Regis, quem devicit, olim fuit; omnem quam tu populo, aut quibusvis aliis adscribitis potestatem, sibi adquiret, nullique de ullò negotio, aliena-

ti.

tionem et
modò h

Quar
dament
cti Aug
imperat
stat, nec
isse un
si regna
dieque
pao Or
aut alie
prorsus
sub Ma
centior
finita.
eorum
cipalib
ut & fa
non po
bus pr
nemin
rere &

Qu
imus
regno
demon
do pat

tionem etiam regni, rationem reddere tenetur, modò non in consummatum abeat Tyrannum.

Quamquam sanè de nulla prorsus Lege fundamentali, de nulla populi potestate, cui suprà dicti Augusti, qui que aut ante, aut longò tempore imperarunt, obnoxii & devincti fuerint, mihi constat, neque quemquam ullam monstrare, aut fuisse unquam, probare potuisse memini. Quod si regna aut principatus fuerunt, aut adhuc hodieque sunt, qualia omnia aut pleraque in Europæ Orbe reverà sunt, in quibus divisione regni, aut alienatione totius, aut etiam partium, Regi prorsus interdictum est, aut quæcunque alia, quæ sub Maiestate reali comprehendi non pauci recentiorum Politicorum dicunt, certis legibus definita, neque in arbitrio Principis sunt, id causam eorum prorsus nihil juvat. In hisce enim principalibus legum istarum custodia & observantia, ut & faciendarum aut rescindendarum potestas, non populo competit, sed Proceribus sive statibus principatus. At ipsi maiestatem realem, nemini nisi populo tribuunt, eamque in coherere & defixam esse contendunt.

Quæ quidem, ut & alia, quæ hæcenus exposuimus Imperii Romani, multorumque aliorum regnorum & principatuum exemplis deducere & demonstrare possemus. Sed ne vestrà in audiendo patientiâ abutar, istæc in præsentis sufficiant.

D I X I.

VII.

MIXTIONE RE-
RUM PUBLICARUM.

Medicum, AUDITORES, parùm feliciter
facere Medicinam, & neq; convenien-
tibus & efficacibus remediis perditã sa-
nitatẽ restituere, neque restitutam con-
servare & tueri posse, nisi accuratã corporis hu-
mani cognitione sit instructus, quæ cujusque par-
tis natura sit, & constitutio, cum quibus conne-
ctatur illa membris, quæ in ipsam ferantur venæ,
arteriæ, nervi, quæ ejus sint munia & functiones,
exactissimè sciat, nemo est, qui ignoret. Testa-
tur id summus Philosophus, dum *Lad Nicomach*,
scribit, eum, qui oculos & totum corpus curaturus
sit, oculorum totiusque corporis naturam perspe-
ctam habeat, necesse esse, indeque τῶν ἰατρῶν τὰς
χαρῆντας multum studii atque operæ in cognitione
corporis ponere. Pari ratione eum, qui Politici
nomen jure & cum laude sustinere, Republicæ
rectè consulere, ipsius salutem succurrere, pericula
avertere, & ut cives quietam beatamque vitam a-
gant, efficere cogitat, cujusque regni & Reipub-
licæ, in qua vivit, quamve sibi, tanquàm βεβλη-
Φόρω

Φόρω ἀ-
tionis
mnem

Quã
inde fec-
dici im-
privati
de statu

in mini-
cãm pe-
jiciet.

plifican-
bem, a-
serytu-
factis a-

exuet.
nobilit-
crimin-

Ard-
moriã
clissim-

ca, ju-
gistrat-

Scienti-
quam

unicã
missim-
beat, h-

Hic sic

Ὀρρωσιν conceditam habet, status & conditionis per omnia gnarum esse debere, extra omnem controversiam est.

Quâ quidem in parte eò peccatur gravius, quo inde factum damnum pluribus fraudi est. Medici imperitioris delictum unius atque alterius privati hominis exitio ferè terminatur. At si, cui de statu civitatis consulto respondendum est, vel in minimo cespitet, facile universam Rempubli-
Ecam pessundabit, & in extremam perniciem con-
 jiciet. Principi si plus justo adscripserit, & in amplifi-
 canda ejus potestate modum excefferit, ple-
 bem, aut Optimates etiam ad extremam rediget
 servitutem, & libertate, scepè sudore, sanguine,
 factis acquisitâ & custoditâ, eos horâ momento
 exuet. Plebi si addictior est, eam in Regem vel
 nobilitatem animat, & detestando perduellionis
 crimine implicat.

Ardua & periculosa avorum nostrorum me-
 moriâ agitabatur controversia, superque eâ do-
 ctissimorum quorumcunque exquirebantur judi-
 ca, *jurne esset & fas, subditos pro aris contra Ma-*
gistratum pugnare? Hoc est, *An, si Princeps con-*
scientiis vim inferre velit, & subditos eâ religione,
quam Sacris literis consentaneam esse, & per quam
unacè sese ad salutem aeternam perdenire posse, fir-
missimè sibi persuasum habent, Deum colere prohi-
beat, his armatâ manu sese defendere licitum sit?
 Hic fieri non potest, quin gravissimè labatur.,

erro-

erroreque & se & alios mergat periculossimò, qui statum Reipublicæ non ad unguem edoctus est, & novit, quousque Principis sese extendat. Imperium & quantum ipsi Ordines regni sint, obligati?

Cæterùm cum duobus Capitibus absolvantur ea, quæ ad certum de qualibet Reipublica formandum iudicium requiruntur, quorum unum generalem continet doctrinã de essentia & rã Reipublicæ: quornam, & quæ ejus sint formæ? & in quibus consistant? & quomodo una ab altera discernatur? Alterum leges sunt & Jura, quibus tanquàm fulcris status quilibet innititur: qualia quidem apud nos sunt Bulla, quam vocant, aurea, constitutiones Imperii, & articuli illi, in quos electus Imperator jurare tenetur. Ego, cum in solenni hoc congressu, pro veteri more & consuetudine, de re aliqua scitu dignâ & utili, verba mihi facienda sint, constitui partem aliquam prioris Capituli in manum capere, deque eâ in præfenti disputare.

Illud est de SPECIEBUS RERUM PUBLICARUM: *An omnes omnino simplices sint, & alterius societatem altera planè respuat? An verò dua vel plures misceri, & in unam coalescere possint? Et, si possint, in quò mixtionis illius ratio & natura vertatur? Quâ in quæstione ex ipsis fundamentis; & analogiã mixtionis physicæ breviter explicandã dum occupor, à Vobis, Auditores omnium Or-*
dis

dinum Splendidissimi & Optimi, maximò contendo opere, ut per quartam horæ partem balbutienti vacuas aures commodare, tenuitatemque meam favore & benevolentia vestrà sublevare dignemini.

Altiùs igitur ut ordiamur, & à capite rem repetamus: apud omnes, non doctos solum, sed lippos etiam & tonsores certum & indubitarum est, ad constitutione Reipublicæ requiri multitudinem quantam & cœtum hominum, inter quos sit, cui imperium & iubendi potestas competat; sint, quos iussa capessere, & dicto audientes esse oporteat. Quemadmodum verò plura membra, quamvis accuratissimè, summaque industria concinnata & disposita, integrum corpus non sunt, nisi uni capiti subiecta diffusos ab eo spiritus & vim motricem accipiant: Ita nisi ad res imperfectissimas Rempublicam abjicere velimus, potestatem in ea summam, omnibus legibus solutam nullâque vi coercitam, à qua omnia jura fluant, in cujus nutu omnes acquiescant, statuere necesse est.

In causis dari aliquam primam, cui omnes aliæ acceptum referant, quod causæ sint, ipsa verò à nulla alia quidquam accipiat, Philosophi docent propterea, quod aliàs vel in infinitum detur progressus, vel nulla planè causa sit. Pari ratione in omni Republica summa quædam potestas concedenda est, aut fatendum, infinitas & numero comprehendi nescias in ea vigere potestates, aut

omniò

Est enim *Monarchia*, quando *unus*; *Dei* *regna*, quando *Senatus & Viri* *gratiosi*; *Democratia*, quando *universus populus* imperat, & plenum omnium rerum arbitrium habet.

Hiscæ de formis olim quaesitum fuit, & adhuc hodieque quaeritur, an *misceri*, & *congruere* possint, ut *unus* inde & *ab illis diversus* oriatur *status*? in quo itent *mixtio* illa *consistat*?

Universa propè antiquitas mixtam Republicam agnovit, possemusque nos eam assertionem verbis & testimoniis Herodoti, Platonis, Aristotelis, Polibii, Dionysii Halicarnasæi, Justinii, & aliorum confirmare, nisi ratione, quam auctoritatibus pugnare, potius esse duceremus. Recentiores Scriptores, qui eam opinionem à Veteribus ad nostrum seculum transmissam receperunt, adducere si liberet, futurum esset, ut tempus Orationis meae praestitutum bonam partem eorum enumeratione consumeretur.

Quanta quanta verò eorū multitudo est, quos sententia ista habet subscriptores, paucissimi certe sunt, qui aut satis intelligant, in quo natura mixtionis constituta sit, aut id clarè & perspicuè aliis exponant.

Aliud *Respublica* est, aliud *via & modus administrandi Republicam*. Fit, ut status sit *regalis & Monarchicus*; & nihilominus *modus gubernandi* sit *Aristocraticus*. Testatur id de regimine à Romulo instituto Dionysius Halicarnasæus. *Re-*

mul-
oris
minib-
esset,
Magi-
blicam
obren-
tionem
gubern-
factum
sentim-
cratiam
riò,
pa-
gubern-
jorem
Ephor-
testatu-
rum,
ex eo
gnum
Atq
public
jungit
consti
probis
blicam
statu p
tur, ex
adseru

mulus (inquit Lib. II.) postquam segregavit potioris conditionis homines, à deterioris fortuna hominibus, leges tulit, & quid quibusque faciendum esset, præscripsit: ut Patritii sacra curarent, & Magistratus gererent, & jus dicerent, & Rempublicam administrarent, & urbana munia assidue obirent; plebeji verò agros colerent, &c. Pari ratione forma Reipublicæ popularis esse potest, ut gubernatio penes paucos sit: quemadmodum, factum fuit Romæ, cum creatis Tribunis plebis sensim quidem Respublica in perfectam Democratiam degeneravit, paucorum tamen ministeriò, partim Patriciorum, partim plebejorum; fuit gubernata. Idem in Republica Laconica, quæ majorem partem Democratica fuit, usu venit. Per Ephoros enim omnia ferè expediebantur; quod testatur Xenophon de Republica Lacedæmoniorum, indeque Aristoteles II. Politic. Ephoriam, ex eo reprehendit, quòd sit imperium valdè magnum, & penè Tyrannicum.

Atq; in hoc ipso jam, quòd forma unius Reipublicæ cum modo administrandi alterius conjungitur, sunt, qui mixtionem Rerumpublicarum constituunt. Si enim in regno gubernatio viris probis & virtutis spectatæ sit commissa, Rempublicam ex statu Regali & Aristocratiâ; si verò in statu populari negotia publica à paucis tractentur, ex Aristocratiâ & Democratia mixtam esse, adserunt.

Horum in numero non infimum locum occupat Keckermannus, *Lib. II. Systematis sui Politici* Bodinum reprehendens, eique grandem inconstantia & contradictionis dicam impingens, quod *Lib. II. de Republica Cap. I.* prolixè contendat, *omnem Republicanam simplicem esse, neg ullam dari posse mixtam*; idem nihilominus *ibid. Cap. II.* scribere non erubescat, *feri posse, ut status Republica sit regalis vel popularis, qui tamen Aristocraticè administratur.* Atqui hoc ipsum scribit Keckermannus, est, quod volumus, nempe, posse inter se temperari simplices illas Rerumpublicarum formas.

Verùm puerilem planè & homine Philosophò indignum cum aliis errat errorem Keckermannus, & dum censoriâ Bodinum notat virgulâ, in gravem incidit reprehensionem, & suò se ipsius jugulat gladiò. Quid enim? Annon ipse mixtam Republicanâ describit per *temperamentum plurium, earumque simplicium Republica formarum?* Quod quidem rectissimè scribit. Quemadmodum enim corpus mixtum non est, quod ex congressu pluriù corporum ortum non est: Ita nec Respublica mixta vocari potest, nisi quæ ex temperamento plurium constituta fuerit. Modus administrandi non facit Republicanam. Ad constitutionem enim Republicæ summam requiri potestatem, ex iis, quæ ante allata fuerunt, abundè constat. Quod enim linea sine longitudine,

ram perire. Si primum accidere dicatur, jam non habebis unam mixtam Rempublicam, sed duas simplices discretas. Non secundum; nec tertium: quoniam id, quod non est, nec cum eo, quod est, nec cum alio, quod & ipsum non est, misceri & coalescere potest.

Atque hic ipse lapis est, ad quem olim ex antiquitate quidam offendentes, mixtionem corporum naturalium è medio tollebant, quemadmodum videre est apud Philosophum loco modo citato.

At scrupulus est, non scopolus, neque ullum inde cymba nostræ metuendum naufragium, cū ὅτις ὅτις ὅτις discrete ὅτις, sicut Veteres loquebantur, non sit. De est enim disjunctioni quarum membrum, nempe: in Mixtione neque omnia pura integra & inviolata manent, neque omnia penitus intereunt, nec, quedam manent, quedam intereunt, sed omnia & singula partim manent, partim intereunt, quod loco citato verbis expressis Philosophus docet.

Ex hoc ipso jam Sole meridiano clarius est, in quo ratio & natura mixtionis Rerum publicarum collocata sit. Mixtio corporum est, cum plura & diversa corpora simplicia ita coalescent, ut in eo partim sint, partim non sint. Etgò & Rerum publicarum mixtio est, quando dua vel plures diversarum formarum Respublica in unam coeunt ita, ut partim in ea sint, partim non sint. Par enim utrobique ratio est. Quod

I
Qu
publ
nos sin
natura
tesive
tes sit
jura ill
dies d
fuerint
atque
non eri
mixtio
diversi
varia e
ribus
Monar
scetq
Si iller
rint, al
tus, ex
nihil d
testate
Reipub
conlat
tribus
tuta sic
Qu
quit, co
mixto

Quod si quæras, *quæ fieri possit, ut in una Republica diversæ ejus forme partim sint, partim non sint?* in promptu responsio est. Cum enim natura Reipublicæ maxumam partem in majestative summo Imperio consistat; & verò Majestas sit quid compositum ex pluribus juribus: Si jura illa dividantur, & in diversos hominum ordines distribuantur; cui illorum aliqua propria fuerint, aliqua non fuerint, penes illum Majestas, atque sic ipsa Respublica ex parte erit, ex parte non erit, orieturque inde specierum Reipublicæ mixtio; quæ quidem non uniusmodi est, sed pro diversitate formarum, quæ inter se complicantur variè evadit. Unde si nonnullis Majestatis juribus *unus* gaudet, aliis *Senatus & Viri Illustres*, Monarchia partim erit partim non erit, efflorescetque Respublica ex duabus hisce formis mixta. Si illerum jurium aliqua *Optimates* sibi reservaverint, aliis *cum plebe* communicatis, emerget status, ex Aristocrazia & Democratia mixtus. Si non nihil de summa Imperii *Rex* obtineat reliqua potestate apud *plebem vel populum* residente, facies Reipublicæ oritur ex Monarchia & democratia conlata. Quemadmodum etiam ex omnibus tribus formis inter sese coëuntibus temperamentum fieri, nullum potest esse dubium.

Quantquam autem certi quid hîc definiri nequit, commodissimè tamen hoc vel simili modo mixto institui possit, ut penes Reges maneat,

ius belli & pacis, tributa imperandi, monetam
 cudendi, & premia distribuendi; Senatus occu-
 petur in iudiciis, & à Magistratibus accipiat pro-
 vocaciones, mores legibus reformet, & jus vita
 necisque habeat; Populus verò arario praeſta-
 tur, & Magistratum creatione gaudeat. Singu-
 li de rebus & officiis ſibi commiſſis leges condant,
 in quas ſubditi jurent fidelitatem. Quantum id
 leges, quæ rationem & incolumitatem totius ſta-
 tus concernunt, quas *fundamentales* Politici vo-
 cant, eas non ferat altera pars ſeorſim, ſed omnes
 partes conjunctim, ex mutua conventionè & con-
 tractu, quâ de cauſâ etiam *paſſionate & conven-
 tionales* à quibusdam appellari conſueverunt.
 Hòc vel ſimili modò mixtio ſi inſtituatur, ſiſe
 non impediunt Rerum publicarum formæ, nec
 exitium una alteri molletur. (quod ſine cauſa
 meruit Bodinus, confiſſâ ſolidiſſimâ, & contra-
 dictionis gladiò ſeiſpſam perimente mixtione) ſed
 potius, quod pro palmario Plato habet, mutuo
 metu in officio ſe invicem continebunt.

Còterùm ſicut in rerum natura conſtantium
 univerſitate, multiplici varietate elementa inter
 ſeſe temperantur; dum nunc accuratior & ſubti-
 lior fit mixtio, nunc craſſior & rudior, & modò
 terra, modò aliud elementum aliis dominatur:
 Ita nec Rerum publicarum mixtio uniformis eſt,
 ſed magnas diſſimilitudines involvit, indeque
 Ideam quandam cum ſaltem ob finem propone-
 re-

re viſi
 wēi rē
 rerum
 dendu
 me con
 atur; i
 cas, &
 cūi, q
 Illud p
 hujusm
 in reru
 ſubject
 Huc qu
 peram,
 blicam
 Platon
 preher
 optima
 tuiſſen
 rebus
 nes in a
 rum ve
 Intu
 tum, q
 lerio P
 it, quò
 ſacrum
 ante c
 paucio
 videat

re visum fuit, quò Bodino & aliis Recentioribus
ubi res aduérte satisfiēt. Nunc testimoniis ex
 rerum veritate petitis, & vivis documentis ostendendum, non fieri saltim posse, ut *diverse forme congregiantur, & ex iis una composita constituantur*; sed & reverà reperiri hujusmodi Respublicas, & olim fuisse reperiās, habitā ratione illius Boetii, quando *Lib. III. Consolat. Philosoph.* ait: *Illud primum arbitror inquirendum, an aliquod hujusmodi bonum, quale paulò ante definitum est, in rerum naturā possit existere, ne nos præter rei subjectæ veritatem cassa cognitionis imago decipiat* Huc quippe referendam esse omnem Politici operam, monet Aristoteles *IV. Politic.* ne Rempubli-
 cam in aère fingamus, aut ad Ideas, in quibus Platonem suam civitatem condidisse narrat & reprehendit Polybius, subvolemus, sed ut Solon optimas se tulisse leges dicebat, quas accipere potuissent mores Atheniensium, ita cogitata nostra rebus metiamur, & si quid dubii contemplationes in animis hominum reliquerint, id exemplorum veritate tollatur.

Intuemini ergò mecum, AUDITORES, eum statum, quem Respublica Romana post leges à Valerio Publicola latas ad id usque temporis habuit, quò, Siciniò quòdam auctore, in montem sacrum secessio plebis facta est? Quò exemplò ante omnia uti libet, quòd hinc res certior, & paucioribus dubiis & controversiis exposita esse videatur.

Y y §

Exa-

Exactis Regibus universa Majestatis jura à
 Consulibus usurpata, atque sic summam rerum in
 manu Patrum sive Optimatum fuisse, apud omnes
 constat, docetque id verbis manifestissimis Li-
 vius, quando *Lib. II.* scribit, *libertatis originem*
inde magis, quia annum imperium consulare fa-
ctum est, quam quod diminutum quidquam sit ex
regia potestate, numeres. Omnia jura, omnia insi-
gnia primi Consules tenuere. Innuit idem Canu-
 lejus apud eundem *Lib. IV.* *Consules in locum Re-*
gum successisse dicens. Et aperte Dionys. Halicar-
 nassus: *Constituta à Optimatum statu,* inquit,
Consules Regiam potestatem susceperunt. Postquam
 autem Valerius, quod Collegam in locum Brutii,
 in duello adversus Tarquinium è vivis morte glo-
 riosissimâ sublatis, non subrogaret, sed solus fasci-
 bus decoratus incederet, summa in super folia ædi-
 ficaret, (ut sunt mutabiles vulgi animi) ex favore
 in offensionem plebis incidit, & opinione affe-
 ctati regni laborare cœpit, ut omnè à se suspicio-
 nem amoveret, & indubitata libertatis suæ pigno-
 ra plebis haberet, non tantùm Collegam sibi ad-
 scivit, & omni translata materiâ in infimo clivo
 domum extruxit, sed & magnam partem Imperii
 populo subjecit, quando duo insignia Majestatis
 jura ipsi attribuit. Duas enim tulit leges: quarum
 una (quemadmodum *Lib. XV.* Dionys. Halycar-
 nassus testatur) disertè cavet, *ne quis Roma Ma-*
gistratus gereret, quem à populo non accepisset, ca-
pita.

pitati s
 & propo
 altera v
 gistratu
 dere, ve
 mini ac
 Magist
 ullò mo
 rer. H
 ob as a
 cessisset
 men da
 sedition
 trahere
 fidem in
 lis non
 consilio
 clamor
 Qua
 Magist
 perium
 partem
 tamen
 alia eju
 nec po
 venire
 tuum,
 su, cun
 fœderi

pitati statuit a poena in eum, qui contra haec fecisset. & proposita impunitate ei, qui ipsum occidisset. In altera verò scriptum fuit: Si quis Romanus Magistratus aliquem vel capite plerere, vel virgis cedere, vel pecuniis multare velit, licere privato homini ad populi iudicium provocare, nec interea Magistratui concessum esse, in eum animadvertere ullò modo, donec populus de eo suis suffragiis statueret. Hinc cum postmodum orca propter nexos ob æs alienum seditione, timor belli Sabini incessisset, decretoque, defectu Consuli nemo nomen daret, Appius Claudius arripi unum insignem seditionum ducem iussit. Qui cum à lictore jam traheretur, ad Populum provocavit, & Quiritum fidem imploravit. Quò factò pertinacia Consulis non ausa fuit jus suum prosequi, victa tam consilio & auctoritate Principum, quàm Populi clamore.

Quamvis autem concessis Populo creatione Magistratum & ultima provocatione, quin imperium Consulare & auctoritas Senatus bonam partem pessum iverit, nullum sit dubium; non tamen omni Majestate exciderunt, sed pleraque alia ejus jura adhuc illibata retinuerunt, adeò, ut nec populus ad creationem Magistratum convenire, nisi auspiciis & jussu curulium Magistratum, nec de ulla re statuere potuerit, nisi in casu, cum scilicet provocatum esset. De bello & foederibus certè semper ad Senatum, nunquam

ad

ad Populum relatam est, adeò, ut cum Latini Volscorum Hernicorumque defectionem Romanis denunciaissent, relatâ re ad Senatum, captivorum sex millia Latinis Patres remiserint, & de fœdere rem ad novos Magistratus rejecerint, nullâ plebis ratione habitâ.

Atque hæc quidem ex Dionys. Halicarnassæo & Livio, auctoribus gravissimis, adducta qui consideraverit, eaque cum iis, quæ paulò ante de natura mixtionis in medium attulimus, comparârit, nec deprehenderit tamen, Statum Reipublicæ Romanæ post leges Valerii in favorem & auxilium plebis latas, mixtum fuisse ex Aristocratia & Democratia, eum in media luce cœcutire necesse est. Tum temporis enim in ista Republica Aristocratia ex parte fuit, propterea, quod Patres potestatem gerendi bellum, transigendi cum hostibus, fœdera pangendi, aliaque summa jura salva & illibata retinuerint; partim non fuit, quod nec Magistratus mandare, nec civem in vincula abducere, aut multâ multare, pro suo arbitrio potuerit, propter jus provocationis plebi concessum Quod quia Populus unâ cum potestate creandorum Magistratum donò à Valerio Publicola acceptum obtinuit, aliorum autem Majestatis jurum particeps non fuit, ideò & Democratia partim ibi fuit, partim non fuit.

Constitueram, *Auditores eminentissimi* & *Exoptatissimi*, *Reipublicam* Laconicam, & *Imperium*

D
rium n
ctu vest
ptimatu
scripto
judicare
tempera
in audie
gantiq
tò & dat
Quod si
nus, Gr
Timple
ænus
crimine
tum vet
re non e
alterius
diversa

rium nostrum Germanicum quoque in conspectu vestro collocare, & illam quidem ex statu Optimatum & plebejo, hoc autem, si de eo ex præscripto Legum & Constitutionum publicarum, judicare fas est, ex Monarchia & Aristocrazia temperatis coaluisse, ostendere. Sed ne vestra in audiendo patientia abuti, & incondita inelegantique mea Oratione molestias Vobis consulto & datâ operâ creare velle videar, hîc subsisto. Quod si quæ supersunt argumenta, quibus Bodinus, Gregorius Tholosanus, Junius, Heconius Timplerus, & alii induci, propositam à me hæcenus & firmissimè demonstratam sententiam crimine vanitatis arcessere, & tanquàm figmentum vetustatis, & placitum Recentiorum damnare non erubescunt, quæque forsân unius atque alterius Auditorum animos adhuc differunt, & diversas in partes rapiunt, ea proxima quaque occasione examinabo, stipulasque & paleas esse ostendam.

D I X I.

IIX.

ORATIO,

eaque POSTERIOR

DE

MIXTIONE RERUM-
PUBLICARUM.

TRia inprimis, AUDITORES, rerum, si eas ad intellectum nostrum referre, indeque aliquam earum diversitatem petere, velimus, esse genera reperiemus. Nonnulla à conspectu ejus tam remota sunt, aciemque ejus ita effugiunt, ut nulla per naturam detur via, quâ ad cognitionem eorum adspirare liceat. Et hujus quidem classis sunt non tantum summa illa religionis nostræ & pietatis mysteria, quæ nemo principum hujus seculi cognovit, quæ ab infinitis æternitatis temporibus fuerunt abscondita, & adhuc hodieque essent, nisi DEO per suum verbum ea nobis revelare placuisset, quæ si ratione, tua perscrutari & investigare postules, nihilo plus agas, quam si des operam, ut cum ratione insanias; sed & multa, quæ ipsa natura ambitu suo complectitur, veluti, si quis tam ineptè curiosus sit, ut quærere non dubitet de numero stellarum, parne ille sit, an impar, ne vestigium quidem alicujus argumenti ullibi inveniet, quod vel minimâ probabilitatis specie ad alterutram con-

tradi-

tradi-
leat, qu-
res per
teneat.
le&um
nò figat
certa &
in duo
nim fin
& subse
su vera
totius,
potest r
libet su
proprii
quam P
strantur
dubitati
rum ven
huc atq
tū gen
partē ex
autē & i
sit, nequ
piis sit a
momen
gotii fac
horum t
possit,

traditionis patrem animum ejus inflectere valeat, quamvis per omnia vitam, noctes atq; dies, res per se inanis & nullius usus, sollicitum ipsum, teneat. Sunt deinde alia, quæ evidentiâ suâ intellectum ita capiunt & determinant, ut in iis omnino figat pedem, iis acquiescat, & omnibus modis certa & necessaria esse sciat. Quæ & ipsa rursus in duo capita possunt describi. Quibusdam enim simul atque apprehensa fuerint, assentimur & subscribimus, eò, quod nullò expectatò discursu vera esse novimus: quemadmodum qui quid totius, quid partis nomine veniat, intelligit, non potest non eò ipso intelligere, omne totum quâlibet suâ parte esse majus; quædam ex immotis & propriis principiis deducuntur, & per causam, quam Philosophus *propter quam* vocat, demonstrantur. Nullus hic locus opinioni est, nullus dubitationi. Nulli hic contrariorum argumentorum venti, quæ fluctuantis animi judicium nunc huc atq; illuc dividant & in diversa rapiant. Tertium genus ea comprehendit, de quibus in utramque partem ex probabilibus disputari potest. Quamvis autem & in hisce intellectus noster non raro certus sit, neque dubitet, quin veritatem ex veris principiis sit affecurus; adversantium tamen rationum momenta sæpè non parum difficultatis ipsi & negotii faceffunt. Hinc fit, ut plenam & perfectam horum talium cognitionem arrogare sibi nemo possit, nisi & eam, quam pro vera venditat, sen-

M-

um, si
inde-
tere.
Non-
mque
r via,
Ec
a illa
nemo
nfini-
ta, &
a ver-
one,
plus
infa-
mbi-
è cu-
stel-
qui-
d vel
con-
adi-

sententiam, idoneis & concessis probationibus stabiliverit, & argumentorum, quibus pro contrariâ pugnetur, vim profligaverit.

Istorum ad numerum etiam illa pertinet quaestio, de qua superiori tempore ex hac ipsa cathedra verba feci, nempe de formis Rerumpublicarum, *simplices ne omnes omnino sint, & alterius societatem altera planè respuat? An verò, duae vel plures misceri, & in unam coalescere possint?* Cumque tum affirmativam eâ, qua fieri potuit, perspicuitate explicaverim, rationibusque & exemplis demonstrarim, constitui tela, quæ, quibus diversum sentire placet, contra demonstratam veritatem contorquere solent, experiri, & ostendere, plumbea, vel potius plumbea ea esse, neque iis qui confidit, gloriari posse, quod apud Homerum Hector,

καὶ ἐμὸν βέλτερόν ἐστι πάρος γε.

Cum autem paucissimis id facere decreverim, ipso hoc brevitatis studio favorem vestrum *Auditores omnium ordinum splendidissimi*, & in audiendo benevolentiam impetraturum me spero.

✕ Eorum igitur, in quibus causa suae momentum collocant illi, qui mixtionem Rerumpublicarum tanquam figmentum vetustatis, & placitum Recentiorum explodere conantur, non immeritò primum constituimus id, quod ajunt, *ad omnem mixtionem ad minimum requiri duas, quae inter se coeant, cum fieri non possit, ut sibi ipsi aliquid misceantur*

D
scentur
mixta
re, &
terire
obus p
quoni
cum at
scere p
non ha
simplic
At
lim ex
lium c
superi
apud
Sed
res loc
tum in
integr
inter
persun
partim
in con
mis d
Qu
public
non sin
ostent

fecatur; si ergo datur Respublica ex duabꝫ formis mixta; necesse est, inquit, aut utramque manere, & mixtioni superstitem esse; aut utramque interire; aut unam manere, alteram interire. Ex duobus posterioribus modis id non accidere patet, quoniam id, quod non est, nec cum eo, quod est, nec cum alio, quod & ipsum non est, misceri & coalescere potest. Si primum contingere dicas, jam non habes unam mixtam Rempubliam, sed duas simplices discretas.

Atque hunc ipsum lapidem esse, ad quem olim ex antiquitate quidam offendentes, naturalium corporum mixtionem è medio sustulerunt; superiori Oratiuncula diximus, idque videre est apud Philosophum I. de ortu & interitu Cap. X.

Sed nihil inde imminet periculi, cum rō dicto γὰρ non sit νόμος ἡγεῖας, sicut Veteres loquebantur. Deest enim disjunctioni quartum membrum: In mixtione neque omnia mixta integra & illesa manent; neque omnia penitus intereunt; neque quaedam omnino manent & supersunt, quaedam intereunt; sed omnia & singula partim manent & in eo sunt, partim intereunt, & in eo non sunt, quod loco citato verbis expressissimis docet Aristoteles.

Quā ratione autem fieri possit, ut in una Republica plures simplices status partim sint, partim non sint, id quoque supra luculentissime fuit ostensum. Nimirum, cum natura Reipublicæ in-

mo imperio seu majestate, quæ nihil aliud est, quàm concursus & coactio quædam omnium regaliū seu juriū, quæ *Majestatis* vocant, consistat, ab eaq; non quidem in se & seorsim considerat, (hòc enim modò uniformis illa est, & nulli varietati obnoxia) sed ratione illorum, qui eam obtinent, diversæ species & formæ Rerum publicarum desumantur, sitque adeò Monarchia, quando *unus*; Aristocratia, quando *Senatus & viri gloriosi*; Democratia, quam Philosophus Republicanam, voce generis ad speciem translata, nominat, quando *universus populus* imperat. Majestatemque & plenum omnium rerum arbitrium habet: si in civitate unus nonnullis Majestatis juribus gaudeat, reliquis apud optimates residentibus, tum status Regalis ex parte erit, ex parte non erit, Aristocraticus item ex parte erit, ex parte non erit: quemadmodum in Republica Romana, post leges à Valerio latas, ad id usque temporis, quò plebs, Siciniò quòdam autore, in sacrum montem secessit, Aristocratia partim fuit propterea, quòd Patres potestatem gerendi bellum, transigendi cum hostibus, fœdera pangendi, aliaque summa jura salva & inviolata retinuerint; partim non fuit, quòd nec magistratus mandare, nec civem in vincula abducere, aut multam multare invitò plebe potuerint, propter provocationis ipsius concessum. Quòd quia populus, unam cum potestate creandorum magistratum, dono à Valerio acceptam,

cepta
um pa
partim
fufius
da fue

Atq;
fregim
ita hab
obtime
eniam
avndi
opposit
la, ne
stabul

Sec
eptias
fira, si
ire po
tia,
Quan
id vul
contr
ration
minu
contr
quer
& in
fente
script

ceptâ, obtinuit, aliorum autem majestatis, juri-
um particeps non fuit, ideoque & Democratia
partim ibi fuit, partim non fuit. Quæ & ipsa,
fufius supra deducta, hîc autem paucis repeten-
da fuerunt.

Atque sic primùm Neotericorum insultum
fregimus. Paremus nunc nos ad alterum, quod
ita habet: *Species Rerumpublicarum contrarias
obtinent naturas, & adversis pugnant signis. Est
enim de ratione specierum unius generis, esse
distinguenévas. At quæcunque contraria sive
opposita sunt, illa se invicem excludunt, neque ul-
la, ne divina quidem vis, facere potest, ut in unô
stabulentur subjecto.*

Sed ô miserabiles palæstritas ! ô pueriles in-
eptias ! Contraria integra vel in altiori gradu po-
sita, sibi invicem adversari, neque societatem in-
ire posse, tum constans eruditorum est senten-
tia, tum perpetuâ comprobatur experientîâ,
Quamquàm, quod ad divinam quoque virtutem
id vulgo extendunt, in eo nō paucos sibi habent
contradicentes. Disputat enim Petrus de Palude
rationib9 nō improbabilib9, nihil impedire, quò
minus *Deus absolutâ suâ & infinitâ potentiâ duo
contraria etiâ ad summum vigore provelcta, eum-
que retinentia, ad concordiam quandam redigere,
& in unare conjungere possit.* Cujus quidem suæ
sententiæ ex Recentioribus multos habet sub-
scriptores & approbarores. Si corpus locum

quendam occuparit, nullum aliud simul natura-
liter admittitur; divinâ tamen virtute nihil pro-
hibet, duo corpora in eodem consistere locò.
Nunquid ergò sic divinam potentiam tam angu-
stis circumscribamus terminis, ut negemus, duo
opposita per eam in eodem subjecto constitui
posse? Illud profectò, contraria nimirum, si re-
missa & graduum quorundam detractione dimi-
nuta fuerint, in eodem subjecto convenire eo-
rumque inimicitias dissolvi, & in amicitiam con-
verti, etiam illi nòrunt, qui *nondum erè lavantur*,
idque negare tam absurdum est, & ab omni sensu
alienum, quàm negare aquam tepidam, aut calo-
rem fuscum esse posse. Atqui nos, quando du-
as vel plures simplices Rerum publicarum formas
misceri & in unam coalescere asserimus, non
integras eas & illibatas servari, sed quasi refrin-
gi, atque ex parte destrui, dicimus, cum nul-
la earum in mixtione omnia majestatis jura reti-
neat, sed semper aliquorum jacturam faciat.

Sed experiatour, cujusmodi illud sit, quod pro-
palmatio habent, & in quo robur cause suæ po-
nunt. *Majestas*, inquit, *est quid individuum*.
Ergò unò & eodem tempore neque unì & paucis,
neque unì & omnibus, nec paucis & omnibus, ne-
que unì, paucis & omnibus simul potest attribui, &
per consequens nec status Rerum publicarum pos-
sunt misceri.

Nihil profectò tritius est, nihil usitatius
quàm *majestatem seu summum imperium esse dè-*

dicat

διαιρετον, seu *individuum*. At quisquis id ἀπλῶς & sine ulla coarctatione accipit, is eò ipso testatum facit, se ignorare, in quo natura Majestatis collocata sit. Majestas totum quoddam est, diversa jura, tanquam partes, in sese continens. Ergò hòc ipso capax est divisionis in plura & diversa jura. Esse enim totum, & non recipere divisionem in eas partes, ex quibus constat, manifestissimam implicat contradictionem.

Ergòne, ais, tu ꝑ Civis, qui jura majestatis individua esse asserunt, dicam scribis, & sexagenarios de ponte desicis.

Sed scias, velim, & me statuerè, *Majestatem esse certo modo individua*m. Si Majestatem seu absolutum imperium *mensuram quandam esse*, dixero, nihil, quòd à dignitate & excellentiâ ipsius alienum sit, ipsi tribuero. Majestas enim est prima inter potestates Reipublicæ, à nullo siquidem dependet: reliquæ autem potestates omnes, quas in Republica reperire est, ab ea dependent. & quod potestates sunt, acceptum ipsi referunt. At quod primum est in unoquoque genere, id mensuram reliquorum esse, circa *cap. II. Lib. X. Metaph.* Interpretes docent. Et quis majestati *mensuræ* appellationem denegaverit? *Mensura est id, quo quantitatem alius cognoscimus*, sicut expressis verbis *loca citato* scribit Aristoteles. Cognosci autem quantitatem & magnitudinem omnium potestatum & impe-

riorum in civitate per accessum ad majestatem, & recessum ab eadem, omnium est certissimum. Eò enim quodlibet imperium majus & dignius est, quò propiùs à summo abest. Porro *omnem mensuram esse individuan*, idem Aristoteles *ibidem* docet.

Quid audio, inquis, annon pes & uncia mensurarum genera sunt? Ille nihilominus in duobus semper pedes, in digitos, hec in semiuncias, duellas, sicilicas, sextulas, drachmas, dispescit ut.

Atqui hoc ipsum volui, quando paulò ante & dixi & probavi, *Majestatem divisionis esse capacem*. Dividi potest mensura, quia partes habet. Dicitur autem individua propterea, quod, quando dividitur, & aliquid ipsi detrahitur, speciem mutat, neque τὸ εἶδος, quod antea habebat, retinet; quemadmodum si à pede vel unum digitum, ab uncia drachmam auferas, pes non manet, & uncia esse desinit. Pari ratione Majestas dicitur individua propterea, quod, si ab ea unum vel alterum ex juribus, quæ ipsam constituunt, abscindatur, non retineat naturam & nomen Majestatis.

Atque hoc ipsum est, quod Jurisperiti docent, *quod individuum definiunt, quando divisione facta in singulis partibus non remanet forma substantialis*. Hoc autem modò majestatem & jura ipsius individua esse, nostræ sententiæ planè non obstat. Mixtio enim Reipublicæ requirit

rit quidem divisionem majestatis, sed non ita, ut in ulla illarum partium Reipublicæ, inter quas dividitur, natura suam salvam & incolumem retineat; quamvis in omnibus simul sumtis in-violatam eam, & omnibus numeris perfectam, obtineat: quemadmodum in Republica Romana exactis Regibus Majestas erat penes solum Senatum; at legibus à Valerio latis dividebatur inter Senatum & plebem, duobus insignibus juribus plebi traditis. Hic neque penes Senatum Majestas manebat, neque plebs eam accipiebat, licet utraque pars conjunctim eam haberet.

Nonnulli cum & ipsi cum Novatoribus delirare, quam cum antiquitate sapere malint, & verò nihil aliud suppetat, quò molestias nobis creare possint, id arripiunt, quod vulgò dici solet, *Species non miscentur*, existimantes, se reperisse, non quod pueri in fabâ.

Verùm qui Philosophiam naturalem vel à limine salutârunt, vanitatem hujus argumenti deprehendunt. Quid enim decantatius est, quam *elementa misceri, & per mixtionem alia corpora ex iis glomerari?* An non autem *species corporum naturalium sunt elementa?* Si verum est, nullam quascumque species mixtionem admittere, quid tot seculis tot eruditi viri in enucleanda & explicanda natura & modo mixtionis desudarunt, deque eâ tot commentarios scripserunt, & in-

lucem emiserunt? Quod iditur vulgato sermone usurpatur, *species non miseri*, id aut tanquam ab omni ratione & communi hominum opinione alienum explodendum, aut ita accipiendum est, quod *non misceantur ita, ut integra permaneant, & idcirco suum retineant*. Quò quidem sensu Rerumpublicarum mixtionem non evertere, ex iis, quæ hæcenus disputavimus, manifestum est.

Atque hæc ea, quibus confisi ex Recentioribus nonnulli à sententia ab universâ ferè antiquitate approbatâ, inque seculum hoc transmissâ, & superius à nobis demonstratâ, recedere, eamque labefactare conati sunt, non proponere tantum, sed repellere etiam & destruere volui. Quod si & alia alicubi occurrerint, quæ veritati isti obstare videantur, illa ex illis, quæ in medium à nobis fuerunt allata, nullò negotiò à quovis infirmabuntur & diluentur.

DEUS ter OPTIMUS MAXIMUS, qui ut omnis boni, sic & Rerumpublicarum auctor est, cujus nutu & voluntate imperant, quicunq; imperant, corda Imperatoris, Regum & Principum Christianorum ita dirigat, ut abjectis armis omnia sua consilia ad pacem referant, pacem unicè exoptent, & amplectentur. Ille pacificis deliberationibus successum largiatur, atque ad exitum ducat omnibus bonis, inprimis verò Ecclesiæ suæ salutarem.

D I X I.

IN.